

Stenogrammid

XIII Riigikogu, III Istungjärg, täiskogu korraline istung

Kolmapäev, 18.05.2016, 14:00

Toimetatud

14:00 Istungi rakendamine

1. 14:01 Haldusreformi seaduse eelnõu (200 SE) teise lugemise jätkamine
2. 20:43 Riigikogu liikme staatuse seaduse ja kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu (181 SE) teine lugemine
3. 22:15 Karistusseadustiku muutmise seaduse (turukuritarvituse direktiivi ülevõtmine) eelnõu (220 SE) esimene lugemine
4. 22:33 Toiduseaduse ja toiduseaduse muutmise seaduse muutmise seaduse eelnõu (198 SE) teine lugemine
5. 22:39 Riigihangete seaduse eelnõu (204 SE) esimene lugemine
6. 00:57 Ehitusseadustiku ja planeerimisseaduse rakendamise seaduse muutmise seaduse eelnõu (238 SE) esimene lugemine
7. 01:14 Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse muutmise seaduse eelnõu (201 SE) esimene lugemine
8. 01:34 Sunniviisilise töö konventsiooni 2014. aasta protokolli ratifitseerimise seaduse eelnõu (190 SE) teine lugemine
9. 01:38 Riikliku pensionikindlustuse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (199 SE) teine lugemine
10. 01:47 Isikut tõendavate dokumentide seaduse, krediitiasutuste seaduse ning rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seaduse muutmise seaduse eelnõu (232 SE) esimene lugemine
11. 01:59 Kaitseväge korralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu (231 SE) esimene lugemine
12. 02:21 Maapõuseaduse eelnõu (213 SE) esimene lugemine
13. 23:35 Riigisadaluse ja salastatud välisteabe seaduse muutmise seaduse eelnõu (202 SE) esimene lugemine
14. 23:44 Riigikaitseseaduse § 13 muutmise seaduse eelnõu (209 SE) esimene lugemine
15. 23:49 Veeseaduse § 17 täiendamise seaduse eelnõu (226 SE) esimene lugemine
16. 23:52 Arenguseire seaduse eelnõu (239 SE) esimene lugemine

14:00 Istungi rakendamine

15:00 Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, tere päevast! Alustame Riigikogu täiskogu III istungjärgu 15. töönädala kolmapäevast istungit. Kõigepealt palun Riigikogu kõnetooli neid Riigikogu liikmeid, kes soovivad üle anda eelnõusid või arupärimisi. Kõnesoove ei ole, seega teeme kohaloleku kontrolli.

Kohaloleku kontroll

Kohalolijaks registreerus 74 Riigikogu liiget, puudub ... Nüüd on kohal juba 75 ja puudub 26 Riigikogu liiget.

1. 14:01 Haldusreformi seaduse eelnõu (200 SE) teise lugemise jätkamine

15:00 Aseesimees Jüri Ratas

Me oleme oma istungitel viimasel ajal tempokalt arutanud seaduseelnõu 200. See jäi ka eile meil pooleli, nii et tänane esimene päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud haldusreformi seaduse

eelnõu 200 teise lugemise jätkamine. Jõudsim eile 80. muudatusettepaneku juurde ja siis võeti vaheaeg. Vaheaeg lõpetas ka eilse istungi.

Head ametikaaslased, 80. muudatusettepaneku on esitanud Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on jätta arvestamata.

Panen hääletusele 80. muudatusettepaneku. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Poolt 27 Riigikogu liiget ja vastu 46, erapooletuks jäi 2. Ettepanek ei leidnud toetust.

81. muudatusettepaneku on esitanud Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on jätta arvestamata. Kas 81. muudatusettepaneku kohta soovitakse midagi öelda? Härra Martin Helme, palun!

15:00 Martin Helme

Vabandust, aga me soovisime juba 80. ettepanekut hääletusele panna ja enne seda vaheaega võtta.

15:00 Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Aga selle vaheaja teie ametikaaslane Henn Põlluaas eile juba võttis. Nii, 82. muudatusettepaneku on esitanud Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on jätta arvestamata. Kadri Simson, palun!

15:00 Kadri Simson

Ma tänan! Enne muudatusettepaneku hääletusele panekut palun kümme minutit vaheaega!

15:00 Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Vaheaeg kümme minutit. Ma palun vabandust! (Vahele hüüa.) Head ametikaaslased, katkestan vaheaja. Head ametikaaslased, Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse kohaselt ei saagi 82. muudatusettepanekut hääletusele panna. Juhataja oli siin ebatäpne, kuna praktika muudatusettepanekute puhul on olnud pigem teine. Nii et oleme 82. muudatusettepaneku läbi vaadanud. 83. muudatusettepaneku on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on jätta arvestamata. Valeri Korb, palun!

15:00 Valeri Korb

Aitäh! Palun muudatusettepanekut nr 83 hääletada ja enne seda kümme minutit vaheaega!

15:00 Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Siin saab tõesti vaheaja võtta. Vaheaeg kümme minutit.

V a h e a e g

15:00 Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, Eesti Keskerakonna fraktsiooni palutud vaheaeg on lõppenud.

Panen hääletusele 83. muudatusettepaneku, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on jätta arvestamata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Poolt 21 Riigikogu liiget ja vastu 44. Ettepanek ei leidnud toetust.

84. muudatusettepaneku on esitanud Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on jätta arvestamata. Valeri Korb, palun!

15:00 Valeri Korb

Aitäh! Palun muudatusettepanekut nr 84 hääletada ja enne seda kümme minutit vaheaega!

15:00 Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Vaheaeg kümme minutit.

V a h e a e g

15:00 Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, Eesti Keskerakonna fraktsiooni palutud vaheaeg on lõppenud.

Panen hääletusele 84. muudatusettepaneku, selle on esitanud Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on jätta arvestamata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Poolt 11 Riigikogu liiget ja vastu 48, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

85. muudatusettepaneku on esitanud Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on jätta arvestamata. Valeri Korb, palun teid!

15:00 Valeri Korb

Aitäh! Palun muudatusettepanekut nr 85 hääletada ja enne seda kümme minutit vaheaega!

15:00 Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Vaheaeg kümme minutit.

V a h e a e g

15:00 Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, Eesti Keskerakonna fraktsiooni palutud vaheaeg on lõppenud.

Panen hääletusele 85. muudatusettepaneku, selle on esitanud Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on jätta arvestamata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Poolt 4 Riigikogu liiget ja vastu 48, erapooletuks jäi 2. Ettepanek ei leidnud toetust.

86. muudatusettepaneku on esitanud Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on jätta arvestamata. Valeri Korb, palun!

15:00 Valeri Korb

Aitäh! Palun muudatusettepanekut nr 86 hääletada ja enne seda kümme minutit vaheaega!

15:00 Aseesimees Jüri Ratas

Täna! Vaheaeg kümme minutit.

V a h e a e g

15:00 Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, Eesti Keskerakonna fraktsiooni palutud vaheaeg on lõppenud.

Panen hääletusele 86. muudatusettepaneku, selle on esitanud Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on jätta arvestamata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Poolt 7 Riigikogu liiget ja vastu 46, erapooletuks jäi 3. Ettepanek ei leidnud toetust.

87. muudatusettepaneku on esitanud Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on arvestada sisuliselt. Valeri Korb, palun!

15:00 Valeri Korb

Aitäh! Palun muudatusettepanekut nr 87 hääletada ja enne seda kümme minutit vaheaega!

15:00 Aseesimees Jüri Ratas

Täna! Vaheaeg kümme minutit.

V a h e a e g

15:00 Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, Eesti Keskerakonna fraktsiooni palutud vaheaeg on lõppenud.

Panen hääletusele 87. muudatusettepaneku, selle on esitanud Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna

fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on arvestada sisuliselt. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Poolt 13 Riigikogu liiget ja vastu 42, erapooletuks jäi 1. Ettepanek ei leidnud toetust.

88. muudatusettepaneku on esitanud Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on jätta arvestamata. Valeri Korb, palun!

15:00 Valeri Korb

Aitäh! Palun muudatusettepanekut nr 88 hääletada ja enne seda kümme minutit vaheaega!

15:01 Aseesimees Jüri Ratas

Täna! Vaheaeg kümme minutit.

V a h e a e g

16:09 Aseesimees Jüri Ratas

Vaheaeg on lõppenud.

Panen hääletusele 88. muudatusettepaneku, selle on esitanud Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on jätta arvestamata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Poolt 6 Riigikogu liiget ja vastu 48, erapooletuks jäi 2. Ettepanek ei leidnud toetust.

89. muudatusettepaneku on esitanud Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on arvestada täielikult. Valeri Korb, palun!

16:09 Valeri Korb

Palun muudatusettepanekut nr 89 hääletada ja enne seda kümme minutit vaheaega!

16:09 Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Vaheaeg kümme minutit.

V a h e a e g

16:09 Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, vaheaeg on lõppenud.

Panen hääletusele 89. muudatusettepaneku, selle on esitanud Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on arvestada täielikult. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Poolt 48 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Muudatusettepanek leidis toetust.

90. muudatusettepaneku on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on arvestada sisuliselt. Valeri Korb, palun!

16:09 Valeri Korb

Aitäh! Palun muudatusettepanekut nr 90 hääletada ja enne seda kümme minutit vaheaega!

16:09 Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Vaheaeg kümme minutit.

V a h e a e g

16:09 Aseesimees Jüri Ratas

Vaheaeg on lõppenud.

Panen hääletusele 90. muudatusettepaneku, selle on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on arvestada sisuliselt. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Poolt 2 Riigikogu liiget ja vastu 48, erapooletuks jäi 2. Ettepanek ei leidnud toetust.

91. muudatusettepaneku on esitanud Eesti Vabaerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on jätta arvestamata. Andres Herkel, palun!

16:09 Andres Herkel

Aitäh, härra juhataja! Ma juhin teie ja kogu saali tähelepanu sellele, et esialgu esitas Eesti Vabaerakonna fraktsioon selle koha peal 12 muudatusettepanekut, mille põhiseaduskomisjon on täiesti meelevaldselt kokku keevitanud. Need puudutavad osavalla staatust ja osavallakogu valimist. Palun neid ettepanekuid hääletada! Kui 12 korda hääletada ei saa, siis vähemalt ühe korra võiks ikka hääletada. Palun ettepanekut toetada!

16:09 Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! 91. muudatusettepanekut saab tõesti ainult ühe korra hääletada. Valeri Korb, kas teeme hääletuse ära?

16:09 Valeri Korb

Aitäh, aga ...

16:09 Aseesimees Jüri Ratas

Valeri, vabandust! Palun saalis vaikust!

16:09 Valeri Korb

Ma palun kümme minutit vaheaega!

16:09 Aseesimees Jüri Ratas

Aa, vaheaeg, selge. Kümme minutit vaheaega.

V a h e a e g

16:09 Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, vaheaeg on lõppenud.

Panen hääletusele 91. muudatusettepaneku, selle on esitanud Eesti Vabaerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on jätta arvestamata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Poolt 6 Riigikogu liiget ja vastu 46, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

92. muudatusettepaneku on esitanud Eesti Vabaerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on jätta arvestamata. Andres Herkel, palun!

16:09 Andres Herkel

Palume hääletada!

16:09 Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Alustame hääletamise ettevalmistamist ... Oo, Valeri Korb, palun!

16:09 Valeri Korb

Ma palun ikkagi kümme minutit vaheaega!

16:09 Aseesimees Jüri Ratas

Selge. Hääletame ja enne seda kümme minutit vaheaega. Vaheaeg kümme minutit.

V a h e a e g

16:09 Aseesimees Jüri Ratas

Head ametikaaslased, vaheaeg on lõppenud.

Panen hääletusele 92. muudatusettepaneku, selle on esitanud Eesti Vabaerakonna fraktsioon.

Juhtivkomisjoni seisukoht on jätta arvestamata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Poolt 8 Riigikogu liiget ja vastu 42, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

93. muudatusettepaneku on esitanud Eesti Vabaerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on jätta arvestamata. Andres Herkel, palun!

16:09 Andres Herkel

Aitäh, härra juhataja! Kuna see ettepanek annab võimaluse üles näidata väga väärtuslikku kohalikku initsiatiivi, siis me palume seda ettepanekut hääletada!

16:09 Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Valeri Korb, palun!

16:09 Valeri Korb

Aitäh! Ma palun mõtlemiseks enne hääletamist kümme minutit vaheaega!

16:09 Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Mõtlemiseks vaheaeg kümme minutit.

V a h e a e g

16:09 Aseesimees Jüri Ratas

Vaheaeg on lõppenud.

Panen hääletusele 93. muudatusettepaneku, selle on esitanud Eesti Vabaerakonna fraktsioon.

Juhtivkomisjoni seisukoht on jätta arvestamata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Poolt 7 Riigikogu liiget ja vastu 36. Ettepanek ei leidnud toetust.

94. muudatusettepaneku on esitanud Eesti Vabaerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on jätta arvestamata. Andres Herkel, palun!

16:09 Andres Herkel

Aitäh, härra juhataja! Ma pean jällegi alustama kurtmisest. Siin on kuus muudatusettepanekut, mille komisjon on liitnud üheks. Me oleksime hea meelega hääletanud neid kuut eraldi, ilma igasuguste vaheaegadeta, aga kui nii, siis ütlen, et meie tahe on see, et osavalla- ja linnaosakogul oleks otsustusjõudu. Valitsust ei ole nendel tasanditel vaja. Palume seda hääletada!

16:09 Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Valeri Korb, palun!

16:09 Valeri Korb

Aitäh! See on nii keeruline muudatusettepanek, et ma palun enne hääletust kümme minutit vaheaega!

16:09 Aseesimees Jüri Ratas

Selge. Vaheaeg kümme minutit.

V a h e a e g

17:16 Aseesimees Jüri Ratas

Vaheaeg on lõppenud.

Panen hääletusele 94. muudatusettepaneku, selle on esitanud Eesti Vabaerakonna fraktsioon.

Juhtivkomisjoni seisukoht on jätta arvestamata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Poolt 8 Riigikogu liiget ja vastu 38, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

95. muudatusettepaneku on esitanud Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni

seisukoht on jätta arvestamata. Vabandust, aga seda ettepanekut ei saa hääletada!

96. muudatusettepaneku on esitanud Eesti Vabaerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on jätta arvestamata. Andres Herkel, palun!

17:16 Andres Herkel

Aitäh, härra juhataja! Palume seda ettepanekut tingimata hääletada, et osavallakogude hääl kiiremini volikogudesse jõuaks!

17:16 Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Valeri Korb.

17:16 Valeri Korb

Aitäh! Ma olen kolleeg Herkeliga nõus, et see on väga tähtis muudatusettepanek, mis puudutab kohaliku omavalitsuse valimisi. Nii et palun kümme minutit vaheaega, et selle peale mõelda!

17:16 Aseesimees Jüri Ratas

Aitäh! Vaheaeg kümme minutit.

V a h e a e g

17:16 Esimees Eiki Nestor

Austatud Riigikogu, panen hääletusele muudatusettepaneku nr 96, mille on esitanud Eesti Vabaerakonna fraktsioon ja mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Poolt 9 Riigikogu liiget ja vastu 38, erapooletuks ei jäänud keegi. Muudatusettepanek ei leidnud toetust. 97. muudatusettepaneku on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon, arvestatud täielikult. Valeri Korb, palun!

17:16 Valeri Korb

Aitäh! Palun muudatusettepanekut nr 97 hääletada ja enne seda kümme minutit vaheaega!

17:16 Esimees Eiki Nestor

Selge. Vaheaeg kümme minutit.

V a h e a e g

17:16 Esimees Eiki Nestor

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 97, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon ja mida on täielikult arvestatud. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Poolt 40 Riigikogu liiget ja vastu 6, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek leidis toetust. 98. muudatusettepaneku esitaja on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon, arvestatud sisuliselt. Henn Põlluaas, palun!

17:16 Henn Põlluaas

Palun seda ettepanekut hääletada ja enne seda kümme minutit vaheaega!

17:16 Esimees Eiki Nestor

Mitu minutit?

17:16 Henn Põlluaas

Kümme.

17:16 Esimees Eiki Nestor

Ah soo. Vaheaeg kümme minutit.

V a h e a e g

17:16 Esimees Eiki Nestor

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 98, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon ja mida juhtivkomisjon on arvestanud ainult sisuliselt. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Poolt 4 Riigikogu liiget ja vastu 42, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepanek nr 99 on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esitatud, arvestatud sisuliselt.

Henn Põlluaas, palun!

17:16 Henn Põlluaas

Aitäh! Palun seda ettepanekut hääletada ja enne hääletust kümneminutilist vaheaega!

17:16 Esimees Eiki Nestor

Vaheaeg kümme minutit.

V a h e a e g

17:16 Esimees Eiki Nestor

Austatud Riigikogu, panen hääletusele muudatusettepaneku nr 99, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon ja mida juhtivkomisjon on arvestanud ainult sisuliselt. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Poolt 1 Riigikogu liige ja vastu 42 liiget, erapooletuks jäi 1. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 100 esitaja on Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon, komisjon on arvestanud sisuliselt. Henn Põlluaas, palun!

17:16 Henn Põlluaas

Aitäh! Palun seda ettepanekut hääletada ja enne seda kümme minutit vaheaega!

17:16 Esimees Eiki Nestor

Enne hääletust kümme minutit vaheaega.

V a h e a e g

17:16 Esimees Eiki Nestor

Austatud Riigikogu, panen hääletusele muudatusettepaneku nr 100, mille on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon ja mida juhtivkomisjon on arvestanud ainult sisuliselt. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Poolt 2 Riigikogu liiget ja vastu 46, erapooletuks ei jäänud keegi. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepanek nr 101 on Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsiooni esitatud, arvestatud sisuliselt. Henn Põlluaas, palun!

17:16 Henn Põlluaas

Palun seda ettepanekut hääletada ja enne hääletust kümneminutilist vaheaega!

17:16 Esimees Eiki Nestor

Vaheaeg kümme minutit.

V a h e a e g

18:22 Esimees Eiki Nestor

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 101, mille on esitanud Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsioon ja mida komisjon on arvestanud sisuliselt. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Poolt 4 Riigikogu liiget ja vastu 42, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 102 on esitanud Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioon, arvestatud sisuliselt. Henn Põlluaas, palun!

18:22 Henn Põlluaas

Aitäh! Palun ka seda ettepanekut hääletada ja enne hääletust kümme minutit vaheaga!

18:22 Esimees Eiki Nestor

Vaheaeg kümme minutit.

V a h e a e g

18:22 Esimees Eiki Nestor

Henn Põlluaas, palun, kas teil on protseduuriline küsimus?

18:22 Henn Põlluaas

Jah. Palun tähistada 101 muudatusettepaneku väljahääletamist koalitsiooni poolt sellega, et me hääletaksime 102. muudatusettepanekut püsti seistes.

18:22 Esimees Eiki Nestor

See ei ole protseduuriline märkus juhataja tegevuse kohta.

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 102, mille on esitanud Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioon ja mida komisjon on arvestanud ainult sisuliselt. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Ettepaneku poolt on 2 Riigikogu liiget ja vastu 36, erapooletuks jäi 1. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 103 on esitanud Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon, arvestatud osaliselt.

Muudatusettepaneku nr 104 on esitanud Eesti Vabaerakonna fraktsioon, jäetud arvestamata.

Muudatusettepaneku nr 105 on esitanud Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsioon, jäetud arvestamata.

Muudatusettepaneku nr 106 on esitanud Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsioon, jäetud arvestamata. Valeri Korb, palun!

18:22 Valeri Korb

Ma palun seda ettepanekut hääletada ja enne seda kümme minutit vaheaga!

18:22 Esimees Eiki Nestor

Vaheaeg kümme minutit.

V a h e a e g

18:22 Esimees Eiki Nestor

Austatud Riigikogu, panen hääletusele muudatusettepaneku nr 106, mille on esitanud Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsioon ja mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Ettepaneku poolt on 5 Riigikogu liiget ja vastu 41, erapooletuks jäi 3. Ettepanek ei leidnud toetust.

Ettepaneku nr 107 on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud arvestamata.

Valeri Korb, palun!

18:22 Valeri Korb

Aitäh! Palun muudatusettepanekut nr 107 hääletada ja enne seda võtame vaheaja kümme minutit.

18:22 Esimees Eiki Nestor

Vaheaeg kümme minutit.

V a h e a e g

18:22 Esimees Eiki Nestor

Austatud Riigikogu, panen hääletusele muudatusettepaneku nr 107, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon ja mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Poolt 15 Riigikogu liiget ja vastu 36, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust. Muudatusettepaneku nr 108 on esitanud Jüri Adams, juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Henn Põlluaas, palun!

18:22 Henn Põlluaas

Palun seda hääletada ja enne hääletust kümme minutit vaheajaga!

18:22 Esimees Eiki Nestor

Jüri Adams, palun!

18:22 Jüri Adams

Tänan! Ka mina palun seda hääletada! (Naerab.)

18:22 Esimees Eiki Nestor

Mida sina palud? (Hüüe saalist: "Hääletada.") Hääletada. Vaheaeg kümme minutit.

V a h e a e g

18:22 Esimees Eiki Nestor

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 108, mille on esitanud Jüri Adams ja mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Ettepaneku poolt on 9 Riigikogu liiget ja vastu 37, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 109 esitaja on Eesti Keskerakonna fraktsioon, jäetud arvestamata. Henn Põlluaas, palun!

18:22 Henn Põlluaas

Ma palun seda ettepanekut hääletada ja enne seda palun kümme minutit vaheajaga, sellist väikest!

18:22 Esimees Eiki Nestor

Vaheaeg kümme minutit.

V a h e a e g

18:22 Esimees Eiki Nestor

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 109, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon ja mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Muudatusettepaneku poolt oli 12 Riigikogu liiget ja vastu 30, erapooletuks ei jäänud keegi.

Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 110 on esitanud Eesti Vabaerakonna fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Andres Ammas, palun!

18:22 Andres Ammas

Lugupeetud eesistuja, palun panna hääletusele ettepanek nr 110, mis annab volikogule võimaluse moodustada valimisringkondi!

18:22 Esimees Eiki Nestor

Selge. Henn Põlluaas, palun!

18:22 Henn Põlluaas

Palun sellele ettepanekule kümme minutit vaheaega enne hääletamist!

18:22 Esimees Eiki Nestor

Ettepanekule ei saa võtta vaheaega, aga enne hääletust saab. Vaheaeg kümme minutit.

V a h e a e g

19:28 Esimees Eiki Nestor

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 110, mille on esitanud Eesti Vabaerakonna fraktsioon ja mille komisjon on jätnud arvestamata, kuid mida Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsioon palub hääletada. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Ettepaneku poolt on 6 Riigikogu liiget ja vastu 38, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

111. muudatusettepaneku on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon, jäetud arvestamata. Kadri Simson, palun!

19:28 Kadri Simson

Aitäh! Palun seda Eesti Keskerakonna muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletust kümme minutit vaheaega!

19:28 Esimees Eiki Nestor

Vaheaeg kümme minutit.

V a h e a e g

19:28 Esimees Eiki Nestor

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 111, mille on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon ja mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Poolt 12 Riigikogu liiget ja vastu 27, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 112 on esitanud Jüri Adams, komisjon on jätnud arvestamata. Kadri Simson, palun!

19:28 Kadri Simson

Palun vabandust Jüri Adamsilt, kes soovis ilmselt ise muudatusettepanekut hääletusele panna, aga tõenäoliselt ei soovinud ta võtta kümme minutit vaheaega enne hääletust.

19:28 Esimees Eiki Nestor

Kui tõenäoliselt?

19:28 Kadri Simson

Mina soovin.

19:28 Esimees Eiki Nestor

Jüri Adams, palun!

19:29 Jüri Adams

Täna, härra juhataja! Mul ei ole tõesti nii kiired näpud kui vaja, aga ma palun panna selle ettepaneku hääletusele!

19:29 Esimees Eiki Nestor

Vaheaeg kümme minutit.

V a h e a e g

19:29 Esimees Eiki Nestor

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 112, mille on esitanud Jüri Adams ja mille juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Ettepaneku poolt on 7 Riigikogu liiget ja vastu 27, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 113 on esitanud Eesti Vabaerakonna fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud arvestamata. Andres Ammas, palun!

19:29 Andres Ammas

Lugupeetud eesistuja! Aitäh, kolleeg Kadri! Mul on tungiv ettepanek panna hääletusele muudatusettepanek nr 113, mis soodustab valimisringkondade moodustamist Tallinnas.

19:29 Esimees Eiki Nestor

Kadri Simson, palun!

19:29 Kadri Simson

Palun enne selle muudatusettepaneku hääletamist kümme minutit vaheaega!

19:29 Esimees Eiki Nestor

Kümme minutit vaheaega enne tungiva muudatusettepaneku hääletamist.

V a h e a e g

19:29 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Panen hääletusele 113. muudatusettepaneku, mille on esitanud Eesti Vabaerakonna fraktsioon, juhtivkomisjoni seisukoht on jätta arvestamata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Ettepaneku poolt hääletas 6 Riigikogu liiget ja vastu 32, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

114. muudatusettepanek, selle on esitanud Eesti Vabaerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on jätta arvestamata. Andres Ammas, palun!

19:29 Andres Ammas

Aitäh, lugupeetav eesistuja! Ma palun panna hääletusele see ettepanek, mis on väga tähelepanuväärne, sest see ületab isegi selle seaduseelnõu piire ja näeb ette muuta ülevallaline või -linnaline nimekiri kohalike omavalitsuste valimistel avatuks.

19:29 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Kadri Simson, palun!

19:29 Kadri Simson

Palun enne hääletust kümme minutit vaheaega!

19:29 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Vaheaeg kümme minutit.

V a h e a e g

19:29 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Panen hääletusele 114. muudatusettepaneku, selle on esitanud Eesti Vabaerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on jätta arvestamata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Ettepaneku poolt hääletas 6 Riigikogu liiget ja vastu 39, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

115. muudatusettepanek, selle on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on jätta arvestamata. Kadri Simson, palun!

19:29 Kadri Simson

Palun 115. muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletust kümme minutit vaheaega!

19:29 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Vaheaeg kümme minutit.

V a h e a e g

19:29 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Panen hääletusele 115. muudatusettepaneku, selle on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on jätta arvestamata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Ettepaneku poolt hääletas 11 Riigikogu liiget ja vastu 24, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

116. muudatusettepanek, selle on esitanud Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on jätta arvestamata. Kadri Simson, palun!

19:29 Kadri Simson

Palun seda muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletust kümme minutit vaheaega!

19:29 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Vaheaeg kümme minutit.

V a h e a e g

20:35 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Panen hääletusele 116. muudatusettepaneku, selle on esitanud Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on jätta arvestamata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Ettepaneku poolt hääletas 11 Riigikogu liiget ja vastu 33, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

117. muudatusettepanek, selle on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on jätta arvestamata. Kadri Simson, palun!

20:35 Kadri Simson

Palun seda muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletust kümme minutit vaheaega!

20:35 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Vaheaeg kümme minutit.

V a h e a e g

20:35 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Panen hääletusele 117. muudatusettepaneku, selle on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon.

Juhtivkomisjoni seisukoht on jätta arvestamata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Ettepaneku poolt hääletas 13 Riigikogu liiget ja vastu 32, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

118. muudatusettepanek, selle on esitanud Eesti Vabaerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on jätta arvestamata. Andres Ammas, palun!

20:35 Andres Ammas

Lugupeetav eesistuja, palun see tulumaksuseaduse muutmist käsitlev parandusettepanek hääletusele panna!

20:35 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Kadri Simson, palun!

20:35 Kadri Simson

Ma tänan! Palun enne hääletust kümme minutit vaheaega!

20:35 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Vaheaeg kümme minutit.

V a h e a e g

20:35 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Panen hääletusele 118. muudatusettepaneku, selle on esitanud Eesti Vabaerakonna fraktsioon.

Juhtivkomisjoni seisukoht on jätta arvestamata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Ettepaneku poolt hääletas 17 Riigikogu liiget ja vastu 34, erapooletuks jäi 1. Ettepanek ei leidnud toetust.

119. muudatusettepanek, selle on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on jätta arvestamata. Kadri Simson, palun!

20:35 Kadri Simson

Ma tänan! Ma palun 119. muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletust kümme minutit vaheaega!

20:35 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Vaheaeg kümme minutit.

V a h e a e g

20:35 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Panen hääletusele 119. muudatusettepaneku, selle on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon.

Juhtivkomisjoni seisukoht on jätta arvestamata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Ettepaneku poolt hääletas 15 Riigikogu liiget ja vastu 42, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

120. muudatusettepanek, selle on esitanud Eesti Vabaerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on jätta arvestamata. Kadri Simson, palun!

20:35 Kadri Simson

Ma tänan! Ma näen, et kolleegi Vabaerakonnast pole praegu hääletust küsimas. Ma palun seda muudatusettepanekut hääletada ja enne hääletust kümme minutit vaheaega!

20:36 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Vaheaeg kümme minutit.

V a h e a e g

20:36 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Panen hääletusele 120. muudatusettepaneku, selle on esitanud Eesti Vabaerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on jätta arvestamata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Ettepaneku poolt hääletas 9 Riigikogu liiget ja vastu 53, erapooletuks jäi 2. Ettepanek ei leidnud toetust. Olemegi jõudnud viimase muudatusettepaneku juurde. 121. muudatusettepanek on Eesti Keskerakonna fraktsiooni esitatud. Juhtivkomisjoni seisukoht on arvestada sisuliselt. Kadri Simson, palun!

20:36 Kadri Simson

Palun 121. muudatusettepanekut hääletada! Enne hääletust võtan kümme minutit vaheaega.

20:36 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Vaheaeg kümme minutit.

V a h e a e g

20:36 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Panen hääletusele 121. muudatusettepaneku, selle on esitanud Eesti Keskerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on arvestada sisuliselt. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Ettepaneku poolt hääletas 27 Riigikogu liiget ja vastu 48, erapooletuks jäi 1. Ettepanek ei leidnud toetust.

Head kolleegid, oleme läbi vaadanud kõik 121 haldusreformi seaduse eelnõu muudatusettepanekut ja need läbi hääletanud. Aitäh teile! Aga Eesti Vabaerakonna fraktsioon on teinud ettepaneku haldusreformi seaduse eelnõu 200 teine lugemine katkestada. Sama ettepaneku on teinud Eesti Keskerakonna fraktsioon ja katkestamise ettepaneku on teinud ka Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni seisukoht on teine lugemine lõpetada. Aga kuna nimetatud kolm fraktsiooni on teinud ettepaneku teine lugemine katkestada, siis panen selle ettepaneku hääletusele. Aga enne seda, Kadri Simson, palun!

20:36 Kadri Simson

Aitäh, lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Kuna te kõik olete ilmselt tähele pannud, et muudatusettepanekute hääletamisega on välja hääletatud kõik opositsiooni muudatusettepanekud ja ka mõned sotside muudatusettepanekud, siis teen ettepaneku võtta kümme minutit vaheaega ja rahulikult vaadata, mis siia alles on jäänud.

20:36 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Vaheaeg kümme minutit.

V a h e a e g

21:42 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Panen hääletusele Eesti Vabaerakonna fraktsiooni, Eesti Keskerakonna fraktsiooni ja Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsiooni ettepaneku haldusreformi seaduse eelnõu 200 teine

lugemine katkestada. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Ettepaneku poolt hääletas 35 Riigikogu liiget ja vastu 47, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust. Eelnõu 200 teine lugemine on lõpetatud.

2. 20:43 Riigikogu liikme staatuse seaduse ja kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu (181 SE) teine lugemine

21:42 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Head kolleegid, läheme edasi. Tänaise päevakorra teine punkt on põhiseaduskomisjoni algatatud Riigikogu liikme staatuse seaduse ja kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu 181 teine lugemine. Ettekandeks tuleb kõnepulti põhiseaduskomisjoni liige Andre Sepp.

21:42 Andre Sepp

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Teie ees teisel lugemisel on seaduseelnõu 181, Riigikogu liikme staatuse seaduse ja kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu. Põhiseaduskomisjoni esindajana annan teile lühidalt ülevaate selle eelnõu menetlemisest komisjonis. Eelnõu algatas Riigikogu põhiseaduskomisjon k.a 8. veebruaril. Esimene lugemine toimus 23. märtsil. Muudatusettepanekute esitamise tähtajaks, 7. aprilliks esitas Eesti Vabaerakonna fraktsioon seitse muudatusettepanekut. Põhiseaduskomisjon arutas eelnõu enne teist lugemist kolmel istungil. 11. aprilli istungil vaatas komisjon läbi Eesti Vabaerakonna fraktsiooni muudatusettepanekud ning 19. aprilli istungil otsustas komisjon teha eelnõu kohta juhtivkomisjoni nimel kaks muudatusettepanekut. 9. mai istungil otsustati muuta teise lugemise kuupäeva ja teha Riigikogu juhatusel ettepanek võtta eelnõu täiskogu päevakorda 17. mail.

Mõni sõna muudatusettepanekute kohta. Eesti Vabaerakonna fraktsiooni esitatud muudatusettepanekud lähtuvad soovist kehtestada Riigikogu liikme ja kohaliku omavalitsuse volikogu liikme mandaatide ühitamatus põhimõtte. Selleks soovitakse peale Riigikogu liikme staatuse seaduse ja kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse muuta veel kohaliku omavalitsuse volikogu valimise seadust ja Riigikogu valimise seadust ning Vabariigi Valitsuse seadust. Kõiki neid muudatusettepanekuid sidus omavahel just nimelt see ühitamatus temaatika. Eesti Vabaerakonna fraktsioon on lisanud oma muudatusettepanekute juurde selgituse, mille kohaselt on muudatusettepanekute sisu kaotada peibutuspartide kasutamise võimalus sel moel, et uus omandatud mandaat tühistaks eelmise ja mandaatide ühitamatus jääks seega kehtima. Muudatusettepanekud on omavahel sisuliselt seotud ning kantud Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 102 lõike 2 kohaselt muudatusettepanekute loetellu ühe muudatusettepanekuna.

Ka põhiseaduskomisjon, nagu ma eelnevalt ütlesin, tegi kaks muudatusettepanekut. Ühe ettepaneku kohaselt muudetakse eelnõus kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse § 17 lõike 4 sõnastust nii, et volikogudel ei oleks vaja hakata muutma kohalike omavalitsuste üksuste sisemisi õigusakte, selleks et mitte maksta Riigikogu liikmest volikogu esimehele või aseesimehele töötasu. KOKS-i § 17 lõike 4 esimese lause kohaselt võib volikogu esimehe või ühe volikogu aseesimehe ametikoht volikogu otsusel olla palgaline, eelnõu kohaselt aga ei maksta volikogu esimehe ega volikogu aseesimehe ülesannete täitmise eest töötasu, kui see inimene on volituste ajal Riigikogu liige. Et aga arvestada ka Euroopa kohaliku omavalitsuse hartas sätestatud nõuet, et kohaliku omavalitsuse esinduskogu liikmele tuleb tagada tema ülesannete täitmisel tekkinud kulutuste katmine ja õiglane rahaline kompenseerimine, ei piirata Riigikogu liikmest volikogu liikme õigust saada volikogu liikme ülesannete täitmisel tehtud kulutuste eest hüvitist. Olgu siis lühidalt üle korratud, et palka ja töötasu ei maksta, küll aga hüvitatakse tööga seotud kulutused.

Komisjoni teise ettepaneku kohaselt saab Riigikogu liige asuda täitma valla- või linnavolikogu liikme ülesandeid 2017. aasta kohaliku omavalitsuse volikogu valimiste tulemuste väljakuulutamise järel. Ettepaneku eesmärk on võimaldada Riigikogu liikmel asuda täitma valla- või linnavolikogu liikme ülesandeid 2017. aasta volikogude korraliste valimiste järel, kuid mitte enne, kui algavad volikogu uue koosseisu volitused.

Vabaerakond tegi ettepaneku, et eelnõu võiks seadusena jõustuda 1. oktoobril 2016. Seda ettepanekut

ei toetatud. Ei toetatud ka Vabaerakonna teisi ettepanekuid, mis puudutasid Riigikogu liikme ja volikogu liikme mandaadi ühitamatust. Toetati komisjoni kahte muudatusettepanekut, mis on teise lugemise seletuskirjas ka ära toodud.

Komisjon lisas eelnõu seletuskirja ka sellise täienduse, et volikogud arvestaksid võimaluse korral Riigikogu kodu- ja töökorras sätestatud Riigikogu tööaega. See ei ole tõesti kirjas mitte seaduse punktis, vaid seletuskirjas, et kui võimalik, peaksid kohalikud omavalitsused seda järgima. See täiendus tulenes esimese lugemise ajal toimunud aruteludest siin saalis.

Koos nende ettepanekutega otsustati saata eelnõu saali teisele lugemisele. Muudatusettepanekute poolt hääletas 6 komisjoni liiget ja vastu 3, erapooletuks jäi 1. Otsustati teha ettepanek saata eelnõu täiskogu päevakorda (7 poolt, 1 vastu, 1 jäi erapooletuks) ja teha ettepanek teine lugemine lõpetada. Aitäh!

21:43 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh, austatud ettekandja! Teile on vähemalt üks küsimus. Andres Ammas, palun!

21:43 Andres Ammas

Aitäh, lugupeetav eesistuja! Lugupeetav ettekandja! Kas te saaksite pisut põhjalikumalt seletada, miks lükati tagasi Vabaerakonna ettepanekud, mis sisaldasid põhiliselt mõtet, et need kaks mandaati oleksid ühitamatud?

21:43 Andre Sepp

Aitäh! Komisjoni aruteludes jõudsimme tõdemusele, et see mõte oleks eelnõu 181 põhimõttega vastuolus. Eelnõu 181 teeb muudatusi selleks, et oleks võimalik samaaegne töö kohalikus volikogus ja Riigikogus. Vabaerakonna eelnõu nägi ette just nimelt ühitamatust. Olgu ka saalile lihtsamaks väljenduses üle korratud, et Vabaerakonna mõte oli, et kui kandideeritakse kohalikel valimistel ja osutatakse valituks, siis kaob automaatselt Riigikogu liikme mandaat, ja vastupidi, kui kandideeritakse Riigikokku ja osutatakse valituks, kaob kohaliku volikogu mandaat. Analoogne seadus on meie naabritel lätlastel, aga samas on 18-s Euroopa riigis lubatud töö korraka mõlemas, nii kohalikus volikogus kui ka parlamendis.

21:43 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Külliki Kübarsepp, palun!

21:43 Külliki Kübarsepp

Aitäh, hea aseesimees! Hea ettekandja! Selleks ju muudatusettepanekuid tehaksegi, et mõne alternatiivi abil probleem lahendada. Ma olen väga kurb, et te lähtute lihtsalt põhimõttest, et kuna 18-s Euroopa Liidu riigis käitutakse ühtemoodi, siis peaksime meie tegema samamoodi. Me oleme väike riik ja meil on võimalus olla lahenduste otsimisel paindlikum. Ma kutsun ikkagi üles olema avatud ja kaasa mõtlema. Eestis on üldse kokku 2935 volikogu kohta. Kuid kas te teate, kui palju on erakondlasi? Parlamendis on kuus erakonda. Kust tuleb mõte anda poliitika tegemine kohalikul tasandil veel väiksema arvu inimeste kätte kui need vaevalt 3000 inimest?

21:43 Andre Sepp

Aitäh! Ma olen selles isiklikult veendunud ja seda kinnitavad ka komisjoni arutelud, et see eelnõu avardeb tegelikult põhiseadusest lähtuvalt meie kõigi võimalusi nii passiivse kui ka aktiivse valimisõiguse kasutamisel. Ma ei tahaks teiega nõustuda, et see seda võimalust oluliselt vähendab. Te ise ütlesite, et on 2900 volikogu kohta, ja Riigikogu liikmeid on 101. Isegi kui kõik Riigikogu liikmed osutuksid valituks kohaliku omavalitsuse volikogusse, ei saa kontsentratsioon kindlasti määrav olla. Mina isiklikult ei arva, et peaks kartma seda, et mõnesse volikokku võib sattuda ka kaks või kolm parlamendiliiget. Kindlasti see suures linnas nii ka juhtub, aga ma ei arva, et see oleks kuidagi kurjast. Selle kõige üle otsustab ju valija valimistel, andes oma häält. See muudatus, kui valituks osutunu jätkab Riigikogus ja töötab ka volikogus või teeb valiku ühe või teise kasuks, muudab põhimõtte ka valijale selgemaks. See on oluliselt selgem variant kui praegune nn peibutuspartide süsteem, mis külvab teatud segadust.

21:43 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Krista Aru, palun!

21:43 Krista Aru

Aitäh, härra juhataja! Hea ettekandja! Loomulikult on see uus lahendus selgem ja parem kui kehtiv. Aga mind huvitab hoopis see, kui tõsiselt arutas komisjon võimude lahusust ja millisele tulemusele jõudis. Kas oli ka akadeemilisemat laadi diskussioone? Teatavasti on just selles võimude lahususe küsimuses tehtud mitmeid magistritöid ja üldse akadeemilisi töid.

21:43 Andre Sepp

Aitäh! Ega me väga süviti ei läinud. Olen ka ise läbi töötanud artikleid, mis selle teema kohta on kirjutatud. See on samamoodi nagu õiguskantslerite arvamustega. Meil on ühe õiguskantsleri arvamus, kelle arvates on tegu põhiseaduse riivega, ja kahe õiguskantsleri arvamus, kelle arvates ei ole tegemist riivega. Jutt on sellest samast põhiseaduse paragrahvist, mis ütleb, et samal ajal ei või olla n-ö täitevametis. Olles siin põhiseaduskomisjoni esindajana, võin väljendada komisjoni veendumust, et volikogu liikme ametit ei saa samastada mõne täidesaatva ametiga. See on see peamine vastuolu, mille üle diskussioon käib. Kohaliku volikogu tasemel tehtavad asjad võivad tunduda olevat täitevvoimule omased, need on selgelt omavalitsuslikud ülesanded: sotsiaaltoetuste jagamine, lumekoristamine jne. Kuid samas, ega kohaliku omavalitsuse volikogu liige ei sõlmi ühtegi lepingut, ei pea läbirääkimisi, ta ei võta ka vastutust. Ma arvan, et seda vastuolu siin ei ole.

21:43 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Artur Talvik, palun!

21:43 Artur Talvik

Aitäh, hea eesistuja! Hea kõneleja! Kui see haldusreform, mille seaduse eelnõu teine lugemine meil siin just läbi sai, teoks saab, siis väheneb Eestis omavalitsuste arv tõenäoliselt 70-ni. Seetõttu väheneb ka volikogu liikmete arv umbes 1000 inimese võrra, mille tulemusena peaks uute omavalitsuste volikogude kompetents oluliselt paranema. Jääb arusaamatuks, miks on sinna vaja veel riigikogulasi. Kas ei usaldata kohalikku rahvast? Või on taustaks hoopis see, et kellegi arvates on valimisliidud liiga suure võimu saanud ja peaks neile n-ö ära tegema?

21:43 Andre Sepp

Aitäh! Julgen arvata, et siin ei ole kumbagi varianti. Põhiseadus peaks kehtima meie kõigi kohta ühtemoodi. Peab olema õigus kandideerida, õigus osutada valituks ja õigus ka passiivset valimisõigust teostada. Seda esiteks.

Teiseks. On iseenesest hea, et kohalike omavalitsuste võimekus haldusreformi tõttu suureneb ja volikogude pädevus paraneb. Ma proovisin saada valimiskomisjonilt andmeid selle kohta, kui palju on tulnud asendusliikmeid praegustesse volikogudesse. Selgus, et nad ei kogu selle kohta statistikat. Aga kohalikes volikogudes vahetub hämmastavalt palju asendusliikmeid. Loodame, et haldusreformiga volikogu liikme töö kvaliteet ja vastutus reaalse töö eest paraneb.

Kolmandaks räägin poliitilisest hirmust, et äkki nüüd tulevad poliitikud ja muudavad kõike. Olen ise 15 aastat kohalikus omavalitsuses töötanud, olen kandideerinud valimisliidu ja erakonna nimekirjas. Mõlemal juhul, nii valimisliidu kui ka erakonna tasemel, teostasime selles omavalitsuses poliitikat ehk otsustasime kohalike inimeste elukorralduse üle. Ma ei tähtsustaks üle erakonnapoliitikat kohaliku elu küsimuste lahendamisel. See võib siin saalis tunduda sensitiivsema küsimusena kui kohtadel.

21:43 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Henn Põlluaas, palun!

21:43 Henn Põlluaas

Aitäh! Tõtt-öelda paneb mind imestama, et sinu arvates puudub sellel eelnõul vastuolu põhiseadusega. Samas teame me, et nii õiguskantsler kui ka Riigikohus on juba varem tuvastanud riive põhiseaduse §-ga 154, mis räägib omavalitsuse autonoomia põhimõttest, §-ga 4, mis sätestab võimude lahususe ja

tasakaalu põhimõtte, ja §-ga 63, mis sätestab ametite ühitamatuse põhimõtte. Kui tegemist on lihtsalt arvamusega, et riive puudub, siis miks te ei kaasanud aruteludesse õigusteadlasi, spetsialiste ja õiguskantslerit, et oleks saanud selge ja põhjendatud seisukoha, kas on tegemist riivega või mitte? Arvamusest üksi jääb väheks.

21:43 Andre Sepp

Aitäh! Te oma küsimuses viitasite Riigikohtu 14. oktoobri 2005. aasta otsusele. Kui kohtuotsus koos resolutsiooniga läbi lugeda, siis selgub, et otsuses räägitakse võimalikest riivetest ja sellest, kuidas Riigikohus sellele järeldusele jõudis, aga resolutsioonis ei viidata riivele, vaid hoopis sellele, et tol hetkel, 2005, olid tulemas kohalikud valimised ja Riigikohtu arvates oleks jäänud etteteatamise aeg valijate jaoks liiga lühikeseks ja seega ei toetanud Riigikohus seda muudatust. Riigikohtu otsusest ei saa välja lugeda, justkui oleks siin vastuolu põhiseadusega. Tõepoolest, on olemas Allar Jõksi arvamus, kus ta on leidnud, et see vastuolu eksisteerib, aga teised õiguskantslerid ei ole seda kinnitanud. Kui põhiseaduskomisjon koalitsioonikokkuleppe alusel selle eelnõu algatas, siis sai õiguskantsleriga selle üle konsulteeritud ja saadi ka kinnitus.

21:43 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Monika Haukanõmm, palun!

21:43 Monika Haukanõmm

Aitäh! Lugupeetud ettekandja! Mind huvitab, kas te arutasite komisjonis seda, kuidas on Riigikogu liikmel, kes saab mandaadi näiteks mõnest kõige kaugemast piirkonnast, võimalik neid kahte tööd siiski ühitada, nii et kumbki ei kannataks. Mulle tundub, et kui me selle seaduse sellisel moel vastu võtame, siis tegeleme me natukene ikkagi ka valijate petmisega. Inimesed annavad hääle kellelegi, kes võib sellest mandaadist loobuda. Näiteks sai Tallinna 79-st volikogu liikmest mandaadi 32 Riigikogu liiget. Keskerakonnal oli neid 46-st 20, IRL-il 16-st 8, sotsidel 6-st 4. Kas me ei tegele natuke petmisega? Tegelikult lähevad volikokku ikkagi need inimesed, kes ei ole mandaati saanud.

21:43 Andre Sepp

Aitäh! Ei tegele. Inimesel on ju põhiseaduslik õigus mandaadist loobuda. Loobuda võib ka inimene, kes ei ole Riigikogu liige ja osutub valituks. See on samalaadne petmine, see proportsioon ei ole siin kuidagi teine. Aga nüüd sellest teemast, kuidas kaugema piirkonna inimesed saaksid Riigikogu töös osaleda. Näiteks on Soomes nii, et kõik kohalike omavalitsuste volikogude istungid toimuvad ühel päeval nädalas. Me arutasime seda teemat ja leidsime, et me ei saa omavalitsuste autonoomiat piirata ja seda seadusesse kirjutada. Seega jäi eelnõu seletuskirja tekst, et võimaluse korral võiks sellise töögraafikuga arvestada. Seda tõesti ainult võimaluse korral, kuid me pidasime oluliseks selle ära märkida.

21:43 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Andres Ammas, palun!

21:43 Andres Ammas

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Lugupeetud ettekandja! Kuidas te kommenteerite seda, et Riigikogu liige on kohalike omavalitsuste volikogude valimisel teatud mõttes eelisolukorras, sest ta saab valimiskampaanias kasutada rohkem vahendeid kui näiteks kohalik aktivist või kohaliku valimisliidu liige? Riigikogu liikmel on kasutada Riigikogu kuluhüvitised ja tal on suurem tõenäosus saada oma valimiskampaaniaks suurem osa erakondadele rohkelt eraldatavast rahast. Kas see ei loo ebavõrdset olukorda kohaliku volikokku kandideeriva Riigikogu liikme ja kohaliku aktivisti vahel?

21:43 Andre Sepp

Aitäh! Minu teada on ka Riigikogu kuluhüvitiste kasutamine selgelt seadusega reguleeritud. Igaüks valmistab oma kampaania ette täpselt omaenda võimalustest lähtuvalt. Mingisuguseid seaduslikke või poolseaduslikke võimalusi teie nimetatud raha kasutada ma ei näe, kui seda raha just mitte

kuritarvitada. Kui seda tehakse, siis tuleb sellest õiguskaitseorganitele teada anda. Aga mingisugust eelist ma siin tõepoolest ei näe. Samas kandideeriti ju vabas Eestis tõesti koos kuni 2005. aastani ja sealt edasi on kandideeritud n-ö peibutuspartidena.

21:43 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Artur Talvik, palun!

21:43 Artur Talvik

Teatavasti on see rahvakeeli öeldes peibutuspartide seadustamine või kahel toolil istumise seadus või selle mõtte läbiviimine ka koalitsioonilepingus. Ma tahan väga teada, missuguse koalitsioonierakonna initsiatiivil see koalitsioonilepingusse sai ehk missugune erakond on selle idee kõige jõulisem eestkõneleja.

21:43 Andre Sepp

Aitäh! Komisjonis seda teemat ei arutatud ja mina isiklikult ka läbirääkimiste protsessis ei osalenud, küll aga usaldan ma seda konsensuslikult saavutatud tulemust. Komisjonis ei jäänud muljet ja ka mulle menetlejana ei ole jäänud muljet, et see oleks rohkem ühe koalitsioonierakonna kui teise või kolmanda soov. See on ühiselt kokku lepitud. Ma nimetaksin seda 2005. aasta olukorra taastamiseks.

21:43 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Külliki Kübarsepp, palun!

21:43 Külliki Kübarsepp

Aitäh, hea aseesimees! Hea ettekandja! Ma olen väga suures hämmingus. Te arvate, et Riigikogu liikme pärast peaks omavalitsus kogu oma töö ümber korraldama, et Riigikogu liige saaks volikogu istungitel kohal käia. See ei ole mõistlik. Me peaksime ikka eelkõige arvestama kohapeal elavate inimestega. Nagunii on Riigikogu liikme maine kehv ja minu meelest oleks häbiväärne minna veel sellise pressingu peale. Teiseks, kuidas te garanteerite, et kui Riigikogu liige on, oletame, volikogus, siis selle tulemusena ei suurene musta raha riigikassast läbilaskmine ehk see, et katuserahaga hakatakse kohalikku elu palju rohkem mõjutama kui praegu? Kuidas te garanteerite selle, et katuseraha ei suurene, vaid pigem ikkagi väheneb?

21:43 Andre Sepp

Aitäh! Tõepoolest, nagu te viitasite, kohalikul volikogul on õigus otsustada, mis päeval ja kellaajal ta oma istungit peab. Seletuskirjas on öeldud, et Riigikogu tööaegadega võib arvestada, aga ei pea arvestama. Omavalitsusel on autonoomia ning nii oli, on ja jääb. Kohaliku inimese sõnaõigus on seal kõige tähtsam. Mis puudutab katuseraha, mis on tegelikult riigieelarve osa, siis selle reguleerimine on selle saali temaatika. Te nimetasite seda raha mustaks. Iseasi on, kas see on must või näib must. See on Riigikogu otsustada, kuidas ta eelarvet menetleb. Aga on olnud võimalik lugeda ka seda, et katuseraha on üks kõige sihtotstarbelisemalt eraldatud vahendeid, selle puhul on selgelt näha, mis kohta raha on läinud. Ka demokraatliku Euroopa praktika toetab sellist tegevust, kui rahvasaadik näeb, et tema piirkonnas oleks vaja midagi arendada. Aga ennekõike on Riigikogu otsustada, kuidas see toimub. Millegipärast arvan, et see midagi oluliselt mõjutama ei hakka, sest selline regionaalsete investeeringute raha on meil olnud algusest peale. Seda raha on nimetatud kohalike omavalitsuste investeeringuteks vms. Alati tekib investeeringuraha jaotamisel vaidlusi, toimub see siis omavalitsusliitude tasandil, Riigikogu tasandil või kohalikul tasandil.

21:43 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Arno Sild, palun!

21:43 Arno Sild

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Lugupeetud ettekandja! Samamoodi nagu teie, olen ka mina pikka aega töötanud kohaliku omavalitsuse volikogu liikme, aseesimehe ja esimehena. Nüüd olen aasta aega Riigikogus olnud. Ma pean küll kinnitama, et sellise kahel toolil istumise korral hakkab miski kannatama,

kas ei saa korralikult volikogu tööd teha või peab hakkama Riigikogu istungitelt puuduma. Kas komisjonis oli arutlusel, kuidas neid asju saaks jagama hakata, et saaks tööd teha kahes kohas, mille vahel on 300 kilomeetrit? Mis siin lahendus oleks?

21:44 Andre Sepp

Aitäh! Esimene lahendus on valituks osutunud kodaniku enda valik, kumma kasuks ta otsustab, kas ta tahab teha ühte või teist. Konkreetset marsruuti, kiirust, kellaaega või transpordivahendit, millega peaks hakkama ühest kohast teise liikuma, komisjon ei arutanud. Ennekõike on see võimaluste küsimus. Ma usun, et hea planeerimise korral on võimalik mõlemas kohas tööd teha. Ka Riigikogu kodu- ja töökorra seadus ei võimalda seda, et istungid oleksid viiel tööpäeval või seitsmel nädalapäeval. Seega on selline teoreetiline võimalus iseenesest ka seaduses olemas. Aga alati võib küsida, kuidas ma sinna jõuan, kui volikogu istung hakkab kolmapäeval kell 15. Siis tulebki teha valik.

21:44 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Peeter Ernits, palun!

21:44 Peeter Ernits

Hea juhataja ja ettekandja! Selle reformi tulemusena jääb 1000 aktiivset inimest, volinikku, oma tööst ilma, järele jääb 2000. Kui kõik meie 101 läheme volikogudesse, siis tekib seal veel –101, järelikult jääb sellesse ametisse umbes 1900 kohalikku inimest. Aga minu küsimus on selline. Tuleta meile meelde, mida küsis komisjonis meie hea kolleeg Kalle Laanet ja mis seal jutuks tuli. Nimelt see, kuidas Saaremaale volikogusse tööle saab. Kas sa mäletad seda? Räägi teistele ka.

21:44 Andre Sepp

Aitäh! Hea kolleeg, sa pead ilmselt ise kasutama võimalust kõnepuldis esineda ja sellest siin rääkida. Ma ei pea vajalikuks Riigikogu liikmete aega selle temaatika peale kulutada.

21:44 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Tarmo Tamm, palun!

21:44 Tarmo Tamm

Aitäh, juhataja! Lugupeetud ettekandja! Iseenesest on see tänuväärne mõte, et Riigikogu liikmed saaksid kohaliku volikogu töös kaasa lüüa, aga selle jaoks ei pea volikokku kuuluma. Näiteks kuulun mina praegu Põlva Vallavolikogu majanduskomisjoni ja saan väga hästi valla elus kaasa rääkida. Mulle teeb muret eelkõige see, et me vähendame osa aktiivsete inimeste võimalusi kohalikus poliitikas kaasa lüüa. Nagu teame, konkurents tiheneb, kuna haldusreform viiakse ellu. Selles mõttes ei ole aeg õige. Ma arvan, et kasutage võimalust ja olge komisjonides, aga ei ole vaja volikogusse trügida. Ma ei teagi, mida ma üldse küsin, aga tahan öelda, et võib-olla ei ole praegu õige aeg seda teha.

21:44 Andre Sepp

Aitäh! Jah, see seaduseelnõu 181 annab kõik võimalused: võib töötada komisjonis, aga olles mandaadi saanud, võib töötada volikogus või loobuda volikogu tööst, võib loobuda mõlemast tööst või loobuda tööst Riigikogus. Ja, head kolleegid, selleks et üldse volikogusse pääseda, tuleb sinna ennekõike kandideerida ja võita oma kodukandi inimeste usaldus.

21:44 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Helmen Kütt, palun!

21:44 Helmen Kütt

Täna, austatud juhataja! Lugupeetud komisjoni ettekandja! Ma olen väga seda meelt, et kui me igal pool räägime, et inimesed otsustavad ja määravad ... Järsku juhataja kutsub jutustajad korrale, sest varsti ei kuule keegi enam küsimust.

21:44 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Kolleegid!

21:44 Helmen Kütt

Kohalikud inimesed peavad saama valida ja ise otsuseid langetada. Siin on olnud juttu ka presidendi otsevalimisest. Miks me siis seda seadust kardame? Kui see seadus vastu võetakse, ega siis Riigikogu liikmed automaatselt volikogudes istuma ei hakka, nad kandideerivad sinna, nagu nad ka praegu kandideerida võivad. Tegelikult on pigem see inimeste petmine, kui kandideeritakse, aga ei alustata tööd volikogus. Olles ise volikogusse kandideerinud, olen ma alati inimestele öelnud, et ma ei saa volikogusse kuuluda, aga ma toetan oma kandideerimisega nimekirja. Praegu on mul võimalus kandideerida ja ka tegelikult töötada. Kas sa kinnitad üle, et need riigikogulased, kes kandideerivad, ei saa olla volikogu esimehed ega linna- ja vallavalitsuse liikmed ning endastmõistetavalt ei saa nad selle töö eest tasu?

21:44 Andre Sepp

Aitäh küsimuse eest! Täpselt nii eelnõu 181 sõnastabki, et nad ei saa selle töö eest tasu, küll aga kompenseeritakse tööga seotud kulutused, kui need tekivad. Veel korrates teie küsimuses toodut ja oma eelmist vastust, ütlen, et selleks, et seda tööd teha, tuleb kõigepealt kandideerida ja saavutada inimeste usaldus. Siis on võimalik töötada nii kodukandi heaks kui siin saalis ka riigi heaks.

21:44 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh, austatud ettekandja! Teile rohkem küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Andres Ammas, palun! 5 + 3 minutit.

21:44 Andres Ammas

Lugupeetav eesistuja! Lugupeetavad Riigikogu liikmed! Minu pinginaaber Riigikogus armastab siit puldist klassikuid tsiteerida. Temast eeskuju võttes olen ka mina valinud tänase sõnavõtu alguseks ühe klassiku sõnad: "Eesti põhiseaduses on võimude lahususe printsiip üks kesksemaid printsiipe, mis Euroopas ei ole just kõige tavalisem. Põhiseadus seab isikutele sõnaselgelt keelu üheaegse osalemise kohta täidesaatva ja seadusandliku võimu teostamisel. Seda printsiipi omavalitsuste kohapealt põhiseadus küll ei sätesta, kuid põhiseaduse mõtte ja loogika kohaselt ei peaks see ühitamine olema aktsepteeritud. [...] Lisaks õiguslikule probleemile on kahtlemata ka praktilised küsimused sellega seotud. [...] Olen ise olnud kuus aastat üheaegselt Tallinna Linnavolikogu liige ja Riigikogu liige ning pean oma kogemuste põhjal ütleva, et seda on võimalik ühitada, aga see on äärmiselt raske töö. [...] Riigikogu ja omavalitsuse spetsiifika on võrdlemisi erinev, kas või juba sellest tulenevalt, et Eesti omavalitsused on võrdlemisi iseseisvad, võrreldes mõne muu riigi omavalitsustega, mistõttu ei ole iseenesest hea, kui üks kogu otseselt mõjutab teise kogu tegevust. [...] Ühelgi erakonnal ei peaks olema pink nii lühike, et ta peab ühtesid poliitikuid mõlemal pool üle koormama."

Ma ei kiusa teid mälumänguküsimusega, kes on tsitaadi autor. Nii ütles meie lugupeetud kolleeg Mart Nutt aastal 2005. Ma arvan, et kui stenogramme lugeda, siis umbes selliseid mõtteavaldusi leiab teistegi praeguste kolleegide suust, kes on Riigikogus olnud ka enne 2005. aastat, kas või Riigikogu esimehe ja paljude teiste suust. Sellepärast on eriti piinlik, et paljud lugupeetud kolleegid koalitsioonierakondadest on praegu allunud oma erakonna poliit tehnoloogide diktaadile ja käituvad selle, mitte oma südametunnistuse kohaselt. See on kurvastav. Mina saan siit opositsiooni esindajana öelda ainult seda, et, lugupeetud kolleegid, palun otsustage see küsimus nii, nagu te päriselt mõtlete, mitte nii, nagu peasekretär teid käskinud on.

Selle eelnõu seadusena vastuvõtmisest hullem saab olla tõepoolest ainult üks asi: et kehtib edasi praegune kord, kus peibutuspartidid on võimalikud, ning Riigikogu liikmed kandideerivad peibutuspartidena, aga volikogudes tööle ei hakka. Ma arvan, head inimesed, te olete minuga nõus, et see on muutnud Eesti poliitika väga-väga silmakirjalikuks ja peibutuspartide kasutamine on valijate avalik petmine. Aga sellega ei saa õigustada eelnõu seadusena vastuvõtmist. On olemas palju parem võimalus. Vabaerakond on selle välja pakkunud, aga nagu opositsiooni eelnõudega sageli on juhtunud, ei ole ka see pärvinud mõistmist ja, julgen öelda, isegi mitte piisavat tähelepanu. Me oleme pakkunud, et Riigikogu liige võiks kohalikku volikokku kandideerida, aga valituks osutumise korral tuleks tal Riigikogu mandaadist loobuda. Uus mandaat tühistab eelmise, kahte eri tasandi mandaati ei saa korraga olla ja korraga kahel toolil istuda ei saa.

Täna küsimustes juba viidati, et haldusreformi tõttu lähevad kohalik võim ja kohalikku elu mõjutavad otsused rahvast veel kaugemale, kui need praegu on. Volikogu liikmete arv väheneb. Sellest on kahju, sest volikogud on omamoodi demokraatia kool, kus õpitakse lugupidavalt väitlema ja reglemendist kinni pidama. Taas kord tahan teile meelde tuletada Surju vallavanema Jaanus Männiku mõtet, et tahtmine istuda ühtaegu Riigikogus, kohalikus volikogus, riigiettevõtte nõukogus, spordiliidu juhatuses ja mujal ei väljenda midagi muud kui haiglaslikku võimuiha, soovi võimumonopoli järele. Siin Toompeal võib hakata ennast tundma üliinimesena, kes laskub aeg-ajalt armulikult Toompealt alla ja jagab kohalikele valgust.

Ma olen olnud, sõbrad, 20 aastat Haapsalu Linnavolikogus ja mäletan mitmesuguseid aegu. Ma mäletan, et 1990. aastate keskel oli tollastest riigikogulastest selles mõttes abi, et nad olid toeks n-ö reglemendist kinnipidamisel ja arutelukultuuri juurutamisel. Sisuliste küsimustega on kohalikud alati ise hakkama saanud. Kui parteide arvates ei ole nende pink praegu piisavalt pikk ja ilma riigikogulasteta ei jätku kohalikesse volikogudesse kandideerijaid, siis tegelikult on Eestis kogukonnaliidreid, kodukoha patrioote, ühistest huvidest kantud kohalikke valimisliite küllaga. Uskuge, nad tulevad kohalike asjade otsustamisega suurepäraselt toime.

On kiidetud, et kahel toolil istumine on hea selles mõttes, et Riigikogu liige olevat siis tegelikkusega paremini kursis. No kuulge, praegusel infoajastul! See on naeruväärne ega vasta tõele. Nii kupli all me siin Toompeal nüüd ka ei istu, et me ei teaks, mis kohapeal toimub, kui me kohalikku volikokku ei kuulu. Mina ei arva, et kui järgmises Haapsalu Linnavolikogus või olgu ka Ridala Vallavolikogus istuksid kolleegid Jaanus Karilaid, Lauri Luik ja võib-olla Andres Ammas, kui valijad meile mandaadi annaksid, siis nende volikogude töö kvaliteet nii tohutult paraneks, et sellepärast oleks vaja seadust muuta. Ei ole nii. Eesti rahvatarkus ütleb, et on kaks juristi ja kolm arvamust ning nii ka tõepoolest on. Juristidelt on toetust saanud nii kahel toolil istumise pooldajad kui ka vastased. Aga minu arvates võiks lähtuda ikkagi Eesti põhiseaduse kommenteeritud väljaandest, mille järgi toob mandaatide ühitamine kaasa huvide konflikti ja on vastuolus võimude lahususe põhimõttega. Lõppude lõpuks ei ole lihtsalt praktiline ega mõistlik kahte nii vastutusrikast kohustust ühitada. Kui anda siin Riigikogus endast tõepoolest maksimum, siis ei pruugi tööks volikogus piisavalt aega ega energiat jääda.

Vabaerakond ei arva tõepoolest, et kohalik poliitika peaks seisnema parteisõdurite omavahelises võitluses. Kohapeal on olulised kool, teehooldus ja sotsiaalteenused. See, kas tänavaaugu lapib sinine, kollane või punane erakond, ei ole väga tähtis. Eesti Vabaerakonna fraktsioon teeb ettepaneku seaduseelnõu teine lugemine katkestada. Aitäh!

21:44 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Kas Jaanus Karilaidil on repliik või protseduuriline küsimus? Palun mikrofon Jaanus Karilaidile!

21:44 Jaanus Karilaid

Aitäh! Aitäh ka kolleegile, et ta minu nime nimetas! Mina toetan seda eelnõu, aga tänan Andrest kollektiivse enesekriitika eest!

21:44 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Repliik on öeldud ja läheme läbirääkimistega edasi. Lauri Luik, palun!

21:44 Lauri Luik

Austatud Riigikogu liikmed! Tänane seis, kus riigikogulased ei tohi kuuluda kohalikesse volikogudesse, ei aita minu hinnangul kuidagi kaasa ei kohalike omavalitsuste ega riigi arengule. Selle mõttetu piirangu kaotamine ja selle olukorra taastamine, mis oli aastate eest, annaks minu hinnangul aga mõlemale tasandile märgatavalt juurde. Kuna nii kohaliku volikogu kui ka Riigikogu puhul on tegu n-ö seadusandliku tasandiga, siis ei näe ma korraka mõlemasse organisse kuulumises mingisugust probleemi, pigem tuleks minu hinnangul kasuks, kui Riigikogu liikmed sidestaksid enam kohalikku omavalitsust ja riiki. Põhiseaduses on kirjas, et Riigikogu liige ei tohi olla üheski muus riigiametis, aga siin ei ole ju vastuolu, sest volikogu liige ei ole riigiametnik. Kui Riigikogu liikmetel oleks ka praegu võimalik volikokku kuuluda, nagu neil see varem võimalik oli, siis suureneks kahtlemata kohalik kompetents ning paraneksid oskusteave ja töö kvaliteet.

Täna, kui me võime volikogu istungeid jälgida hääleõiguseta, ei saa riigikogulaste osavõtul tekkida sisulisi arutelusid, debatte ega argumenteerimist, mis on minu hinnangul aga tarkade otsuste

langetamise aluseks. Kui aga Riigikogu liige kasutab oskusteavet, mida ta on saanud parlamendikomisjonides, töögruppides ja mujal töötades, kui ta toob selle kohalikku volikokku, siis ei ole selles midagi halba, pigem toob see ikka kasu. Samuti vastupidi, kui Riigikogu liige saab kohapeal osaleda sisulistes aruteludes ja langetada otsuseid ning koguda infot, siis on tal seadusi luues tunduvalt lihtsam, sest, oleme ausad, paljud eelnõud puudutavad otseselt kohalikke omavalitsusi.

Miks me peaksime olukorras, kus tublide inimeste arv, kes üldse on nõus kohalikesse volikogudesse kandideerima, on niigi piiratud, tegema veel lisakitsendusi? Ärme vaatame ainult Tallinna linna kui omavalitsust, vaid vaatame ka näiteks Nõva valda, kus mõni aeg tagasi saadi volikokku ka 0 häälega. Olen veendunud, et kui me lubame riigikogulastel taas kuuluda ka kohalikesse volikogudesse, siis suureneb poliitiline aktiivsus kohtadel ning jäävad ära jutud peibutuspartidest ja valijate lollitamisest. Austatud Riigikogu liikmed! Riigikogulaste lubamine kohalikesse volikogudesse tuleb ainult kasuks arengule, mis on meie põhiline eesmärk. Aastate eest töötas see asi ju väga hästi, miks see siis nüüd ei peaks töötama? Aitäh teile!

21:44 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Mark Soosaar, palun!

21:44 Mark Soosaar

Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Ma mäletan aastat 2004, kui me Riigikogu delegatsiooniga käisime Prantsuse Rahvusassamblees. Seal tunti meie vastu huvi ja uuriti, kas Eestis on samamoodi, et parlamenti tullakse kohalikust omavalitsusest. Teatavasti on Prantsusmaal neli omavalitsuste tasandit. Need meie hulgast nagu mina, kes on jõudnud Riigikogusse, aga kellel ei ole juriidilist haridust, oleme selles töös iseõppijad. Me oleme seadusandluses ikkagi teatud kogemused omandanud. Mul on isiklik kogemus Pärnu Linnavolikogust. Sel aastal saab 20 aastat sellest, kui mind esimest korda sinna valiti, aga on olnud aastaid, kui ma seal olla ei saanud, sest aastast 2005 kuni siiani oli piirang peal, kuid komisjonidesse olen ma ikkagi saanud kuuluda. Olen olnud ka vallavanem ja käinud maakonnas mitmel volikogu istungil jälgimas ja kuulamas. Ma võin küll öelda, et see seadus, nagu Lauri Luikki praegu siin nimetas, avardeb kohaliku omavalitsuse volikogus pilti nii maakonnast kui ka riigist, aitab kaasa seaduste tundmisele, aitab paremini mõista allhoovusi ja poliitiliste suundade võitlusi, prognoosida seda, kuhu Eesti läheb, ning langetada otsuseid mitte tagantjärele, vaid ikkagi ettevaatavalt, kas või näiteks haldusreformi tingimustes.

Ei maksa väga karta seda, et kui need, kes on valitud volikogudesse, on samal ajal ka Riigikogus, siis korruptsioonioht suureneb. Seda reguleerivad teised seadused. Me kõik ju enam-vähem teame, mis on korruptsioonivastase seaduse sisu. Pärnumaal on olnud üks juhtum, kui Riigikogu liige oli ühtlasi Pärnu Sadama nõukogu esimees ja ka linnavolikogu liige. Siis kasutati ära võimalust, et ta oli Riigikogu liige, ning ta aitas kaasa sadamaseaduse muutmisele, mille tagajärjel Pärnu linn jäi Pärnu Sadama omandiõigusest ilma. Võib-olla on Pärnus ainuke sadam Läänemere ääres, mis ei kuulu omavalitsusele, vaid erafirmale. Aga see kõik oleks võinud juhtuda ka ilma selleta, et see inimene oli volikogu liige, sest seal olid teised mehhanismid. Miks see tookord niimoodi läks? Lihtsalt läks. Võib-olla sellepärast, et volikogus ei leidunud jõudusid, kes oleksid soovinud õigusselgust.

Ütlen veel, et praegu, haldusreformi taustal, on väga õige aeg just seda eelnõu menetleda. Mulle meeldib see arutelu, sest me vaatame kohaliku omavalitsuse sisu ja vaatame ka Riigikogu sisu. Julgen juhtida tähelepanu sellele, et need hädad on hoopis mujal, mitte selles, et kuulutakse ühel ajal Riigikogusse ja volikogusse, vaid pigem selles, et tekivad paralleelmaailmad: üks maailm on see, mis on siin Toompeal, endises Toompea vanglas, ja teine on nn pärismaailm, kus elavad pärismaalased ehk tõelised maainimesed või külainimesed ja linnainimesed. Elust osasaamine lihtsalt meedia kaudu või vahel mõnest külast või linnast läbi jalutades ei loo õiget pilti sellest, kuidas seal tegelikult elatakse. Ma palun veel kolm minutit!

21:44 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Kolm minutit lisaaega.

21:44 Mark Soosaar

Ka volikogu istungi vaatlemine ei anna tunnetust sellest, milliste süvaprobleemidega üks vallavolikogu kokku pörkab. Häda on pigem selles, et kui inimene tagasi valitakse, võimaldab seadus olla tal eluaeg

riigikogulane ja ka volikogulane. Seal on see häda, et juured kasvavad alla. Aastal 1866, kui keiser Aleksander andis välja Baltimaade vallareformi ukaasi, nägi ta ette, et vallavolikogusid tuleb valida igal aastal ja üks kolmandik koosseisust peab uuenema. Võib-olla aitaks vallavolikogusid, linnavolikogusid ja ka Riigikogu värskendada hoopis samasugune tsensus, nagu on presidendi puhul, et kandideerida saab ainult kaheks ametiajaks ja siis, kui sa oled elanud päris elu päris inimeste hulgas, saad pärast vaheaega uuesti kandideerida. Täna tähelepanu eest!

21:44 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh, austatud ettekandja! Sellel keisril olid muidugi endal ka juured alla kasvanud. Igor Gräzin, palun! 5 + 3 minutit, palun!

21:44 Igor Gräzin

Head kolleegid, parteiveteranid ja vabaerakondlased! Ma hakkan nüüd teid kaitsma, teid, kes te olete praegu siin saalis. Ma väidan, et teile on Eesti Vabariigis garanteeritud inimõigused, mis olid teilt ajutiselt ära võetud, aga nüüd saate need tagasi.

Vaatasin oma kodumaja, seda, kes seal elavad. Müügijuht, korvpallur, üliõpilastest abielupaar, rekajuht, kaks pensionäri, Krimmist tulnud ajakirjanik, turismiagent, ehitusmees ja FIE-st torulukksepp – need on minu naabrid. Mis meid üksteisest eristab? Peale selle, et ühel juhul on meil erinev nahavärv ja keel, eristab meid veel üks asi, mis teeb minust täieliku erandi. Nimelt, nende hulgas olen mina ainukene, kes ei tohi kuuluda Tallinna volikokku. Teised kõik võivad, mina ei tohi. Miks? Ma arvan, et ka teie, Vabaerakonna liikmed ja head sõbrad seal, saate nüüd aru, et te olete teine sort. Te olite esimene sort sellel ajal, kui te ei olnud Riigikogus, sest siis te olite vabamõtlejad, esindasite Eesti ühiskonda ja kogukonda, kõike-kõike ilusat, aga nüüd olete te ennast maha müünud kuluhüvitiste ja palga eest, te olete ei tea mis asja ajavad poliitikud. Sellega on teie koht ühiskonnas defineeritud, vanglahierarhias oleks teie koht kas nari all või paraski kõrval, te ei ole lihtsalt enam inimesed.

Vaadake, asi on selles mõttes natuke imelik, et igaühel on olemas õigus valida ja olla valitud, juhul kui ta ei ole poliitik. Ma küsin, miks. Ma tean, kust see tuleb. Muide, mina sõdisin selle piirangu kehtestamise vastu Tallinna Linnavolikogus, kui ma seal olin, ja siin nii palju, kui ma jõudsin. Ennää, ei läinudki nii palju aega mööda ja lõpuks ma näen, et see absoluutselt ebademokraatlik ja jabur seadus võib-olla tühistataksegi. Milles oli siin probleem? Jätame kõrvale võimude lahususe, see ei puutu asjasse.

Võimude lahususest saaksime rääkida Riigikogu ja omavalitsuste liidu kontekstis, aga omavalitsuste liidust siin ei räägita. Omavalitsus ei ole riigi käepikendus, omavalitsus on oma valitsus. Millega omavalitsus tegeleb? Asfalt, torud, kõige riskantsem koht on võib-olla riigihanked, aga tänapäeval isegi mitte enam nii väga, sest aasta on juba 2016 ja mitte 2006. Millega seal veel tegeldakse? Kas maja värvida või mitte värvida, kas ehitada kirik sinna või tänna, teha see või teine planeering. Ausalt öeldes on minul neegrist korvpallimängija ja Vene sõjaveteranist naabritega ühine huvi: me tahame, et meil oleks oma majas hea elada, me tahame olla üksteisele head naabrid ja me tahame, et meie ühist huvi, st et auk kinni pandaks, esindaks keegi tõeline ja tegelik inimene. Kõik võivad olla ausad ja tegelikud inimesed ning teada, kuidas asfalti lapitakse, juhul kui nad ei ole poliitikud.

Meil on riigis 101 inimest, kellelt on ära võetud elementaarne töötajale ja varsti nähtavasti ka vangile kuuluv õigus olla kuskile valitud. Muide, see on palju hullem, ausalt öeldes, kui te arvate. Ma olen väga tänulik Vabaerakonnale, et te mind nii aitasite ja toetasite. Aga teate, ma ütlen teile veel ühe halva uudise. Teie arvate, et see asi läheb nüüd mööda. Ei lähe! Isegi kui keegi teist järgmine kord otsustab siia mitte kandideerida või ei satu siia, see häbimärk "poliitik" jääb külge ja te lähete sellega hauda. Teid ei taha enam mitte keegi mitte kunagi ega mitte kuskil näha. Ma ei taha öelda, miks see nii on juhtunud, aga see on nii juhtunud. Kui te tahate mingi küsimuse põhja lasta, siis öelge, et see on poliitiline küsimus. Kui te tahate öelda inimese kohta midagi halba, siis öelge, et ta on poliitik. Kui te tahate inimese moraalselt tappa, siis öelge, et ta kuulub erakonda X. Ma leian, et selline lähenemine kodanike õigustele on põhimõtteliselt vale. Riik, kus on 101 inimest, kellelt ei tea miks on võetud ära nende elementaarne poliitiline õigus, ei saa olla vaba. Täna me otsustame, kas kõigil Eesti Vabariigi kodanikel on võrdsed õigused või on võrdsed õigused kõigil Eesti Vabariigi kodanikel, välja arvatud 101-l. Need 101 oleme meie siin saalis. Ühesõnaga, hääletame vabaduse poolt! Aitäh!

21:44 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Külliki Kübarsepp, palun! 5 + 3 minutit.

21:44 Külliki Kübarsepp

Hea aseesimees! Head rahvasaadikud! Ma pean mainima, et aeg on muutunud, me oleme uude sajandisse jõudnud ja inimeste hoiakud on muutunud. Siin räägiti enne Riigikogu ja Riigikogu liikme mainest. Vaat selleks Vabaerakond siia tuligi, et küsida, mis on selle mainega lahti. Siin on midagi valesti läinud ja me ei saa lasta sellel jätkuda. Ma tahan uuesti välja tuua, et enne seda, kui eelmises päevakorrapunktis arutatud eelnõu seadusena vastu võetakse, on volikogudes 2935 kohta, aga kui haldusreform ellu viiakse, väheneb volinike arv *circa* 1000 võrra ehk kohalike inimeste õigus ja võimalus oma igapäevaelu üle otsustada väheneb. Me oleme niigi teinud erinevaid asju, et vähendada inimeste motivatsiooni siin Eestis elada. Nüüd kaotame ka selle võimaluse, et rohkematel inimestel oleks võimalik osaleda kohaliku elu üle otsustamises, sest jälle tulevad need Riigikogu liikmed ja dikteerivad. Siin räägiti, et kõik peaksid olema võrdsed. Aga ei ole. Ikka on keegi, kes on veidi kõrgemal kui teised. Ma tõin välja, et volikogudesse jääb alles *circa* 2000 kohta. Aga vaadake, siin on esindatud kuus erakonda. Nende kuue erakonna peale on 50 992 erakonnaliiget. Milleks on siis vaja erakonnaliikmeid ja milleks on vaja massierakondi? Peale selle kandideeris viimastel kohalikel valimistel valimisliitude nimekirjades 3617 inimest. Meil, Riigikogu liikmetel, on vabad nädalad, meil on vabad reeded. Miks me ei tee siis tööd, ei ole kohapeal ega anna infot? Keegi jätab siin mingi töö tegemata. Tõesti, poliitiline otsus on see, kuidas peibutuspartide teema lahendada. See ei ole põhiseaduslik küsimus, selles mõttes, kuidas seda lahendada. Põhiseaduslik küsimus, nagu mina olen aru saanud, on see, et inimeselt ei tohi võtta õigust kandideerida. Meie oma ettepanekuga ei võta õigust kandideerida, vaid me anname õiguse, vabaduse ja kohustuse vastutada. Me eeldame, et me ka arutleme selle üle.

Haldusreformiga suureneb erakondade võim, see on paratamatus. See tähendab, nagu me ka oma küsimustes välja tõime, et raha võim otsustab siis veel enam, kui Riigikogu liige on ka kohaliku omavalitsuse volikogus. Rääkisime siin katuserahast. On hea, jah, kui katus on parandatud, aga teisalt tunneb see omavalitsus, et ta on järjekordselt sõltuv, peab istuma ministri ukse taga, et saaks rääkida, et oleks vaja teeauke parandada. Nüüd oleksid nad veel sõltuvuses ka sellest ühest rahvasaadikust, näiteks minust, kui ma oma koduvallas Otepääl rahvasaadik oleksin. Ühel hetkel on hea meel, järgmisel hetkel tuleb arusaam, et ei olda iseseisvad, vaid sõltutakse jälle ühest Riigikogu liikmest.

Praktiline töö nõuab ka aega. On väga suur vahe, kas kuulutakse koalitsiooni või opositsiooni. Koalitsiooni liikmel on lihtne. Mida me täna Riigikogus näeme? Valitsuse esindajalt oodatakse, et ta koos oma nõunikuga teeb eelnõu valmis, seda heal juhul fraktsioonis korra arutatakse, aga seda, kas see ka sisuliselt läbi loetakse, ma ei tea. Ma seda hästi ei usu. Opositsioon on hoopis teises olukorras. Tema peab rohkem tööd tegema ja kui ta oleks kahe tooli peal korraga, siis selle võrra karistataks teda topelt. See ei ole õige!

Tõesti, võimatu on aktsepteerida ka seda, et rahvasaadiku pärast peaks omavalitsuse volikogu hakkama oma tööd ümber korraldama, sest rahvasaadik saaks volikogu istungitel osaleda näiteks ainult reedeti või neljapäevaõhtuti. Asju ei arutata ju ainult volikogu istungitel, vaid ka komisjonides. On muidugi väga meeldiv, et on rahvasaadikuid, kes komisjoni töö kaudu volikogu töös praegu aktiivselt kaasa löövad. Minu mure on see, et me ei tohiks suurendada erakondade juhtkondade võimu, sest see on niigi suur. Võim koondub üha vähemate ja vähemate inimeste kätte ja see ei ole hea. Vabaerakonna võib ikkagi veel inimeste hulka liigitada. Me oleme küll aasta aega Riigikogus olnud, aga te näete, et me ei ole palju muutunud. Me oleme muutunud produktiivsemaks, teadlikumaks ja aktiivsemaks poliitilises kaasarääkimises, aga me oleme jäänud sellele tasandile, et inimese hing on sees. See on ka meie ettepanekute sisu: hing peab jääma, võimalus peab jääma palju suuremale arvule inimestele kui nendele, kes siin saalis on. Vaatame siin ringi. Kui paljusid rahvasaadikuid see asi üldse huvitab? Kas see teema huvitab ühte kolmandikkugi siin saalis? Aitäh!

22:45 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Jüri Adams, palun! 5 + 3 minutit.

22:45 Jüri Adams

Lugupeetud rahvaesindajad! Ma räägin kahel praegusest teemast justkui natukene kaugemal oleval, aga sellega siiski haakuval teemal. Kõigepealt räägin võimude lahususe teooriast ja praktikast ning teiseks eelseisvatel kohalikel valimistel kasutatavate reeglite olemusest ja nende tagajärgedest.

Võimude lahususe põhimõtet õpib arvatavasti iga jurist esimesel kursusel. Selliselt, nagu seda ette

kantakse, on see selgelt müstifitseeritud nii oma sisu kui ka praktilise rakenduse küljest. Mina olen saanud oma hariduse – kui mul seda üldse on – pigem iseõppimise teel, mis tähendab, et ma ei ole kuulnud sellel teemal loenguid, aga ma olen lugenud päris palju algallikaid. Võimude lahususe mõiste tuleb Prantsuse poliitilise mõtleja Charles de Montesquieu' kuulsast raamatust "Seaduste vaim". Selle ühes peatükis kirjeldab Montesquieu tema eluajal Inglismaal kehtinud võimustusüsteemi, kuid äkitselt kaldub ta teemast kõrvale ja esitab ühe arutluse, mis ei põhine üldse Inglismaa näidetel, vaid pigem Prantsusmaa süsteemil ja tema enda isiklikul elukogemusel. Ta ütleb, et niisugune riik, kus on võimalik, et üks ja sama inimene annab seaduse, rakendab seda seadust ja mõistab pärast kodanike üle kohut kas sellesama seaduse alusel või selle täitmise asjus, ei ole korralik riik. Tema arvates peaksid need asjad olema tehtud niimoodi, et sama inimene ei oleks kõigis nendes kolmes rollis. Iseendast on see hästi mõistlik põhimõte, aga Euroopas on riigid päris hästi toiminud, käitudes ka täiesti vastupididi sellele põhimõttele.

Näiteks oli Eesti Vabariigis kuni 1940. aastani võimude lahususe põhimõte rakendatud selliselt, et Vabariigi Valitsuse liikmed võisid olla samal ajal ka Riigikogu liikmed. Kui Riigikogu liige sai ministriks, siis see ei tähendanud, et ta oleks pidanud Riigikogust lahkuma, vaid ta tegi mõlemat tööd. Ta tuli Riigikogu istungitele, pidas kõnesid ja hääletas ning seda peeti täiesti normaalseks. Meie naaberriigis Lätis kehtib see põhimõte tänaseni, ainult selle vahega, et kuna praegu on ministrite töökoormus palju suurem, siis ministrid, kellel on seimi mandaat, ise seal tööd ei tee, vaid neil on võimalus saata seimi oma asendaja, keda ei ole sinna valitud, aga kes võib ministri nimel kõnesid pidada ja hääletada. Lätis ei arva keegi, et sellisel juhul oleks tegemist võimude lahususe põhimõtte rikkumisega. Mina arvan, et kui meie ei oleks selles küsimuses niivõrd kitsarinnalised, siis võiks kas või härra justiitsminister olla Riigikogu liige, kui see ajaliselt ja töökorralduslikult vähegi klapiks. Ka siis, kui Eestis praegu ametis olevad kohtunikud saaksid kohtunikuameti kõrval olla ka parlamendiliikmed, parlamendi töö kvaliteet minu arvates oluliselt paraneks.

Vaadake, meie ajal ei ole see enam personaalne probleem, vaid probleem on pigem selles, kes annab riigis mingisuguse käsu. Põhimõtteliselt võib ju riigis olla formaalselt täiesti sõltumatu kohtuvõim, aga kui kohtuvõim annab ikkagi selliseid kohtulahendeid, milles on selgelt ära tunda selle riigi presidendi käsk, siis kas sellises riigis on olemas võimude lahusus või ei ole? Me lõpetasime näiteks äsja haldusreformi seaduse eelnõu arutelu. Selle seaduseelnõuga sellisel kujul, nagu see siin teise lugemise lõppedes oli, põhiseaduskomisjon, mille liige ma olen, absoluutselt ei tegelnud. Siin on praegu täielik kummitempel. Sellisena, nagu see eelnõu Arto Aasa kontorist on tulnud, võetakse see siin valitsuskoalitsiooni hääletega ka vastu. Selle taga on kahtlemata poliitiline otsus, et aidata valitsust, aga kui me hakkame formaaljuriidiliselt vaatama, siis tuleb välja, et vähemalt praeguse Riigikogu koosseisu ajal ei ole Eestis sõltumatut seadusandlikku võimu. Ükskõik, mida opositsiooni liikmed siin kobisevad või kuidas nad protestivad, aga meil on praegu täielik täitevõimu diktaat seadusandliku võimu üle, st meie üle, kes me siin saalis oleme.

Üks teema, mida mu enda muudatusettepanekutes, aga ka Vabaerakonna muudatusettepanekutes haldusreformi seaduse eelnõu kohta käsitleti, on see, milliste reeglite järgi hakkavad toimuma järgmised kohalikud valimised. Kui hakkab olema palju vähem valdasid, siis on nende volikogud suured: 25–35 inimest on tõenäoliselt nende volikogude keskmine suurus. Praegu kinnitati selle seaduse sabas veel kord üle, et ilmselt kehtib aegade lõpuni Eestis põhimõte, et peab olema ainult üks valimisringkond – kuskil see on – sellise volikogu koosseisu saavutamiseks. See on ju sisuliselt kohaliku demokraatia mõrvamise küsimus. Kui me siin 1992. aastal alustasime, siis oli seaduses punkt, et ükski valimisringkond ei tohi olla suurem kui 13-mandaadiline. Praegu on seaduses kirjas, et ainult sellises valimisringkonnas, kus elab üle 50 000 elaniku, võib olla rohkem kui üks valimisringkond. Mina arvan, et see küsimus on Eesti demokraatia tuleviku seisukohalt palju olulisem kui see, milliste äraostmisfinanssidega seda haldusreformi läbi viiakse.

22:45 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Henn Põlluaas, palun!

22:45 Henn Põlluaas

Palun lisaaega!

22:45 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

22:45 Henn Põlluaas

Head kolleegid! See ei ole esimene kord, kui koalitsioon üritab anda Riigikogu liikmetele õigust kuuluda kohalike omavalitsuste volikogudesse. Vaatamata eelnõu näiliselt kenadele eesmärkidele on selle tegelik eesmärk suurendada erakondade mõjuvõimu kohtadel, määrata omavalitsustesse enda esindajaid, sekkuda kohaliku elu korraldamisse ehk rikkuda omavalitsuste autonoomiat ja tugevdada Toompealt kohalikesse omavalitsustesse ulatuvat võimuvvertikaali. See võimaldab valijameeste kogu kaudu orkestreerida tulevikus ka presidendivalimisi.

2005. aastal jättis president Rüütel samasisulise seaduse välja kuulutamata ja tegi Riigikogule ettepaneku viia seadus põhiseadusega kooskõlla. Riigikogu arutas vaidlustatud seadust ning võttis selle muutmata kujul uuesti vastu. President pöördus Riigikohtu poole taotlusega tunnistada seadus põhiseadusega vastuolus olevaks. President ütles Riigikohtule saadetud taotluses, et seadus on vastuolus kohaliku omavalitsuse autonoomia, võimude lahususe ja tasakaalu ning ametite ühitamatuse põhimõtetega. Põhiseaduse §-st 154 ja Euroopa kohaliku omavalitsuse hartast tuleneva omavalitsuse autonoomia põhimõte eeldab, et volikogu tegevus kohaliku elu küsimuste otsustamisel peab lähtuma eelkõige kohalikest oludest ning omavalitsuse volikogu liikmed saavad otsuseid langetada sõltumata riigi keskviimust, asetades esikohale kohalikud huvid.

Põhiseaduse §-s 4 sätestatud võimude lahususe ja tasakaalu põhimõte on vältida võimu kontsentreerumist. Võimude lahususe põhimõtet on rikutud, kui üks ja sama isik täidab ühel ajal kahe võimuharu funktsioone. Volikogu tegevus omavalitsusliku halduse teostamisel on käsitatav täidesaatva võimu teostamisena. Omavalitsuse volikogusse kuuluv Riigikogu liige asub teostama täidesaatvat riigivõimu, mis on võimude lahususe ja tasakaalu põhimõttega vastuolus. Kui üks isik täidab samal ajal eri võimude funktsioone, siis ei ole see kooskõlas ka põhiseaduse §-s 63 sätestatud ametite ühitamatuse põhimõttega, mille üks eesmarke on tagada Riigikogu liikmele võimalus keskenduda tööle Riigikogus. Kahel pingil istumine segab seda.

Riigikohus rahuldab presidendi taotluse, osutades vastuolule põhiseadusega. Seadus jäi vastu võtmata. Ka õiguskantsler leidis, et Riigikogu liikmete kuulumine omavalitsuse volikogusse on põhiseadusega vastuolus. Omavalitsuse autonoomia põhimõte on vertikaalse võimude lahususe printsiibi väljendus, mis seisneb omavalitsustele kohaliku elu küsimuste lahendamisel otsustusõiguse tagamises. Kui kohalike küsimuste otsustamisel osalevad parlamendiliikmed, väheneb omavalitsuste iseseisvus, sest võib tekkida olukord, kus kohalike küsimuste otsustamisel lähtutakse pigem riigi huvidest kui kohalikest vajadustest. Kohaliku elu probleemidega kursis olemiseks ei pea olema volikogu liige. Üheaegne kuulumine nii volikogusse kui ka Riigikogusse mõjutab esindusorganite tegevuse stabiilsust. Ametite ühitamatuse põhimõte seisneb ühele isikule samal ajal kahe erineva võimuvolituse andmise keelus, mille eesmärk on vältida huvide konflikti. Teine ametite ühitamise keelu eesmärk on tagada, et Riigikogu liikmed pühenduvad parlamenditööle.

Õiguskantsler lisas, et kuulumine mõlemasse esindusorganisse ei ole kooskõlas personaalse võimude lahususe põhimõttega. Olukorras, kus isik täidab ühel ajal vastandlikke ülesandeid ja taotleb vastandlikke eesmarke, võib ülesannete täitmisel tekkida huvide konflikt. Näiteks võib omavalitsuse volikogusse kuuluvate Riigikogu liikmete osalemine riigieelarve üle otsustamisel tuua kaasa omavalitsuste ebavõrdse kohtlemise.

Eesti põhiseaduse kommenteeritud väljaanne selgitab, et Riigikogu liikme ja kohaliku omavalitsuse volikogu liikme mandaat on ühitamatu. Riigikogu ja volikogu liikme mandaadi ühitamine on vastuolus põhiseadusest tulenevate huvide konflikti vältimise ning vertikaalse ja personaalse võimude lahususe põhimõtetega. Ühelt poolt võib mandaatide ühitamine kallutada Riigikogu liiget käsitlema riiklikke küsimusi kohalikust vaatenurgast, teiselt poolt võib väheneda omavalitsuste iseseisvus kohaliku elu küsimuste otsustamisel, kui volikogudes on otsustajateks riigivõimu esindajad, kes võivad jätta kohalikud vajadused tagaplaanile. Riigikogu liikmena peab isik seisma riigi huvide, volikogu liikmena aga kohalike huvide eest. Need huvid võivad teineteisele vastanduda.

Kõik see on valitsusele suurepäraselt teada, ometi tullakse jälle välja samasisulise seaduseelnõuga. Arvestades eespool toodut, on kummastav, kuidas võimul olev Reformierakonna, sotsiaaldemokraatide ja IRL-i koalitsioon üritab oma mõjuvõimu suurendamiseks kohalikul tasandil teadlikult rikkuda Eesti Vabariigi põhiseadust ning eirata Riigikohtu ja õiguskantsleri seisukohta. Säärane teadlik ja tahtlik demokraatliku riigikorra toimimise normide ja põhiseaduse rikkumine tähendab ainult üht: valitsus

lahutab ennast Eesti õigussüsteemist ja seab sellega enda legitiimsuse kahtluse alla. Seetõttu teeb Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsioon ettepaneku eelnõu teine lugemine katkestada. Aitäh!

22:45 Esimees Eiki Nestor

Artur Talvik, palun!

22:45 Artur Talvik

Hea esimees! Head kolleegid! Geneetika kui teadus on Eestis hästi arenenud ja Eesti teadlased on muu hulgas klooninud vasika. Augustiina on see tuntud vasikas, kes on väga kaua vastu pidanud. Kui aga poliitikud hakkavad kloonimisega tegelema, siis kipub see asi viltu minema. Esimene kloonimine oli siis, kui poliitikud kloonisid peibutusparadi. See asi läks tuksi ja nüüd üritatakse seda viga parandada, aga selle vea tulemusena tekib olukord, kus peibutusparadi tekib n-ö kaks tagumikku. Mis ma sellega öelda tahan? Ma tahan öelda, et see nn peibutuspartide olukord, mis meil täna on, on tõepoolest vastuvõtmatu ja midagi peab ette võtma. Aga see, mida ette võetakse ja kuidas seda tehakse, on ikkagi vale. Ma näen seal taga seismas head kolleegi Igor Gräzin, kes siin väga pateetiliselt rääkis poliitiku ehk riigikogulase väga raskest elust, kuidas ta eluaeg seda märki otsa ees kannab ja et tal ei lasta osaleda kohaliku omavalitsuse volikogu töös, kuigi kandideerida ta ju sinna võib. Aga samas, täna on Riigikogus kaks parteitut liiget ja üks erakond, kes lubab enda hulgas olla kahel parteitul liikmel. Kohalikes omavalitsustes on lubatud valimisliidud, aga parteitutele inimestele on tehtud Riigikokku kandideerimine väga raskeks. Ma võiksin samamoodi küsida, kas parteitu inimene ei olegi inimene, et ta ei tohi valimisliidu nimekirjas Riigikokku kandideerida. Selliseid argumente võib Igor Gräzinile väga palju tuua.

Siin räägiti, justkui siis, kui Riigikogu liikmed osaleksid kohaliku omavalitsuse volikogu töös, selle kompetents tohutult suureneks. Ma tahan veel kord meelde tuletada, et haldusreformi tõttu jääb Eestis vähemaks mitu tuhat volikogu liikme kohta, mis tähendab, et konkurents allesjäänud kohtadele suureneb tohutult. Seega ei saa kahelda selles, et kompetents seal ei suurene. Kui selles kaheldakse, siis ilmestab see pigem mõttelaadi, et kohalikud inimesed valdades ei ole mõtlemisvõimelised ja meie tarkadena Tallinnast peaksime sinna teadmist juurde viima.

Ka teine argument, justkui saaks Riigikogu liige siis palju paremini teadlikuks sellest, mis kohapeal toimub, on väga kergesti ümberlükatav. Kolleeg Tarmo Tamm viitas küsimusi esitades sellele. Mina võin oma praktikale tuginedes öelda, et ma kuulun oma valla arengukomisjoni, osalen aktiivselt kogukondlikus töös ja mul on olemas suurepärane pilt kohalikust elust. Siin ei ole mitte midagi rohkem vaja teha. Ma olen väga hästi informeeritud ja täpselt samamoodi saan ma väga hästi informeerida ka valla elanikke sellest, mis toimub siin Riigikogus.

Ma võtaksin natukene aega juurde.

22:45 Esimees Eiki Nestor

Kolm minutit ehk natukene lisaaega.

22:45 Artur Talvik

Sellest debatist siin vilksatas läbi selline mõte, justkui Andres Ammas, Jaanus Karilaid ja Lauri Luik võiksid ühes volikogus istuda. Ent kujutage ette olukorda, kus seesama n-ö ideoloogiline võitlus, mis toimub selles saalis, kantakse üle kohaliku omavalitsusse ja see n-ö Tallinna nääklus jätkub seal kohapeal. Ma tuletan meelde hiinlaste vana ütlust, et ei ole oluline, mis värvi on kass, peaasi, et ta hiiri püüab. See iseloomustab kohaliku omavalitsuse tegemisi kõige paremini.

Üks problemaatiline osa, millele siin ka varem on viidatud, on just seesama katuseraha. Kui juba praegu on katuseraha n-ö valija äraostmise meetod, siis kui Riigikogu liikmed saavad veel võimaluse kohaliku omavalitsuse volikogu töös osaleda, siis saab katuserahast täiesti ametlik hääle ostmise vahend. See on väga ohtlik tendents.

Seega toetan mina isiklikult kõiki neid, kes arvavad, et selle seaduseelnõu peaks praegu tagasi lükkama, ja kutsun ka teid üles tagasilükkamise poolt hääletama. Aitäh!

22:45 Esimees Eiki Nestor

Rohkem ... Nime mainiti. Palun, Igor Gräzin!

22:45 Igor Gräzin

Ma ei tea, kas Riigikogu liikmete kohalikesse volikogudesse tulles kohalike omavalitsuste töö kvaliteet paraneb, aga meil on näide, et Riigikogu liikmete lahkudes kohaliku omavalitsuse tase langeb. Näide on Tallinn.

22:45 Esimees Eiki Nestor

Rohkem läbirääkimiste soove ei ole, sulgen läbirääkimised. Austatud Riigikogu, eelnõu 181 kohta esitati neli muudatusettepanekut. Urve Tiidus, palun!

22:45 Urve Tiidus

Vabandust, mul läks valesti!

22:46 Esimees Eiki Nestor

Pole viga, juhtub. Esimese muudatusettepaneku on esitanud Eesti Vabaerakonna fraktsioon, juhtivkomisjon on jätnud ettepaneku arvestamata. Teise muudatusettepaneku on esitanud põhiseaduskomisjon, juhtivkomisjon on ettepanekut täielikult arvestanud. Kolmas muudatusettepanek on juhtivkomisjoni esitatud, täielikult arvestatud. Neljas muudatusettepanek on Eesti Vabaerakonna fraktsioonilt ja jäetud arvestamata. Andres Ammas, palun!

22:46 Andres Ammas

Vabaerakonna fraktsiooni nimel võtan selle muudatusettepaneku tagasi.

22:46 Esimees Eiki Nestor

Selge. Siis on muudatusettepanekute tabel läbi vaadatud. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 181 teine lugemine lõpetada. Samal ajal on Eesti Vabaerakonna fraktsioon teinud ettepaneku teine lugemine katkestada ja ka Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsioon on teinud ettepaneku teine lugemine katkestada. Seda ettepanekut on meil vaja hääletada. Urve Tiidus, palun!

22:46 Urve Tiidus

Lugupeetud istungi juhataja, Reformierakonna fraktsiooni nimel palun enne hääletust neli minutit vaheaega!

22:46 Esimees Eiki Nestor

Vaheaeg neli minutit.

V a h e a e g

22:46 Esimees Eiki Nestor

Austatud Riigikogu, panen hääletusele Eesti Vabaerakonna fraktsiooni ja Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsiooni ettepaneku eelnõu 181 teine lugemine katkestada. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Poolt 27 Riigikogu liiget ja vastu 50, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust. Teine lugemine on lõpetatud.

3. 22:15 Karistusseadustiku muutmise seaduse (turukuritarvituse direktiivi ülevõtmine) eelnõu (220 SE) esimene lugemine**22:45 Esimees Eiki Nestor**

Algab Vabariigi Valitsuse algatatud karistusseadustiku muutmise seaduse eelnõu 220 esimene lugemine. Algatajate ettekandja justiitsminister Urmas Reinsalu, palun!

22:45 Justiitsminister Urmas Reinsalu

Austatud Riigikogu esimees! Austatud parlamendiliikmed! Selle seaduseelnõu mõte on viia Eesti karistusõigus kooskõlla Euroopa Liidu riikides kokkulepitud reeglitega, mille abil tõkestatakse väärtpaberite ja börsitehingute puhul siseteabe väärkasutamist ja turumanipulatsioonid. Iseenesest näeb Eesti karistusõigus ka praegu need tõkestamisvahendid ette, aga me oleme koos teiste Euroopa Liidu riikidega kokku leppinud, et on vaja need täpsemalt määratleda. See kaitseb turu käivet Eesti-siseses majanduskeskkonnas ja kahtlemata ka Eesti investoreid, kes investeerivad teistesse Euroopa Liidu riikidesse.

Eelnõus on tehtud kolm põhimõttelist muudatust, mis on tingitud Euroopa Liidu õigusakti ülevõtmisest. Esiteks, Euroopa Liidu riigid on kokku leppinud, et manipuleerijad ei tohi kergelt pääseda. Selleks tuleks tõsta vangistuse ülemmäära siseteabe väärkasutamise ja turumanipulatsiooni korral ühe aasta võrra, sest meie kehtiv õigus näeb ette kõige rohkem kolmeaastase sanktsiooni. Euroopa Liidu riigid on aga kokku leppinud, et see ülemmäär võiks olla neli aastat. Teiseks on siseteabe väärkasutamise koosseisus vaja määrata kindlaks konkreetsed teo alternatiivid, et tagada süüteokoosseisu sisustamine vahetult kohaldatava turukuritarvituse määra abil. Selleks on vaja teo alternatiivide puhul määratleda siseteabe ebaseaduslik avaldamine, siseteabe alusel kauplemine ning teisele isikule siseteabe alusel kauplemise soovitamise ja teise isiku mõjutamine siseteabe alusel kauplemisele.

Järgmine muudatus puudutab seda, et kehtiv karistusõigus määratleb turumanipulatsiooni kvalifitseerivaid asjaolusid kuriteo puhul kahel juhul: kui on tegemist olulise kasu tekkimisega või kui selle kuriteo on pannud toime grupp. Euroopa Liidu õigus, millega oleme ühinenud, näeb ette, et karistusõiguslikult sanktsioneeritav peaks olema ka juht, kui siseteabega manipuleerimine on esile kutsunud olulise kahju, st keegi ei ole kasu saanud, küll aga on kas konkurendile või turukeskkonnas kahju tekitatud. Palun parlamendil seda eelnõu arutada ja toetada! Aitäh!

22:45 Esimees Eiki Nestor

Küsimused eelnõu algatajale. Külliki Kübarsepp, palun!

22:45 Külliki Kübarsepp

Aitäh, hea esimees! Hea minister! Te olete võtnud enda huviorbiiti õigusloome kvaliteedi parandamise. See eelnõu on minu meelest jälle üks kurb näide selle kohta, kuidas direktiivi püütakse 3. juuliks vastu võtta. Eelnõu esitati 14. aprillil ja muudatusettepanekute esitamiseks anti kaks päeva. Milline teadmine on ministeeriumis direktiivide vastuvõtmise vajaduse kohta? Kui pikalt te seda vajadust ette teate? Miks laekuvad ettepanekud Riigikogule nii hilja?

22:45 Justiitsminister Urmas Reinsalu

Aitäh! Õigusloome mahu vähendamise seisukohast on esiteks oluline see, et me suhtuksime ülimalt suure ettevaatusega nendesse Euroopa Liidus kehtestatud õigusaktidesse, mis tekitavad juurde bürokraatiat ja halduskoormust ning mille kohta ei saa öelda, et need tekitavad juurde täiendavat õiguskindlust või loovad meie inimestele rohkem vabadusi ja õigusi. Selle õigusaktiga seda ohtu kindlasti ei ole. Teiseks on hästi oluline, et kui me võtame mingi Euroopa Liidu õigusakti üle, siis me peaksime tegema seda täpselt seda kontuuri pidi, mis on Euroopa Liidu õiguse kohaldamise kohustuslik määr, ega võtaks üle rohkem, kui ette nähtud on. Selle õigusakti puhul on ka need nõuded täidetud. Kolmandaks, mis on see õige aeg, et Euroopa Liidu õigus jõustataks sellisel moel, et seadus hakkaks kehtima kokkulepitud tähtajal? Kindlasti on hästi oluline, et kõigi nende õigusaktide ettevalmistamisel järgitaks head õigusloome tava, st toimuks kaasamine, kooskõlastamine ja analüüsi protsess. Kõik need kolm elementi on selle õigusakti puhul olemas.

Kui me vaatame tsükliliselt, kuidas kulgeb see, et parlamendis ei oleks ülevõtmise ajalävend liiga kõrge, mis puudutab võimalikke muudatusi, siis tõsiasi on, et Eesti parlament on seadusandlikku võimu teostanud siis, kui ta on Euroopa Liidu asjade komisjonis valdkonnakomisjoni kaudu sisuliselt oma mandaadi ära andnud. Me peame mõnema, et praegu ei ole Euroopa Liidu õigusloome protsessi puhul mõtet kõnelda ideoloogilisest või poliitilisest valikust, kas need õigusaktid jõustada või mitte. Selle küsimuse, kas seda poliitiliselt teha või mitte, lahendasime me juba siis, kui me Euroopa Liidu kaasotsustamise protsessis osalesime selle õigusakti väljatöötamises ja heakskiitmises. Täna on küsimus selles, kuidas seda tehniliselt üle võtta. Kindlasti soovib Justiitsministeerium teha seda venitusteta ja anda ka parlamendile piisavalt aega. Loomulikult, kui see aeg parlamendiliikmete vaates

ei ole piisav, siis me püüame oma tööd parandada. Siin ei ole kindlasti ka mingit õigustamise ruumi. Mida varem saame me need asjad parlamendile ette valmistada, seda parem.

22:45 Esimees Eiki Nestor

Urve Tiidus, palun!

22:45 Urve Tiidus

Aitäh, lugupeetud istungi juhataja! Lugupeetud minister! Mul on üks praktiline küsimus. Siin öeldakse, et turukuritarvituse maksimumkaristus on kolmeaastase vangistuse asemel edaspidi nelja-aastane vangistus. Kas sellel vangistuse üheaastasel pikendamisel on mingid psühholoogilised või kogemuslikud põhjendused? Kas seda on võimalik natuke selgitada?

22:45 Justiitsminister Urmas Reinsalu

Siin on tegemist suurte süsteemidega. 28 riiki on omavahel kokku leppinud, milline peaks olema teatud ülempiir. Kui küsida, kas need karistusseadustiku paragrahvid, mida me muudame, on väga ulatusliku rakenduspraktikaga, siis tegelikult on neil üldpreveniivne mõju, neid on aastas kohaldatud paaril juhul. Kas kolmelt aastalt neljale aastale pikendamisel on karistuspoliitiliselt Eestis sisuline preventiivne kaal? Ma arvan, et seda ei tasu üle tähtsustada. Loomulikult, kui me kõneleme inimestest, keda võiks kuriteost hoiduma sundida see, et nende teod on karistatavad ja võivad välja tulla, siis see mõju on kolme ja nelja aasta puhul üsna sarnase iseloomuga. Küll aga on tähtis, et üle Euroopa on väljendatud hukkamõistu ja sellisel moel on see Euroopa Liidu riikide vahel kokku lepitud. Küllap on eri riikides olnud need määrad erinevad, kui peeti vajalikuks kohustuslik ülemmäär kehtestada. Ma ei hakka ette lugema teiste riikide praktikat, ju see ülemmäär on teistes riikides olnud siis palju madalam.

22:45 Esimees Eiki Nestor

Külliki Kübarsepp, palun!

22:45 Külliki Kübarsepp

Aitäh, hea esimees! Hea minister! Te ei vastanud konkreetselt mu küsimusele, mis on see optimaalne aeg, millal liikmesriigid saavad teada, et nad peaksid üht või teist direktiivi kohaldama. Ma olen kuulnud sellisest suurusjärgust nagu kaks aastat. Kui see aeg on tõesti kaks aastat, siis mis takistab Eesti riigil aasta jooksul välja selgitada, mida ja kuidas tuleks teha, et seadust muuta? Miks peab seda tegema kaks kuud enne uue direktiivi jõustumist?

22:45 Justiitsminister Urmas Reinsalu

Aitäh! Ma arvan, et üldreeglina peaksid valitsuse seisukohad olema kujundatud sellisel moel, et seadusandjal oleks ajaline ruum langetada valikuid sisulistes küsimustes, olgu siis tegemist Euroopa Liidu õiguse ülevõtmisega või õiguse väljatöötamisega. Eesti on väike riik. Tõsiasi on see, et ridamisi tuleb asju, mis on varasematel aastatel, ka eelmise Euroopa Komisjoni ajal n-ö poliitiliselt käivitatud ja mida nüüd üle võetakse. Ega siin küsimust ei ole, aga probleem on ressursside paigutamises. Kui kõnelda sellest, mis oleksid absoluutvalikud, et ehitada üles väga tugev riigiparaat Euroopa Liidu õiguse totaalse välkülevõtmise mehhanismi jaoks, siis ma arvan, et küllap on mõistlik, kui parlamendiliikmed annavad signaali, et siin tuleb teatud punase liini aeg kokku leppida. Ma arvan, et see on igati mõistlik. Kui parlamendiliikmed tunnetavad, et midagi oleks pidanud varem toimuma, siis on parlamendil suveräänne õigus seda öelda, ükskõik kas siis Justiitsministeeriumi valdkonna või mõne teise ametkonna kohta. Eks siin ole teatud koolipoisiloogetika, et on vaja eksamiks valmistuda ja eksami aeg on see või see. See on universaalne, et lähtutakse lõpptähtajast, nii on see ametkondades, koolipoiste, üliõpilaste ja ükskõik mis töö tegijate seas. Ma arvan, et töö tellija ja peremees on parlament. Kui parlament osutab, et seda tempot tuleks muuta kiiremaks, siis sellesse seadusandja signaali tuleb valitsusel tähelepanelikult suhtuda.

22:45 Esimees Eiki Nestor

Eelnõu algatajale rohkem küsimusi ei ole. Õiguskomisjoni ettekandja on Uno Kaskpeit. Palun!

22:45 Uno Kaskpeit

Härja eesistuja! Lugupeetud minister! Austatud kolleegid! Õiguskomisjoni esimene istung sellel teemal toimus 2. mail. Peale õiguskomisjoni liikmete osalesid komisjoni istungil justiitsminister Urmas Reinsalu, Justiitsministeeriumi karistusõiguse ja menetluse talituse juhataja Tanel Kalmet ning nõunik Markus Kärner. Justiitsminister Reinsalu tutvustas eelnõu ja turukuritarvituse direktiivi, mis kohustab liikmesriike kuriteona sätestama turuga manipuleerimist ja siseteabe väärkasutamist. Täpsustavaid asju kuulsite te ministri ettekandest.

Justiitsministeeriumi esindajad vastasid õiguskomisjoni liikmete küsimustele. Arutleti selle üle, kas eelnõus toodud karistumäärad peaksid olema kõrgemad. Ministeeriumi esindajad selgitasid, et eelnõu raames polnud majandusalauste süütegude sanktsioonimäärasid võimalik laiemalt üle vaadata, sest turukuritarvituse direktiivi ülevõtmiseks on kindel tähtaeg, 3. juuli. Seda kuulsite siin just eelnevas ettekandes. Märjiti, et ministeerium tegeleb kõnealuse valdkonna korrastamisega. Arutluse all olid ka ressursid. Ministeeriumi esindajad selgitasid, et kohtuelse menetlusega tegeleb keskkriminaalpolitsei ning vajaduse korral on võimalik kaasata uurimisse ka eksperte.

Otsustati teha ettepanek saata eelnõu täiskogu päevakorda 10. maiks (konsensuslikult), teha ettepanek esimene lugemine lõpetada (konsensuslikult), määrata ettekandjaks Uno Kaskpeit (konsensuslikult) ja teha ettepanek määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 13. mai.

9. mail toimunud õiguskomisjoni istungil andis komisjoni esimees aga informatsiooni, et justiitsminister ei saa 10. mail Riigikogu istungil osaleda. Sellest tulenevalt tegi esimees ettepaneku muuta 2. mai protokollilist otsust eespool märgitud kuupäevade kohta. Otsustati, et kui eelnõu 220 esimene lugemine ei leia aset 10. mail, siis teeb õiguskomisjon ettepaneku saata see eelnõu täiskogu päevakorda 17. maiks (otsus võeti vastu konsensuslikult). Teiseks otsustati teha ettepanek määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 19. mai kell 19 (poolt 7, vastu 1, erapooletuks jäi 1). Te kõik olite eile tunnistajaks, et selle eelnõu aruteluni me ei jõudnud. Sellest tulenevalt võttis õiguskomisjon eile operatiivselt vastu uued otsused. Komisjon otsustas muuta muudatusettepanekute esitamise tähtaega, milleks oli algul määratud 19. mai kell 19. Komisjoni ettepanek oli eelnõu esimene lugemine lõpetada (selle poolt oli 7 komisjoni liiget, vastu ei olnud keegi, erapooletuks jäi 1) ja teiseks otsustati määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 27. mai kell 16 (konsensuslik otsus). Nii et ei saa kolleegiga päris nõus olla, nagu oleks muudatusettepanekute esitamise jaoks antud ainult kaks päeva. Täna tähelepanu eest!

22:46 Esimees Eiki Nestor

Oota, rahvasaadik Kaskpeit! Kas komisjoni ettekandjale on küsimusi? Ei ole. Aitäh, Uno Kaskpeit! Avan läbirääkimised. Eesti Vabaerakonna fraktsiooni nimel Külliki Kübarsepp, palun!

22:46 Külliki Kübarsepp

Hea esimees! Head kolleegid! Ma tahan markeerida põhimõttelise küsimuse meie menetluslike otsuste kohta. Kõnealuse direktiivi puhul tõi eelkõneleja välja, et ei ole võimalik rääkida karistumäärade erinevast suurusest juba sellepärast, et direktiivi jõustumise tähtaeg on niivõrd lähedal, et enam ei ole arutelude jaoks aega. Minu meelest ei ole see aktsepteeritav, kulla inimesed. Jah, minister ei ilmunud vahepeal välja, kuna siin protesteeriti ega tahetud seda komisjoni ettepanekut vastu võtta, vahepeal oli ka vaba nädal ja seetõttu nihkus see kuupäev edasi. Meil on punane liin ju sisuliselt kokku lepitud, see on vähemalt kümme Riigikogu tööpäeva. Ma arvan, et sellest peaks kinni pidama. See direktiiv on lühike, aga on päris palju direktiive, mis on mitukümmend lehekülge pikad ja väga sisulised. Me oleme ju hädas sellega, et me püüame üksüheselt eurobürokraatiat üle võtta, isegi selgeks tegemata, kas see on juristidelegi arusaadav. Tihtilugu annavad kaks juristi kolm arvamust. Me ei tohiks sellist praktikat viljeleda.

Minu arvates oli kurb juhus samas komisjonis ka advokatuuriseadusega, mille kohta tähelepanekute tegemiseks anti aega üks tööpäev, sest 1. märtsil pidi olema advokatuuri üldkoosolek. Jälle ei olnud sisulist arutelu, vaid taheti kellegi huve kaitsta. Kas need olid just inimeste huvid? Kas need olid Riigikogu liikmete huvid? Kahtlen. Kui justiitsminister on võtnud südameasjaks õigusloome mahtu vähendada ja selle kaudu õigusloome kvaliteeti parandada, siis palun järgime seda põhimõtet igas asjas, ka direktiivide puhul! Aitäh!

22:46 Esimees Eiki Nestor

Rohkem sõnavõttusoove ei ole. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 220 esimene lugemine lõpetada. Määratud muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 27. mai kell 16.

4. 22:33 Toiduseaduse ja toiduseaduse muutmise seaduse muutmise seaduse eelnõu (198 SE) teine lugemine

22:45 Esimees Eiki Nestor

Algab Vabariigi Valitsuse algatatud toiduseaduse ja toiduseaduse muutmise seaduse muutmise seaduse eelnõu 198 teine lugemine. Komisjoni ettekandja Terje Trei, palun!

22:45 Terje Trei

Lugupeetud esimees! Head kolleegid! Toiduseaduse ja toiduseaduse muutmise seaduse muutmise seaduse eelnõu 198 esimene lugemine siin saalis oli 13. aprillil k.a. Parandusettepanekute esitamise tähtajaks määrati 26. aprill kell 17.15.

Räägin meeldetuletuseks natuke sellest eelnõust. Toiduseadust muudeti viimati 2014. aastal, kui Euroopa Liidu määruste kohaselt kehtestati nõue teavitada kõikidest eritoidugruppidest. Kuna Euroopa Komisjon ei jõua kehtestada vastavaid õigusakte, siis on vaja muuta 20. juulil 2016. aastal jõustuvat toiduseaduse regulatsiooni eritoidu turuleviimisest teavitamise kohta, et viia see kooskõlla Euroopa Liidu õigusega. Eelnõuga täpsustatakse eritoidu turuleviimisest teavitamise kohustust. Muudatusega asendatakse kohustus teavitada kõikidest eritoitudest kohustusega teavitada üksnes Euroopa Komisjoni rakendusaktidega ettenähtud eritoitudest. Seaduse jõustumine on kavandatud k.a 20. juuliks.

Nimetatud kuupäevast alates ei pea Veterinaar- ja Toiduametit enam teavitama gluteenivabast ja laktoosivabast toidust ega sportlastele ettenähtud toidust. Samuti ei pea eritoidu käitleja enam Veterinaar- ja Toiduametit teavitama sellest, kas eritoit on juba varem mõne teise liikmesriigi turule viidud. Muudatuste tõttu väheneb eritoidu turuleviijate halduskoormus. Tegemist on tehnilise muudatusega, sisuliselt taastatakse enne seaduse eelmist muutmist kehtinud olukord.

Muudatusettepanekute esitamise tähtajaks Riigikogu liikmed, fraktsioonid ega teised komisjonid muudatusettepanekuid ei esitanud. Maaelukomisjonis toimus eelnõu 198 arutelu kahel istungil: 2. ja 10. mail. Komisjon tegi eelnõus kaks parandust, mis 2. mail toimunud komisjoni istungil konsensuslikult heaks kiideti. Tegemist on keeleliste ja tehniliste täpsustustega ning normitehnilise märkuse täiendamisega, kui viidatakse direktiive muutvatele õigusaktidele.

Komisjon tegi järgmised otsused. 2. mai koosolekul otsustati teha ettepanek saata eelnõu 198 täiskogu päevakorda 11. maiks ja teha ettepanek teine lugemine lõpetada. 10. mail otsustati saata eelnõu kolmandale lugemisele, kui teine lugemine lõpetatakse, 18. maiks ja teha ettepanek panna eelnõu lõpphääletusele. Kõik need otsused olid konsensuslikud. Paraku lükkus teine lugemine tänasele päevale ehk 18. maile ja nii tuleb meil seda eelnõu komisjonis enne kolmandale lugemisele saatmist uuesti arutada ja uued menetluslikud otsused teha. Kuigi me oleme suures saalis tööga pisut jänni jäänud ja arutame praegu veel eelmise nädala eelnõusid, olen siiski kindel, et me peame vastu ja saame tegemata tööd tehtud ega lükka edasi ka tulevase tegemisi. Täna tähelepanu eest!

22:45 Esimees Eiki Nestor

Küsimused ettekandjale. Aivar Kokk, palun!

22:45 Aivar Kokk

Hea juhataja! Hea ettekandja! Ma leidsin eritoitude nimistust kehakaalu alandamiseks ettenähtud päevase toidu asendaja. Kas on olemas ka nädala või kuu toidu asendajad või on ainult päevase toidu asendajad?

22:45 Terje Trei

Ma saan aru, et te viitate määrusele, millel ei ole selle seaduseelnõuga pistmist. Kuna me komisjonis seda ei arutanud, siis ma arvan, et te peaksite oma küsimusega pöörduma maaeluministri poole.

22:45 Esimees Eiki Nestor

Aivar Kokk, palun!

22:45 Aivar Kokk

Ma loen toiduseaduse ja toiduseaduse muutmise seaduse muutmise seaduse eelnõu 198 §-st 2 toiduseaduse § 14 "Eritoit". Siia on kirjutatud, et on olemas kehakaalu alandamiseks ettenähtud päevase toidu asendaja. Küsimus on lihtne: kas on olemas ka tunni või nädala või kuu toidu asendajaid?

22:45 Terje Trei

Kuna me komisjonis seda küsimust ei arutanud, siis ma tõesti ei oska ise teile vastata. Arvan, et päevasest normist piisab ja tunninormi ei ole vaja kehtestada.

22:45 Esimees Eiki Nestor

Rohkem küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Kõnesoove ei ole. Eelnõu 198 kohta on esitatud kaks muudatusettepanekut. Esimene muudatusettepanek on maaelukomisjonilt ja on täielikult arvestatud. Teine muudatusettepanek on ka maaelukomisjonilt ja on muidugi arvestatud. Eelnõu 198 teine lugemine on lõpetatud.

5. 22:39 Riigihangete seaduse eelnõu (204 SE) esimene lugemine

22:45 Esimees Eiki Nestor

Alustame Vabariigi Valitsuse algatatud riigihangete seaduse eelnõu 204 esimest lugemist. Algatajapoolne ettekandja riigihalduse minister Arto Aas, palun!

22:45 Riigihalduse minister Arto Aas

Austatud Riigikogu! Hea meel on teile valitsuse nimel tutvustada pikalt ja põhjalikult ettevalmistatud riigihangete seaduse eelnõu. Tegemist on terviktekstiga, millest teie heakskiidu korral saab taasiseseisvunud Eestis järjekorras neljas riigihangete seadus. Enne eelnõu sisu tutvustamist väärib märkimist, et riigihangete seadusel ja kogu valdkonnal laiemalt on tähtis roll Eesti elu edendamisel, sõltub ju suur osa avaliku raha kasutamisest just selles seaduses sätestatud reeglitest. Öeldu ilmestamiseks sobib välja tuua, et möödunud aastal oli riigihangete rahaline maht 2,3 miljardit ja viimasel 15 aastal kokku üle 25 miljardi euro.

Uus riigihangete seadus on mahukas ja detailne, selle põhjus peitub tõsiasjas, et seadusega võetakse üle kolm uut Euroopa Liidu direktiivi. Lisaks sellele reguleerib uus riigihangete seadus ka juba varem Eesti õigusesse üle võetud kaitse- ja julgeolekuvaldkonna direktiivis ning õiguskaitsemeetmete direktiivis sätestatud. Seega hõlmab eelnõu kokku lausa viie direktiivi regulatsiooni. Ma ei jõua kindlasti oma ettekande jooksul kõiki eelnõuga kavandatud muudatusi detailselt avada, toon siinkohal välja neist kõige olulisemad, alustades eelnõu peamistest eesmärkidest.

Eesmärk on muuta hankemenetlus paindlikumaks, edendada väärtuspõhist hankimist, vähendada riigihangete korraldamise kulusid ning toetada väikese ja keskmise suurusega ettevõtete osalemist riigihangetes. Et eeltoodu ei jääks vaid üldsõnaliseks, toon järgnevalt välja ka mõned konkreetsemad näited, kuidas need eesmärgid saavutatakse. Hankemenetlus muutub paindlikumaks eeskätt seeläbi, et oluliselt lihtsustatakse pakkujate kõrvaldamise ja kvalifitseerimise kontrollimist ja selle kohta hankijatele teabe esitamist. Kehtiv seadus on üles ehitatud loogikale, et hankija teeb otsused kindlas järjekorras: kvalifikatsiooni kontroll, kõrvaldamise aluste kontroll, pakkumuse vastavuse kontroll.

Uues seaduses on heaks kiidetud suund, et hankija võib esimese protseduurina selgitada välja eduka pakkuja ehk alustada pakkumuse vastavuse kontrolli. Sellega väheneb riigihanke osaliste koormus, kuna teiste pakkujate kvalifikatsiooni ja kõrvaldamise aluste puudumist ei pea hankija enam sisuliselt kontrollima. Veelgi enam, tulevikus ei pea kvalifitseerumise tingimusi üldse seadma, kui hankija seda kohaseks peab. Mõistagi võib protseduurid läbi viia ka traditsioonilises järjekorras, kui hankija seda soovib. Lisandub uus hankemenetluse liik: innovatsioonipartnerlus. Selle abil saab hankija välja arendada ja soetada asja, teenuse või ehitustöö, mida turul veel ei pakuta. Ühtlustuvad ja muutuvad paindlikumaks ka reeglid kontsessioonide tegemiseks. Suurimaid muudatusi nähakse ette aga hankelepingle muutmise osas. Kehtiv seadus hankelepingleid muuta sisuliselt ei võimaldanud. Eelnõu

võimaldab lepinguid muuta oluliselt paindlikumalt. Näiteks väiksemahulisi muudatusi on lubatud teha täiendava põhjendamiseta.

Riigihangete seaduse nõrkusena on sageli ja teenimatult märgitud, justkui sunniks see hankijaid otsustama alati kõige odavama pakkumise kasuks. See ei ole nii ei kehtiva seaduse ega ka esitatud eelnõu kohaselt. Oleme püüdnud seda mõttelaadi ka eelnõus kinnistada, toonitades väärtuspõhiste hangete edendamist. Selleks oleme eelnõus ette näinud, et pakkumuse hindamisel saab senisest paremini arvesse võtta keskkonnahoidlikke ja sotsiaalseid aspekte ning olulusringis tekkivaid kulusid. Näiteks võib tuua raamatute trükkimise ümbertöötatud paberile või haavatavate ühiskonnaliikmete sotsiaalse integreerimise lepingu täitmise raames.

Riigihanke kulusid vähendavad oluliselt juba mainitud uued menetluslikud võimalused, kokkuhoidu saavutatakse ka mitmesuguste nõuete kontrollimisel. Tänu hankepassi või elektrooniliste andmebaaside kasutamisele tuleb pakkujal mitmesuguseid dokumente vähem esitada ja hankijal vähem läbi töötada. Täpsustuseks olgu öeldud, et hankepass on standardvormis dokument, milles pakkuja kinnitab vastavust kvalifitseerumise tingimustele ja kõrvaldamise aluste puudumist. Kulusid vähendab ka eelnõuga kavandatud täielik üleminek e-riigihangetele, mis peaks toimuma 18. oktoobriks 2018. Eeldatavalt saavutatakse viie aasta jooksul ainuüksi hankijate ja pakkujate kulude osas kokkuhoidu keskmiselt 35% ehk 12,4 miljonit eurot. Kui hankijad korraldaksid riigihankeid seaduseelnõus ettenähtud võimalusi kasutades, väheneks Rahandusministeeriumi tellitud uuringu põhjal hankemenetluse kulu hankijale täiendavalt 9% ja pakkujale 6%. Uus regulatsioon võimaldab täiendavat kokkuhoidu ka tänu piirmäärade tõstmisele – väiksemate summade korral on lihtsamad menetlusreeglid, samuti kulub vähem raha hangete ühisel või kesksel korraldamisel ning hankija poolt mõistlike ja paindlike hankekordade kehtestamisel.

Valitsuse eriline tähelepanu on olnud suunatud just väikese ja keskmise suurusega ettevõtete võimaluste parandamisele. Selle eelnõuga oluliselt avardatakse neid võimalusi. Mõistetavalt paranevad väikese ja keskmise suurusega ettevõtete võimalused juba hangetega seotud bürokraatia vähendamisega, millest ma enne rääkisin. Otsesemalt just selle eesmärgil on eelnõus ette nähtud, et hankija ei saa hankes osalemiseks pakkujatelt nõuda ebamõistlikult suurt käivet. Käibenõue saab reeglina olla kuni kahekordne hankelepingu eeldatav maksumus. Lihtsalt öeldes, kui hankelepingu maksumus on 100 000 eurot, siis pakkujalt nõutav käive võib olla kuni 200 000 eurot. Suuremat nõuet peab hankija eraldi põhjendama. Väikese ja keskmise suurusega ettevõtete juurdepääsu parandab ka suund, et hankija peaks rahvusvahelist piirmäära ületavate hangete puhul eelistama nende osadeks jaotamist.

Juhin tähelepanu veel mõnele muudatusele, mis riigihangete maastikku kindlasti positiivselt mõjutavad. Hankijad on pikisilmi oodanud täiendavaid hoobasid, hoidmaks hangetest eemal ebaausaid pakkujaid. Sellele soovile on ka vastu tulnud. Riigihankelt saab kõrvaldada pakkuja, kes on oluliselt või pidevalt rikkunud varasemaid hankelepinguid.

Kindlasti on riigihangete seaduse puhul üks enam meeli erutavaid teemasid riigihanke piirmäärad. Selle eelnõuga on kavandatud neid piirmäärasid tõsta. Asjade ja teenuste puhul saab piirmäär olema 60 000 eurot senise 40 000 asemel, ehitustööde puhul 300 000 eurot senise 250 000 asemel. Veel rohkem tõusevad piirmäärad sotsiaal- ja eriteenuste puhul, nendeks on tervishoiu- ja sotsiaalteenused, hotelli- ja restoraniteenused, postiteenused. Riigihanke piirmäärast väiksemate lepingute puhul näeb eelnõu ette lihthankemenetluse, nagu ka kehtivas seaduses on. Samas on ka lihthankemenetluses tehtud mugandusi, mis peaks selle rakendamist parandama. Tõuseb ka lihthanke piirmäär. Veelgi väiksemate lepingute puhul tuleb lähtuda hankija enda koostatud hankekorrast. Hankekord peab tagama soetuse läbipaistvuse, kontrollitavuse ja avatuse. Seda, kuhu täpselt peaksid olema riigisisised piirmäärad tõmmatud ja mis kohustusi need endaga kaasa toovad, on alati otsustatud pikkade vaidluste ja kompromisside tulemusena. Samamoodi on see läinud ka teile esitatud eelnõu puhul.

Ma ei kahtle, et eelnõu menetlemisel tehakse hulgaliselt ettepanekuid piirmäärade tõstmiseks või langetamiseks. See on täiesti normaalne õigusloomeprotsessi osa. Küllap saab austatud Riigikogu piirmääradega seonduvat veel hoolikalt kaaluda. Ühest küljest on oluline, et piirmäärad ei oleks nii madalad, et hanke läbiviimise kulu oleks võrreldav hankelepingu maksumusega, teisest küljest peab arvestama, et piirmäärad ja nendega kaasnevad menetlused tagaksid, et valdav osa riigihangetest oleks korraldatud avatult, läbipaistvalt ja kontrollitavalt.

Juhin tähelepanu, et enamiku hankelepingute maksumus ei ole Eestis kuigi suur ja see viitab asjaolule, et riigihanke piirmäärad ei tohiks olla ebaproportsionaalselt kõrged. Ettevaatusega tuleks suhtuda

ettepanekutesse, et peaksime piirmäärade osas võtma tingimata eeskuju teistest riikidest. On küll mugav soovitada, et võiksime teha nii nagu Soomes või Rootsis, tuleb aga mõista, et iga liikmesriigi riigihankeõigus on mõnevõrra eripärane nagu ka hinnatasemed. Kui pole teada, millised kohustused ühe või teise piirmääraga kaasnevad, pole nende mehaanilisel kopeerimisel suurt mõtet. Märkimist väärib, et tulenevalt lihthanke alam- ja ülempiirmäära tõstmisest jääb registrist välja ca 1600 hanget ehk 15% riigihangetest. Seaduse kohustuslike menetlusreeglite kohaldamisalast jääb välja ca 650 riigihanget ehk 6%.

Viimase teemana soovin peatuda meedias esitatud väidetes, et uus riigihangete seadus toob endaga kaasa läbipaistvuse vähenemise. Kinnitan, et sellist suunda kindlasti ei ole. Kehtiva seaduse kohaselt on teave pakkumuse esitajate kohta nähtav vaid teistele pakkujatele, eelnõuga tehakse pakkujad avalikkusele teatavaks ning seda kohe pärast pakkumuste esitamise tähtpäeva. Seega läheme siin suurema läbipaistvuse teed, mingit pakkujate salastamist ei ole. Kuuldusi läbipaistvuse kahanemisest on tõenäoliselt tekitanud see, et muutub pakkumuste maksumuse avaldamise ajahetk. Praegu saab maksumused avaldada pakkumuste avamisel, eelnõus on aga ette pandud, et see juhtuks pisut hiljem, samaaegselt nende edukaks tunnistamisega. Samal ajal avaldatakse teistele pakkujatele ka detailsed põhjendused, millised olid eduka pakkumuse eelised teiste ees.

Samamoodi on mõtteid vahetatud teemal, millised pakkumuses esitatud andmed võivad olla konfidentsiaalsed ja milliste andmete suhtes on avalik huvi nii suur, et neid ei tohiks avalikustamata jätta. Ühelt poolt peab pakkujatel olema kindlus, et hankija ei avalda nende ärisaladusi, teiselt poolt on vaja tagada ühiskonnas teadmine, et hange on korraldatud läbipaistvalt ning selle on võitnud pakkuja, kes on võidu ausalt ära teeninud. Sellega saab maksumaksja hingerahu, et tema raha on õigesse kohta usaldatud. Seepärast oleme eelnõus langetanud valiku, et ärisaladuseks ei saa märkida pakkumuste maksumust ega osamaksumust, kui viimast hindamisel eraldi arvestatakse.

Riigikogule esitatud riigihangete seaduse eelnõu pakkumuse avaldamist ja ärisaladust puudutavad muudatused lähtuvad järgmistest põhimõtetest. Esiteks, me oleme üle minemas täielikult e-hangetele ja juba see tagab teatud kontrolli ja läbipaistvuse ning vähendab võltsimise võimalusi. Teiseks lähtume Euroopa Kohtu praktikast, et hankijad ei avaldaks hankemenetluses saadud teavet, mille sisu võidaks kasutada konkurentsi kahjustamiseks. Kolmandaks lähtume Riigikohtu praktikast ning konkurentsiseadusest, mille kohaselt ärisaladuse määrab ettevõtja, ja lõpetuseks asjaolust, et pakkuja nimi, pakkumuse maksumus ning juhul, kui neid hinnatakse eduka pakkuja valikul, siis ka osamaksumused või muud kriteeriumid kuuluvad avalikustamisele.

Selline mahukas eelnõu siis. Seda on kaks aastat tehtud ja selle koostamisse on kaasatud üle 50 osapoole. Juba praeguse seisuga võib rahulikult väita, et ka majanduskomisjon võtab seda tööd väga tõsiselt, juhtivmenetleja on juba alustanud kaasamist ja selle eelnõu detailidega tutvumist. Ma loodan, et eelnõu läheb Riigikogu menetluses veel paremaks, ja palun teil seda toetada. Aitäh!

23:52 Esimees Eiki Nestor

Küsimused eelnõu algatajale. Rein Ratas, palun!

23:52 Rein Ratas

Aitüma! Ajalooliselt on Euroopa omavalitsused kasutanud sisetehingureeglit enim jäätmeveo pakkumisel. Seega on see reegel veel enne selle Euroopa Liidu riigihankeõiguses kehtestamist juurdunud jäätmeveo avalikkusele pakkumises. Seetõttu puudub ka ajalooline argument, miks ei peaks jäätmeveo ja jäätmekäitluse kontsessioonid sisetehingureeglite alla käima, nagu see meil on. Miks on Eesti selles mõttes Euroopas erandlik riik? Olen rääkinud.

23:52 Riigihalduse minister Arto Aas

Aitäh! Ma ei ole suurem asi jäätmevaldkonna spetsialist, aga tõepoolest, see teema käis põgusalt läbi, enne kui valitsus eelnõu parlamendi poole teele saatis. Me otsustasime senist praktikat mitte muuta. Kuna valdkonnaseadus on selle võimaluse välistanud, siis me ei hakanud riigihangete seadusega seda poliitilist suunda muutma. See on lühike vastus. Aga kindlasti seda saab menetluse ajal arutada. Me üldiselt valitsusliidus neid sisetehinguid väga ei tahaks soosida, pigem tahaks ikkagi näha, et on vaba konkurents, et on konkurentsi neutraalsus. Justiitsministeerium isegi võttis endale menetluse ajal

kohustuse töötada aasta lõpuks välja teatud printsiibid ja teha analüüsid, kuidas meil konkurentsi neutraalsuse ja sisetehingutega üldse lood on. Nii et see teema on kindlasti endiselt aktuaalne. Aga selle eelnõuga me tõepoolest kehtivat korda ei muuda.

23:52 Esimees Eiki Nestor

Viktor Vassiljev, palun!

23:52 Viktor Vassiljev

Aitäh, härra juhataja! Austatud minister! Aga siiski, uue riigihangete seaduse eelnõu seletuskiri viitab – ja täitsa õigesti viitab –, et Euroopa kohtupraktika ei keela sisetehingurežiimi kohaldamist teenuste kontsessioonidele, sh jäätmekäitluse valdkonnas. Kuidas on riigihangete seaduse eelnõusse üle võetud teenuste kontsessioon jäätmekäitluse valdkonnas? Kas see on kooskõlas direktiiviga või ei ole?

23:52 Riigihalduse minister Arto Aas

Jah, see on kindlasti kooskõlas. Aga nagu ma ütlesin juba eelnevale küsijale vastates, see on olnud meie enda valik senist poliitikat mitte muuta. Mina seda ajalugu väga täpselt ei tea, miks seda niimoodi on reguleeritud. Ju siis on olnud mingid halvad näited, mingid riskid, mida ei ole suudetud teistmoodi maandada, kui et just jäätmekäitlus on pisut teistmoodi reguleeritud. Nii et jah, see läheb pisut seaduse üldisest fookusest eemale, aga võib-olla keskkonnakomisjoni liikmed on minevikus tehtud valikute põhjustega paremini kursis.

23:52 Esimees Eiki Nestor

Mailis Reps, palun!

23:52 Mailis Reps

Aitäh, hea Riigikogu esimees! Hea ettekandja! Ma lähen sellesama teemaga edasi. Nagu eelküsimaja viitas, Euroopa kohtupraktika põhimõte on, et teenuste rakendamise praktika peab kõigile ühene olema. Kas võib olla, et meie seadused reguleerivad jäätmemajandust mõne jäätmefirma erihuvidest lähtuvalt teisiti, kui see üldiselt Euroopas on?

23:53 Riigihalduse minister Arto Aas

Loodan väga, et see nii ei ole. Selle eelnõu ettevalmistamise ajal ei ole mul olnud ühtegi kontakti jäätmeettevõtjatega, keegi ei ole ühendust võtnud ja mingeid muresid kurtmas käinud. Aga seda saab arutada enne teist lugemist, kutsuda kohale inimesed, kes selle eelnõu kallal on kaks aastat tööd teinud ning teavad ka jäätmemajanduse ajalugu ja seda, miks on sellised valikud tehtud. Meil lihtsalt läks ühel hetkel eelnõu menetlemisega päris kiireks – tuleb tunnistada, et ega meil aega sellega venitada ei ole. Seega me ei avanud niisuguseid suuri uusi rindeid, jäi kehtima vana põhimõte.

23:53 Esimees Eiki Nestor

Tarmo Tamm, palun!

23:53 Tarmo Tamm

Aitäh, juhataja! Lugupeetud minister! Me teame, et varimajanduse osakaal meil järjest kasvab ja on juba umbes 15%. Minu arvates seda soosib eelkõige praegu kehtiv riigihangete seadus. Ma olen rääkinud mitme ehitusettevõtjaga. Nad ütlevad, et võimatu on ausat pakkumist teha, sest keegi tuleb ja solgib turgu, jätab riigimaksud maksmata ja maksab ümbrikupalkasid. Aga kui me peame võtma kõige odavama hinnapakumise ja seda on väga raske põhjendada, miks ei taha võtta, siis see tendents jätkub. Miks me soosime varimajanduse jätkuvat kasvu?

23:53 Riigihalduse minister Arto Aas

Aitäh! Selles vallas on minu arust maksuamet teatud riigi ehitusobjektidel tublisti tööd teinud. Tõepoolest, neid juhtumeid on olnud ja mõned ettevõtted on oma rämpase käitumisega vahele jäänud. Loodetavasti riigihangete puhul sellist praktikat ei kasutata. Mis puutub odavamasse hinda, siis see on seni tõepoolest olnud kõige levinum praktika, et aetakse taga kõige odavamat hinda. Seda eelkõige

juhul, kui hankija ei ole väga kogenud ega oska ka muid tingimusi seada, võib-olla pelgab ta ka avalikku selgitamist, kui võitjaks ei valitaks kõige odavamalt. Me tahamegi nüüd rohkem rõhutada väärtuspõhiseid terve elutsükli kulusid, seda, et tuleks arvestada keskkonnamõjusid, sotsiaalseid mõjusid. See eeldab ka natuke professionaalsemat ja natuke julgemat hanke korraldajat. Ei pea alati valima kõige odavama hinna järgi. Paraku teatud hangete puhul jääb hind määravaks. Samas ma arvan, et varimajandusega tegelevad ka jõustruktuurid. Riigihangete seadus ise seda lõpuni välistada ei saa. Aga me ei näinud ka head põhjendust, miks peaks hakkama mingeid lisakriteeriume tööjõukulude kohta sisse kirjutama. Ka seda valikut me ei pidanud õigeks.

23:53 Esimees Eiki Nestor

Jaanus Karilaid, palun!

23:53 Jaanus Karilaid

Aitäh juhatajale! Hea ettekandja! Kohalikud omavalitsused on olnud suhteliselt eeskujulikud riigihangete eeskirjade järgimisel, aga Riigikontroll on teinud korduvalt märkusi selle kohta, et just riigi äriühingud on tihti vältinud riigihanke menetlust, näiteks Eesti Energia ja Tallinna Sadam. Me teame, et jäämurdja Botnica soetati ilma riigihanketa 50 miljoni euro eest ja neid näiteid on teisigi. Kas riigi äriühingud muutuvad tänu sellele seadusele tulevikus läbipaistvamaks ja riigihange muutub kohustuslikumaks?

23:53 Riigihalduse minister Arto Aas

Aitäh! Üldiselt on Eesti riigihanked korraldatud heal tasemel ja õnnestunult. Meil on küllaltki kõrged õnnestumise protsendid. Kui muu Euroopaga võrrelda, siis meil riigihangete korraldamine väga palju ei maksa. Paraku on ka näiteid selle kohta, et hankeid ei ole korraldatud. Neid leiab kindlasti riigiettevõtete seast, aga ka kohalike omavalitsuste seast. Mulle meenub, et Tallinna linn keeldus avalikustamast, kui palju "Savisaare protsessi" sari maksma läks, aga see ju makstakse kinni maksumaksjate taskust. Selles mõttes kindlasti arenguruumi on.

Põhimõtte on ikkagi see, et kui raha on avalikust allikast, kui MTÜ, sihtasutuse, mis iganes hallatava asutuse raha tuleb maksumaksja taskust, siis tuleb riigihankeid korraldada ja asjaomaseid regulatsioone järgida. Ja neid reegleid pidevalt täiustatakse. Nii et loodame arengut positiivses suunas ja senised trendid tõestavadki sellist arengut. Ka üleminek e-hangetele on väga hea.

Mida riigisektoris veel tehakse, et hanked paremini õnnestuks? Minnakse üle kesksetele hankijatele. See tähendab seda, et esiteks hangitakse asju koos, et saavutada mastaabiefekti – iga asutus ei pea ise endale näiteks printereid hankima, vaid seda tehakse ühiselt. Ja teiseks, nendel kompetentsikeskustel, kes ühiseid hankeid teevad, on tõepoolest igapäevased kogemused nende hangete tegemisel ning riigiasutused ja nende allasutused ei pea oma pead sellega vaevama. Selline see suund on: teeme rohkem, teeme professionaalsemalt, siis saame ka paremaid hanketingimusi rakendada. Niisugune see trend peaks olema.

23:53 Esimees Eiki Nestor

Krista Aru, palun!

23:53 Krista Aru

Aitäh, härra esimees! Austatud ettekandja! Kui hästi ja põhjalikult on selles uues eelnõus läbi töötatud meie riigihangete seaduse haakuvus struktuurifondide toetuste tingimustega? Teatavasti eriti teadus- ja arendustegevuses on see varasemal perioodil palju probleeme tekitanud.

23:53 Riigihalduse minister Arto Aas

Aitäh! Jah, tuleb tunnistada, et nende kahe seaduse koosmõju on problemaatiline. Me tõstame riigihangete seadusega piirmäärasid ja muudame teatud reegleid paindlikumaks ja mõistlikumaks. Samal ajal kehtib ka hulk reegleid, mis tulenevad struktuuritoetuse seadusest ja nendest regulatsioonidest, mis mõjutavad Euroopa Liidu raha kasutamist. Kindlasti on siin veel tükk tööd ja arenguruumi, et need piirmäärad ja reeglid klapiksid, et ametiasutused ja ka näiteks ülikoolid ei peaks nii palju ressursi kulutama Euroopa Liidust tulenevate reeglite järgimiseks. See on kindlasti valdkond, millega tuleb ka peale riigihangete seaduse vastuvõtmist edasi tegeleda.

23:53 Esimees Eiki Nestor

Valeri Korb, palun!

23:53 Valeri Korb

Aitäh! Lugupeetud härra minister! Mõnel ettevõttel on praegu maksuvõlad, aga ikka on neil võimalus osaleda hangetes. Kas see eelnõu annab selle koha pealt mingi selgema pildi või jääb kõik nii, nagu oli?

23:53 Riigihalduse minister Arto Aas

Aitäh! Printsibina on nii, et üldiselt on aega kolm päeva. Kui sa tahad hanget võita, siis sul on kolm päeva aega oma maksuvõlg likvideerida. Kui sa selle kolme päeva jooksul ära teed, siis saad hanke võitja olla, kui sa seda ei tee, siis ei saa. Nii lihtne see ongi. Maksuvõla likvideerimiseks antakse teatud aeg ja see on väga kindel nõudmine. Nii et loodetavasti nendel ettevõtjatel, kes tahavad riigihangetel osaleda, on ka maksedistsipliin korralik.

Üldiselt me tahame, et riigihangetel osaleks rohkem ettevõtjaid. Kui me muude näitajate poolest oleme Euroopas riigihangete korraldamisel suhteliselt eesrindlikud, siis hangetel osalemine on Eestis küllaltki väike. Mälu järgi ütlen, et hankes osaleb meil keskmiselt kolm kuni viis ettevõtet, Hispaanias näiteks kümme – suurusjärguna palju ilusam number, mis muudab ka konkurentsi tihedamaks. Võib-olla me peamegi neid reegleid ja e-hankeid rohkem lihtsustama, et ka väikesed ettevõtjad julgeksid riigihangetel osaleda ja see ring läheks laiemaks. Aga maksuvõlga olla ei või.

23:53 Esimees Eiki Nestor

Külliki Kübarsepp, palun!

23:53 Külliki Kübarsepp

Aitäh, hea esimees! Hea minister! Te puudutasite kahte märksõna. Üks oli, et kõige madalam hind ei ole enam nii oluline, ja teisena tõite välja, et on võimalik enam kaitsta ka keskmise ja väikese suurusega kohalikke ettevõtteid. Ringi käies võib näha, et kõige suurem probleem ongi see, et Eesti enda ettevõtted, kes ei ole väga suured, aga keda on päris palju, sooviks ka osaleda, aga ei pruugi seda saada. Samas on riigil kõige suurem rahakott, millele toetudes saaksid need ettevõtted rohkematele inimestele tööd anda. Kuidas on selles eelnõus antud eelised just Eesti enda ettevõtetele, kes on pigem kas väikesed või keskmise suurusega, mitte näiteks väga suurtele ehitusettevõtetele, keda meil on umbes viis?

23:53 Riigihalduse minister Arto Aas

Aitäh! Nende hangete korraldamisel on oma hierarhia. Palju oleneb valdkonnast ja konkreetse hanke mahust, kui rangeid reegleid täitma peab. Enamik Eestis toimuvaid hankeid on küllaltki väikse mahuga, nii et tegelikult suur osa väikseid ja keskmise suurusega ettevõtteid saab neil osaleda. Me toome allapoole ka piirmäära, mis tingimusi saab neilt nõuda. Nagu ma mainisin, näiteks käibe suurus ei tohi olla üle kahe korra suurem konkreetse hanke mahust. Hangetes osalejatelt ei saa nõuda ebamõistlikke tingimusi. Tõsi, Euroopa Liidus olles on Euroopa turg meie ühine siseturg. Meil on teatud ühised printsipiidid, me ei saa proteksionistlikke reegleid kehtestada. Ka teatud rahvusvahelise hanke piirmäära ületades ongi eesmärk see, et ka piiriülesed pakkujad saavad osaleda.

Kui me jätame väga suured ehitushanked kõrvale, mille korral on kogemusi, suurt mahtu ja finantsvõimekust vaja, siis enamik Eestis korraldatavaid hankeid on ka kohalike ettevõtjate käeulatuses. Ja et seda soodustada, saab hankeid jagada osadeks. See ei tohi olla osadeks jagamine sellepärast, et mingitest reeglitest mööda hiilida. Osadeks võimaldatakse jagada just sellepärast, et ka väiksemad ettevõtjad saaksid hangetel oma pakkumised teha. Sellised muudatused on kavas.

23:53 Esimees Eiki Nestor

Jaanus Karilaid, palun!

23:53 Jaanus Karilaid

Aitäh juhatajale! Hea ettekandja! Mul on siiras palve: palun hoidke vastates küsimuse fookusest kinni! Ma rääkisin riigi äriühingutest, aga teie rääkisite kohalikest omavalitsustest, mis, nagu ma aru saan, on

heaks kilbiks. Riigikontroll on korduvalt teinud märkusi, et riigi äriühingud ei järgi riigihanke protseduure, ja ka Rahandusministeeriumi hangete osakond teeb märkusi, et palun tehke selle teenuse saamiseks hange. Ma tõin konkreetse näite, et jäämurdja Botnica soetati ilma riigihanketa 50 miljoni euro eest. Kas tulevikus on ka võimalik selliseid 50-miljonilisi oste teha Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi käe all või riigihangete seadus kuidagi reguleerib seda edaspidi?

23:53 Riigihalduse minister Arto Aas

Aitäh! Mina ei ole vastupidi teile Botnica kaasusega kuigi hästi kursis. Mulle tuli aga meelde üks värske näide kohalikust omavalitsusest. Ma arvan, et Rahandusministeerium, kes teeb järelevalvet ja tegeleb riigihangete regulatsiooniga, on väga karm. Me peame õigeks pigem teha rohkem hankeid, eriti väga suurte summade puhul. Ma ei tea, kui hästi õnnestus viimane praamihange, aga see hange siiski tehti. Seda ma tõepoolest ei oska täpselt kommenteerida, kuidas see jäämurdja hankimine käis, kas käis turul olevate pakkumiste otsimine või mitte. Seal võivad olla mingid nüansid. Ka ei mäleta ma täpselt, mida Riigikontroll selle kohta ütles. See on pisut teine teema, mis kuulub majandusministeeriumi valdkonda. Aga üldprintsip on see, et kui raha tuleb avalikust allikast, kui raha tuleb riigieelarvest või riik on peamine tellija, siis tuleb korraldada hankeid. Ja hangetel on piirmäärad ees. Alles täna kuulsin, et Eesti Loto peab nüüd korraldama hankeid. Selles mõttes on reeglid suhteliselt karmid.

23:53 Esimees Eiki Nestor

Ken-Marti Vaher, palun!

23:53 Ken-Marti Vaher

Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud ettekandja! Minu küsimus puudutab eelkõige pakkumuste avalikustamise ja riigihangete läbipaistvuse põhimõtet. Seletuskiri sedastab üldise põhimõttena selle, et pakkumused on uue seaduse järgi konfidentsiaalsed, kuni hankija teeb eduka pakkumuse otsuse. See rõhutab riigihanke puhul senisest enam ärisaladuse põhimõtet. Kas te võite selgitada eelnõu autorite arusaama, milline suhe on ärisaladuse ja avalikustamise vahel? Mis põhimõttel on pigem lähtutud sellest, et pakkumused on konfidentsiaalsed kuni selle hetkeni, kui hankija langetab otsuse?

23:53 Riigihalduse minister Arto Aas

Aitäh! Jah, see teema oli komisjoniski üleval ja kindlasti tuleb seda ka teiseks lugemiseks valmistudes komisjonis arutada ja selgitada. Kindlasti ei ole eesmärk olnud midagi varjatumaks teha, lihtsalt avalikustamise aeg pisut muutub. Miks ei ole võitja pakkumuse summa kohe avalik? See kasvas välja ettevõtjate soovist vähendada nn hinnaõngitsemisi, mille korral ettevõtjad, kes ei soovigi võita ega tee tõsisid pakkumisi, viskavad lihtsalt mingid paberid lauale, et saada teada konkurentide hinnad. On käinud selline pidev turu sondeerimine. Kas uuendus on halb või hea? Võib-olla see ongi eluterve konkurentsi osa. Igal juhul sealt see mõte tõukus. Nüüd on nii, et pakkumised esitatakse, hankija teeb kõigepealt selgeks, kes kvalifitseerub, ja seejärel otsustab, kes tegi parima pakkumise. Siis selgub kõigile, kes võitis ja mis hinnaga. See info on avalik ja ei ole seal midagi rohkem salastatud kui praegu. Mis puutub ärisaladusse, siis me ei defineeri selles eelnõus, mis asi on ärisaladus. See ei ole selle seaduse teema. Võib-olla peaks seda täpsemalt tegema mõnes teises seaduses. Tegu on jällegi mõistliku valiku, kompromissi ja konkurentsi küsimusega. Kindlasti ei saa ärisaladuseks pidada hinda või hanke osamaksumusi ja muid kriteeriume, mis on hanke tingimustes kirjas. Kui tuleb hinnata lisaks lõpphinnale veel mingeid osamaksumusi ja muid kriteeriume, siis see peab kindlasti kõigile teada olema. Aga kuidas täpselt, mis mudeli järgi või mis materjale kasutades ettevõtja selle töö teostab, ei pea tingimata avalikult teada olema. See on teatud osas ärisaladus. Selline on olnud üldprintsip. Mis see ärisaladus on? Ettevõtjale on antud küllaltki suur vabadus määrata, mis täpselt tema pakkumises või ärimudelil on ärisaladusena defineeritav. Kas miski peaks olema kuidagi rohkem avalik, on arutelu koht. Tulemus võib olla nii- ja naapidi. Võime ka kahjustada ettevõtjate tahtmist üldse riigihangetes osaleda, kui mingid õngitsejad või muud konkurendid saavad kogu nende äriloogika, ärimudeli, finantseerimise allikad, tarneahelad teada. Nii et on nii plusse kui ka miinuseid. Aga soovi midagi rohkem salastada või midagi rohkem peita kindlasti ei ole. Me teeme protsessi kogu aeg rohkem läbipaistvaks ja jälgitavaks. Just e-keskkonnad annavad selleks võimalusi.

23:53 Esimees Eiki Nestor

Krista Aru, palun!

23:53 Krista Aru

Aitäh, härra esimees! Austatud ettekandja! Kooskõlastusringil tehti ettepanek lisada erandite hulka ka teadus- ja arendusasutuste sõlmitud käsunduslepinguid puudutav. Aga õppe-, teadus- ja arendustöö käsunduslepingute osa on ikkagi eranditest välja jäetud. Mis põhjusel?

23:53 Riigihalduse minister Arto Aas

No vaat, täpselt ei mäleta. Meil oli ülikoolide esindajatega tõepoolest mitmeid kohtumisi nii ekspertide tasemel kui mul endal. Käsunduslepingute teema minu kohtumisel nendega jutuks ei tulnud. Hetkel jään selle vastuse võlgu. Aga kindlasti ma saan täpsustada, mis need põhjused olid. Ülikoolide esindajatega meil tõesti oli hulk kohtumisi. Ülikoolidel läheb palju ressursi hangete korraldamisele ja see on nende jaoks suur kuluallikas. Tuleb tunnistada, et nad lõpuni rahul tõenäoliselt selle eelnõu tekstiga ei ole, aga kuskil on teatud kompromissi koht vaja leida. Ma täpsustan seda hiljem, mis nende käsunduslepingutega oli.

23:53 Esimees Eiki Nestor

Ken-Marti Vaher, palun!

23:53 Ken-Marti Vaher

Suur tänu! Tänan selgituste eest! Ma pean möönma, et kaubandus-tööstuskoda avaldas eelnõu kooskõlastusringil vastupidist seisukohta kui ettevõtjad, kellele te viitasite. Koda pani üsna selgelt kirja oma arusaama, et pakkumused peaksid olema avalikud võimalikult suures ulatuses, kaasa arvatud osamaksumused. Seda väljendasid mitme organisatsiooni esindajad ka sel nädalal majanduskomisjoni korraldatud avalikul kuulamisel. Ma pean möönma, et siin on teatud vastuolu seletuskirja ja tõenäoliselt ka eelnõu tekstiga. Küsin aga nii: kas ma sain õigesti aru, et olete valmis eelnõusse selgemalt kirjutama põhimõtte, et pakkumused oleksid avalikud ja teistele pakkujatele kättesaadavad? See ei puuduta mitte ainult lõpphindasid, vaid ka osamaksumusi ja teisi olulisi kriteeriume, mida hindamisel on arvesse võetud.

23:53 Riigihalduse minister Arto Aas

Aitäh! Võib-olla ma väljendasin ennast hilisel õhtutunnil veidi segaselt. Ka mina olen väga veendunud, et hind, osamaksumused ja muud kriteeriumid peavad olema avalikud, kui need on olnud hindamise aluseks. Olen selles täiesti veendunud. Kui eelnõu tekst või seletuskiri jätab selles osas vääriti tõlgendamise võimaluse, siis tuleb seda täpsustada. Olen igati nõus kaasa mõtlema. Komisjonis oli see ka jutuks. Tol hetkel tuli see pisut ootamatuna, sest viimastes huvigruppidega kooskõlastuse ringides see teema ei tõstatunud, aga väga hea, et see komisjonis üles kerkis. Vaatame üle! Mulle jäi mulje, et küsija on ennast selle temaatikaga ülidetailselt kurssi viinud, nii et kindlasti saad juhtivmenetlejana oma panuse anda. Mul siin mingeid tabusid või punaseid jooni ei ole.

23:53 Esimees Eiki Nestor

Valeri Korb, palun!

23:53 Valeri Korb

Aitäh! Lugupeetud härra minister! Te ütlesite, et riigi poliitika on selline, et riigihangetest võtaks osa rohkem ettevõtjaid. Kas te ei karda, et see protsess toob kaasa rohkem vaidlusi ja pidurdab tööd, kui me tahame kiiresti ära teha midagi, mida tuleb teha riigihanke kaudu?

23:54 Riigihalduse minister Arto Aas

Ei, ma ei arva, et see tekitaks mingeid probleeme, kui meil oleks kolme pakkuja asemel seitse pakkujat ja reeglid on selged, tingimused teada ning hanke korraldaja on professionaalne. Loomulikult, ega suur osalejate arv ei ole eesmärk iseenesest, aga see võib näidata teatud hangetele juurdepääsetavuse lihtsust, see võib näidata, et meil on ettevõtjaid, kes on valmis osalema. Ja see ring ei tohi olla väga kitsas. Praegu on meil siiski küllaltki kitsas see ring, kes riigihangetel osaleb, ja küllap on sellel mingid

põhjused.

Vaidlustamise osas on aga seis üllatavalt hea. Võib-olla ajakirjandusest jääb mulje, et meil hirmsasti kõike vaidlustatakse. Reaalsus on hoopis vastupidine: väga vähe hankeid vaidlustatakse. Lihtsalt üksikud väga värvikad juhtumid loovad mulje, justkui oleks riigihangete korraldamine meil käest ära. Ei ole. Ja mida enam hangete korraldamine liigub valdkondlikesse kompetentsikeskustesse, seda paremini on need korraldatud. Kui mälu mind ei peta, siis Riigi Kinnisvara AS-il on õnnestunud 99% või isegi rohkem hangetest. Neid ei vaidlustata, sest kõik teavad, et need on professionaalselt korraldatud. Ma aga arvan, et hangetes võiks rohkem osaleda. Kui just väiksed ja keskmised ettevõtted leiavad ka selle tee üles, siis annab see meie majandusele tugeva tõuke.

23:54 Esimees Eiki Nestor

Rohkem Riigikogu liikmetel eelnõu algatajale küsimusi ei ole. Aitäh, Arto Aas! Majanduskomisjoni ettekandja Maris Lauri, palun!

23:54 Maris Lauri

Lugupeetud Riigikogu juhataja! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Majanduskomisjon arutas riigihangete seaduse eelnõu 204 oma 18. aprilli istungil. Komisjoni istungile oli kutsutud riigihalduse minister Arto Aas, kes andis ülevaate eelnõu eesmärkidest ja sisust. Lisaks ministrile vastasid komisjoni liikmete küsimustele ja andsid täiendavaid selgitusi Rahandusministeeriumi halduspoliitika asekanstler Agris Peedu, riigihangete ja riigiabi osakonna juhataja Kristel Mesilane ning sama osakonna nõunik Evelin Karindi-Kask.

Mitu küsimust oli seotud piirmääradega. Selgitati, et lihthankemenetluses tõstetakse eelnõu kohaselt piir 10 000 eurolt 20 000-ni, kuna praegune piir on ajale jalgu jäänud. Soomes on piir 60 000 eurot, kuid see on Eesti hinnataset arvestades liialt kõrge. Osutati ka, et piiri kõrgemale tõstmise korral halveneks ülevaate hangetest, kuna lihthankemenetluse korras korraldatud hankeid ei pea registrisse kandma. Võib juhtuda, et kui hange pole avalik, siis suunatakse see n-ö omadele. Kuna eelnõu üks eesmärk on hangete läbipaistvust suurendada, siis tundub 20 000 euro piir mõistlik olevat.

Paluti selgitada registrisse kandmise kohustust sõltuvalt hanke suurusest. Selgitati, et alla 20 000-euroste hangete registris avaldamise kohustust pole, kuid seda võib teha. Kui tegemist on 20 000 – 59 990 euro suuruse hankega, siis tuleb see registris avaldada, sealjuures ka info selle kohta, kellega on leping sõlmitud. Alates 60 000 eurost kehtib range reeglistik. Riigisisesed reeglid jäävad samaks, kuid vastavalt direktiividele muutuvad rahvusvaheliste hangete reeglid.

Komisjonis oli pikem arutelu hangete läbipaistvuse teemal, käsitleti ärisaladuste ja hanke tulemuste avalikustamist ning uuriti ka teiste riikide praktika kohta. Komisjon tegi Rahandusministeeriumile ettepaneku avalikustamise mõiste täpsemalt lahti kirjutada. Osutati, et hankijatel ei ole alati piisavat kompetentsust, hindamaks pakkumiste kvaliteeti, kuid konkureerivatel pakkujatel see kindlasti on ja nad saaksid osutada pakkumiste probleemkohtadele. Üksnes kogumaksumuse info avaldamine ei ole kindlasti piisav, tagamaks hangete läbipaistvust.

Samuti paluti ministeeriumil tegeleda probleemiga, kui hanke võitja soovib hankest loobuda. Nimelt on eelnõus, et hanke võitja väljakuulutamisel loetakse ka hange kehtivaks ehk hanke võitja peaks hakkama hanget täitma olenemata hankelepingu sõlmimisest. Eesti senise praktika kohaselt on siiski tavapärane, et hankelepingu sõlmimist peetakse hanke jõustumise aluseks. Küsimusele piirkondlike eelistuste seadmise võimalikkuse kohta vastati, et sellele seab piirid ette Euroopa Liidu reeglistik. Küsimused puudutasid ka teiste riikide kogemusi. Vastati, et teistes riikides tehtud valikud selguvad direktiivi jõustumise järel, mil vastav informatsioon jõuab Euroopa Komisjoni ning seejärel ka avalikustatakse. Juhtivkomisjon otsustas esiteks teha ettepaneku võtta eelnõu 204 täiskogu päevakorda 11. maiks, teiseks teha ettepaneku eelnõu esimene lugemine lõpetada (konsensusega), kolmandaks teha ettepaneku määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 30. mai kell 17. Eelmisel neljapäeval peetud erakorralisel istungil otsustas majanduskomisjon muudatusettepanekute esitamise tähtajaks määrata 10. juuni kell 16, kuna eelnõu esimese lugemise tähtaeg nihkus nädala võrra edasi.

Komisjoni istungi järel on töögrupp korduvalt kohtunud Rahandusministeeriumi esindajatega, et saada lisainformatsiooni ja selgitusi eelnõu eri osade kohta. Samuti on majanduskomisjoni liikmed ja töögrupp kohtunud huvigruppidega. Võib märkida, et üldiselt on Rahandusministeeriumi kaasamisprotsessi tunnustatud, kuid ootuspäraselt on huvigruppidel ka ettepanekuid.

Eile, 17. mail oli majanduskomisjoni avatud istung, kuhu olid kutsutud hankijate, pakkujate ja

ministeeriumi esindajad. Eri osapooli oli kohal üle 20. Edaspidi on kavas teha veel mitmeid kohtumisi huvigruppidega nii töögrupi kui ka komisjoni istungite käigus. See on kõik. Tänan!

23:54 Esimees Eiki Nestor

Küsimusi ettekandjale ei ole. Aitäh, Maris Lauri! Avan läbirääkimised. Ken-Marti Vaher Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni nimel, palun! Kolm minutit lisaaega.

23:54 Ken-Marti Vaher

Lugupeetud Riigikogu liikmed! Täna arutata eelnõu on kindlasti oodatud eelnõu tänu mitmele asjalikule põhimõttele, mille arutelud majanduskomisjonis on olnud juba piisavalt põhjalikud, aga kindlasti on kogu see arutelu alles algusjärgus. Ma tahan täna teiste mõtete valguses peatuda vahest ühel olulisimal põhimõttel, mis puudutab üldiselt riigihangete valdkonda läbi nende kõikide aastate, mil see teema on paelunud avalikkuse tähelepanu. Tegu on riigihangete läbipaistvuse ja avalikustamise põhimõttega.

Minu hinnangul peavad paljud eksperdid riigihangete valdkonda probleemseks ja ka eri uuringutes on seda käsitletud kui üht korruptsioonile kõige altimat valdkonda. Selle tõttu ma arvan, et me oleme nüüd selgelt valmis kehtestama Eestis kuldse reegli üldise avalikustamise kohta. See tähendab seda, et me avalikustame võimalikult suures ulatuses kõik pakkumused, mis vastavalt riigihangete seadusele esitatakse. Avalikud oleksid nii pakkumuse kogumaksumus kui ka peamised elemendid, olgu nendeks siis osamaksumused või ka teised hindamiskriteeriumid, mille alusel hankija otsuse langetab. See kuldreegel peaks tegelikult andma võimaluse astuda veel ühe sammu edasi, et muuta ühiskond läbipaistvamaks ja ka vähendada korruptsiooniriski.

Mis on eelised? Ma tootsin välja kolm eelist. See põhimõtteline kuldreegel pakkumuste avalikustamise kohta peaks korruptsiooniriski vähendama eelkõige tänu sellele, et me kohtleme kõiki osalejaid, kõiki pakkujaid võrdselt. Kõikidele pakkujatele antakse tagantjärele võimalus võrrelda oma pakkumust teiste omadega, veenduda võitjate eelistes ja võtta edaspidistes hangetes arvesse ka turu seis. Rootsis ja mõnes teises Põhjamaade hulka kuuluv riigis tekitab säärane üldine ja ulatuslik avalikustamine alguses vastuseisu, kuid nüüdseks on see muutunud selgeks reegliks. Sellest võiksime ka meie eeskujult võtta.

Teiseks, üldine arusaam on, et hankija teadmised ja pädevus ei ole peaaegu kunagi võrdsed pakkujate omadega. On selge, et pakkujad, kes iga päev turul tegutsevad, teavad ka väikseid detaile, suudavad oma kogemustest lähtuvalt hinnata teiste pakkujate tooteid või teenuseid ning olla selles mõttes väga oluline lüli järelevalves selle üle, et konkreetset riigihanked oleks läbi viidud korrektselt, et tegemist ei oleks pahatahtlikkuse, teadliku moonutuse ega kuritarvitustega. Selles mõttes ei ole erinevust, kas tegemist on ehitushanke, infotehnoloogia või mõne palju lihtsama valdkonnaga. Üldiselt on teiste pakkujate ehk konkurentide terav silm vahest isegi vahedaim järelevalve, et tagada riigi raha parim kasutus ning loomulikult lõpptoote ja teenuse parim kvaliteet.

Ja kolmandaks, pakkumuste avalikustamine tõkestab kuritarvitusi. Teadmine sellest, et pakkumused saavad väga suures ulatuses olema avalikud, on ka selgelt ennetava mõjuga. See vähendab võimalikke kelmusi ja moonutusi hangetes. On ka ette tulnud juhtumeid, kus moonutused ja tahtlikud rikkumised on tulnud välja alles pärast hankelepingu sõlmimist. Uus põhimõte vähendab soovi pakkuda odavama hinna eest kehvat toodet lootuses, et hankija ei suuda seda tuvastada või suudab tuvastada selle siis, kui tegelikult on juba hilja. Seega, kõiki selliseid võimalikke kiusatusi peaks ära hoidma selge teadmine, et juba pakkumuste avamisel saavad konkurendid, teised pakkujad ja teatud juhtudel ka avalikkus teada olulisema teabe pakkumuste kohta.

Teatud probleeme on tekitanud eelnõu mõningad sõnastused, kindlasti ka seletuskirja põhimõtted.

Näiteks võtame lehekülje 105, kus ühemõtteliselt on kirjas järgmine: "Pakkumuste maksumuste avaldamise praktika on kehtiva RHS alusel võrreldes teiste EL liikmesriikide praktikaga ka erandlik.

Rahandusministeeriumi poole on korduvalt pöördunud välisriigi pakkujad küsimusega, kas tõesti nende pakkumuste maksumused avaldatakse." On selge, et sellisest sõnastusest ei saa välja lugeda muud, kui et selle eelnõuga tehakse vähikäik ja liigutakse suunas, et pigem rohkem varjata pakkumuste sisu, tuua sisse mõiste "ärisaladus" ja sellega tekitada selge arusaam, et pakkumused on üldiselt konfidentsiaalsed, ja pigem on erandlik arusaam, et need võiksid olla avalikud.

Ei vasta tõele ka väide, et Euroopa Liidu liikmesriikides on pakkumuste avalikkuse ja üldise läbipaistvuse põhimõte erandlik. Näiteks läbipaistvate riikide tippu kuuluv Rootsis ja Soomes, kes on Transparency

Internationali indeksis teisel ja kolmandal kohal, on aastaid kehtinud põhimõte, et riigihangete pakkumused on avalikud ja kättesaadavad kõikidele pakkujatele. On ka mitmeid teisi selliseid riike. Näiteks Leedus, Taanis ja Saksamaal avaldatakse ehitustööde hangete puhul pakkumuste avamisel kõikide pakkujate hinnad. Hispaanias on kohustus avaldada pakkumuste hinnad, kaasa arvatud osamaksumused ja ühikuhinnad pakkumuste avamisel jne.

Seega, esimese ja teise lugemise vahel on meil vaja teha ära korralik töö. Minister kinnitas, et ei olda vastu üldisele põhimõttele, mille minu arust võiks kuldreeglina eelnõusse kirjutada, et me laiendame avalikustamise põhimõtet, et me avalikustame pakkumused säärases ulatuses, et me paneme teised pakkujad reaalseks järelevalvateks konkreetse riigihanke üle. Me annaksime sellega hea toe ka hankijatele, et nad oskaksid hinnata, kas valitud hange on ikkagi lõpptulemusena parim ja kas tulemus saab selline, mida oodatakse. Loomulikult me võimaldame niimoodi ennetavalt vähendada ka kuritarvitusi ja moonutusi, mis võiksid mõjuda maksumaksja rahakotile ja anda aluse väita, et Eestis on riigihangete valdkonnas endiselt probleeme.

Seega, lugupeetud Riigikogu liikmed, ma arvan, et Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni seisukoht selle eelnõu põhimõtte osas on üsna ühene. Aga meil tuleb tööd teha ka päris mitme teise teemaga, nii et see menetlus saab kindlasti olema põhjalik ja loodetavasti ka tõhus. Aitäh!

23:54 Esimees Eiki Nestor

Rohkem läbirääkimiste soovi ei ole. Majanduskomisjoni ettepanek on eelnõu 204 esimene lugemine lõpetada. Määrان muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 10. juuni kell 16.

6. 00:57 Ehitusseadustiku ja planeerimisseaduse rakendamise seaduse muutmise seaduse eelnõu (238 SE) esimene lugemine

01:54 Esimees Eiki Nestor

Alustame majanduskomisjoni algatatud ehitusseadustiku ja planeerimisseaduse rakendamise seaduse muutmise seaduse eelnõu 238 esimest lugemist. Algatajapoolne ettekandja, komisjoni liige Urve Palo, palun!

01:54 Urve Palo

Tere ööd, head kolleegid! Lugupeetud esimees! Ehitusseadustiku ja planeerimisseaduse rakendamise seaduse muutmise seaduse eelnõuga soovitakse muuta ehitusseadustikku ja planeerimisseaduse rakendamise seaduse § 16. Projekteerimise, ehitusprojekti ekspertiisi, ehitusuuringute, ehitise auditi ning omanikujärelevalve tegevusalal kehtestatakse kutsetele ülemineku tähtajaks 1. jaanuar 2018. Eelnõu on koostanud Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium. (Saalis on sumin.)

01:54 Esimees Eiki Nestor

Vabandust, Urve Palo!

01:54 Urve Palo

Mind ei sega. Rääkige-rääkige, mind ei sega.

01:54 Esimees Eiki Nestor

Palun jätkake!

01:54 Urve Palo

Täitsa võite laulda ka. Ehitusseadustiku § 24 kohaselt võib ettevõtja ja pädev isik ehitusalal majandustegevuse korras pakkuda oma teenuseid ja tegutseda, kui ettevõtja vastutusel ja tema heaks tegutseva pädeva isiku kvalifikatsiooni tõendab haridusel ja töökogemusel põhinev kutseseaduse kohane kutse või muu õigusakti kohane pädevustunnistus. Ehitusseadustiku ja planeerimisseaduse rakendamise seadus kehtestas üleminekuperioodi, mille vältel on pädevatel isikutel võimalik oma pädevust tõendada erialase kõrghariduse ja töökogemusega. See üleminekuperiood lõpeb ehitamise tegevusalal 30. juunil 2018 ning projekteerimise, ehitusuuringute, omanikujärelevalve, ehitusprojektide

ja ehitiste ekspertiiside tegemise tegevusalal 30. juunil 2016. Seega, alates s.a 1. juulist projekteerimise, ehitusuuringute, ehitise auditi, omanikujärelevalve ja ehitusprojekti ekspertiisi tegevusalal enam hariduse ja töökogemusega oma pädevust tõendada ei saa.

Kutsepõhisele tegutsemisele üleminekuks ette nähtud üleminekuperioodide pikkuse kehtestamisel lähtuti kutseandjate võimekusest tagada kvaliteetne kutsete andmine ja vältida kiirustamisest tingitud ebakvaliteetset tööd. Samuti on lähtutud sellest, et üleminekuperioodi pikkus oleks piisav valdkonnas tegutsevatele isikutele vajaliku kutse saamiseks. Praeguseks on paraku selgunud, et üleminekuperioodi pikkus ei ole olnud piisav. Kui näiteks tänavuse 14. märtsi seisuga on registris neid ehitusvaldkonna ettevõtete majandustegevusteateid, mida 30. juunil läbi saav üleminekuperiood puudutab, 8631, siis 1. juuli seisuga on nendest teadetest nõuetele vastavaid 1721 ehk ainult ligikaudu 20%. Seega ei ole üleminekuperioodi seadmise tulemused olnud ootuspärased ning tegelik kutsete taotlemise protsess ei ole käivitunud piisava kiirusega. On ilmnunud oht, et arvestatav hulk eelnimetatud tegevusaladel tegutsevatest ei ole võimelised taotlema ehitusseadustiku §-s 24 nõutavat kutset 1. juuliks s.a ehk siis natuke enam kui kuu ajaga. See tähendab, et väga suurel osal turul tegutsevatest projekteerimise, ehitusuuringute, omanikujärelevalve, ehitusprojekti ekspertiisi ja ehitise auditi tegevusalal tegutsevatest ettevõtetest ei oleks enam alates 1. juulist s.a pädevust oma tegevusalal jätkata.

Eeltoodust tulenevalt ja võttes arvesse, et projekteerimise, ehitusuuringute, omanikujärelevalve, ehitusprojektide ekspertiisi ja ehitiste auditi tegevusalal ei ole kutsetunnistusega pädevaid isikuid piisavalt, on mõistlik pikendada nende elukutsete esindajate tegevusalal kutsetele ülemineku perioodi ning kehtestada tähtajaks, alates millest peab eelnimetatud tegevusaladel tegutsevatel isikutel olema pädevuse tõendamiseks kutsetunnistus, 1. jaanuar 2018. Eesmärk on siis pikendada üleminekuperioodi poolteise aasta võrra. Nimetatud muudatus annab kõigi nende elukutsete esindajatele täiendavalt aega kutse saamiseks.

Majanduskomisjon arutas seda teemat oma kahel istungil, tänavu 8. märtsil ja 9. mail, ning otsustas esitada sellesisulise eelnõu. Eelnõu algatamise poolt oli 6 komisjoni liiget, vastu 2, erapooletuid ei olnud. Tehti ettepanek võtta eelnõu täiskogu päevakorda 17. maiks, täna on juba 19. mai. Ettepanek oli, et muudatusettepanekud võiks esitada viie tööpäeva jooksul. Nii et kui täna on 19. mai, siis järelikult muudatusettepanekute tähtaeg võiks olla 26. mai. Aitäh!

01:54 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh, austatud ettekandja! Teile on ka küsimusi. Aivar Kokk, palun!

01:54 Aivar Kokk

Hea juhataja! Hea ettekandja! Kõigepealt ma pean saatust tänama, et majanduskomisjon on sellise eelnõu enda menetlusse võtnud – meil on üks lollus vähem likvideerida. Aga ma küsin, kuidas üldse on tekkinud selline olukord, et meil on seadustik, mille kohaselt ülikooli diplom ei ole enam mingi dokument ja inimesed peavad muretsema mingi muu paberi. Kas meie riigis on ametnikel tööd vähe, et me peame tekitama mingisuguse seltskonna, kellele palka maksta ja kelle käest ka mina pean siis hakkama endale kutsetunnistust taotlema? Kui mul on ikkagi ehitusinseneri diplom, siis ma arvan, et sellest peaks piisama ka peale 2018. aastat. Võib-olla võiks arutada seda, et need paragrahvid lihtsalt tühistada? Diplom on ikka diplom.

01:54 Urve Palo

Aitäh küsimuse eest! Ma pean tunnistama, et see on mõnevõrra erandlik olukord, kui mitte kurioosne, et Eestis on jah nii, et kui inimene lõpetab näiteks Tallinna Tehnikaülikooli insenerina, siis ehitusseadustiku alusel ta justkui ei saagi töötada enne, kui ta ei ole saanud veel kutsetunnistusi lisaks: kogunud punkte, käinud kursustel ja siis saanud tunnistuse, maksnud selle eest natuke raha. Siis justkui võib töötada. See on suhteliselt erandlik. Näiteks üsna tavaline on see, et kui Eesti insener läheb tööle Põhjamaadesse või mõnda teise lähiriiki ja näitab oma kutsetunnistusi, siis selle peale öeldakse, et mis need on. Inimesel justkui ei olegi õigust töötada. Aga kui ta näitab, et oot-oot, mul on tegelikult ülikooli diplom ka, siis öeldakse, et oleks võinud kohe sellest alustada. See süsteem tahab tõepoolest ülevaatamist. Kui ülikooli diplom üldse ei loe, siis see on nagu teine äärmus. Me arutasime ka komisjonis seda teemat ja kui me nõustusime selle tähtaja edasilükkamisega poolteise aasta võrra, siis me palusime majandusministeeriumil üle vaadata see kutsetunnistuste nõuete osa, et kas see ikka on praktiline ja mõistlik. Palusime vajadusel sinna muudatused teha ja need ettepanekud komisjonile

esitada. Komisjon on valmis sellega ka ise edasi minema. Haridusministeeriumi esindajad, kes komisjoni istungil osalesid, tunnistasid samuti, et see on mõnevõrra ülereguleeritud teema.

01:54 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Yoko Alender, palun!

01:54 Yoko Alender

Aitäh, hea eesistuja! Aitäh ka komisjonipoolsele ettekandjale põhjaliku ettekande eest! Arhitektide seisukoha kohta sai lugeda kirjast, mille on saatnud arhitektide liit. Arhitekt on teatavasti Euroopa tasandil n-ö direktiiviga reguleeritud elukutse ja seetõttu on arhitektid ka kutsesüsteemi rakendamise riigi tasandil kiiresti kaasa läinud. 650 kutset on välja antud, umbes 700 inimest töötab Statistikaameti andmete kohaselt arhitektina ja nende jaoks on väga kahetsusväärne, et riik annab täna hoopis vastassuunalise signaali. Kas on kaalutud arhitektide väljajätmist sellest loetelust, kuna neil seda probleemi, mille pärast eelnõu on algatatud, nagu pole?

01:54 Urve Palo

Suur tänu küsimuse eest! Ma jõuan kohe ka vastuseni. Me kaalusime seda küll ja see on kindlasti üks võimalus. Aga minu andmed ütlevad, et 30. aprilli seisuga, see on siis seisuga natuke rohkem kui kuu aega tagasi, oli kutsega arhitekte 302. Samas pean tunnistama, et jah, arhitektide seas on see kutsetunnistuste taotlemine kõige elavam olnud. Selles mõttes on see kõige paremini töötanud erialaliit.

Mis puudutab seda, et arhitekti elukutset puudutav on Euroopa Liidus direktiividega reguleeritud, siis minul on selline informatsioon. Ma loen teile ette Kultuuriministeeriumi kirja Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile: "Kavandatav pädevusnõude edasilükkamine on otseses vastuolus Euroopa Liidu kvalifikatsioonidirektiiviga. Juhime tähelepanu, et arhitektide pädevust peetakse sedavõrd oluliseks, et nõuded nende kvalifikatsioonile on kirjeldatud koos nõuetega arstidele, ämmaemandatele, proviisoritele ja teistele, kellest otseselt sõltub inimeste elu." Sellise kirja saatis kultuuriminister majandusministeeriumile. Haridus- ja Teadusministeeriumist on sellele vastatud. Vastus on selline: "Kavandatav pädevusnõuete edasilükkamine ei ole vastuolus direktiiviga, kuna direktiiv sätestab õppe kestvuse ja sisu ja meie EKA õpe on sellega kooskõlas. Direktiivi kohaselt on EKA lõpetaja kvalifitseeritud arhitekt, kellel on õigus automaatselt tunnistusele teistes liikmesriikides." Veel on lisatud, et arhitekti elukutse ei ole reguleeritud kutsedirektiivi mõistes, vaid ehitusseadustiku kohaselt. Sellised vastused siis ministeeriumidelt nii- ja naapidi.

Tõesti, me arutasime komisjonis ka, et võib-olla arhitektide puhul ei ole seda edasilükkamist vaja, kuna nendest on siiski kõige suurem hulk selle kutsetunnistuse juba omandanud. Samas leidsime, et edasilükkamisega on mõistlik hõlmata kõik loetletud elukutsed. Vastasel juhul läheks aega, et neid puudutav eri kohtadest välja võtta. Me ei oleks jõudnud eelnõuga nii kiiresti edasi minna ja seadus oleks 1. juulist rakendunud ja palju segadust tekitanud. Õigusselguse huvides me erandeid ei teinud. Selline oli komisjoni arutelu ja nii otsustati. Nüüd on meil esimene lugemine käsil, pärast seda saab teha parandusettepanekuid. Kui neid tuleb, siis saame seda uuesti arutada.

01:54 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aivar Kokk, palun!

01:54 Aivar Kokk

Kõigepealt ma tänan väga sisuka vastuse eest! Mul on hea meel, et oled endise majandusministrina minuga sama meelt. Ma lihtsalt enda jaoks küsin. Kuu aja pärast kehtima hakkav seadus võtaks minult, TPI diplomiga ehitusinsenerilt, igasuguse võimaluse ehitusvaldkonnas töötada. Kuidas on juhtunud, et see eelnõu nii hilja siia saali jõudis ja me peame nüüd kiirendatud korras, viie päevaga parandusettepanekud tegema? Siia vahele jääb muuseas Riigikogu istungivaba nädal.

01:54 Urve Palo

Aitäh! Ma pean tunnistama, et küsimus on õigustatud. Ega mulle isiklikult ka ei meeldi, kui peab niimoodi kapates – vabandust väljenduse eest! – eelnõudega edasi liikuma. Ega see hea tava ei ole.

Majanduskomisjon arutas seda teemat esimest korda 8. märtsil, nii et see on meil pikemalt laual olnud. Aega on võtnud see, et me oleme soovinud tagasisidet huvigruppidele ja uuesti ka majandusministeeriumilt, oleme kohtunud ka õiguskantsleriga. See kõik on võtnud aega ja see on üks põhjustest, ma ei oskagi öelda, kas ainukene. Võtame natuke tuhma ja raputame endale pähe, katsume sellist praktikat edaspidi mitte harrastada.

01:54 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Krista Aru, palun!

01:54 Krista Aru

Aitäh, härra juhataja! Aitäh, austatud ettekandja! Meil oli siin juttu Eesti Arhitektide Liidust, aga ka Eesti Ehitusinseneride Liit väljendab oma nõutust edasilükkamise tõttu. Kas te olete nendega kontakti võtnud ja kuidas neil see protsess toimub?

01:54 Urve Palo

Jah, meil olid kuulamisele kutsutud nii ehitusinseneride liit kui ka arhitektide liit, samuti ehitusettevõtjate liit. Kahjuks on nii, et ehitusinseneride liit küll avaldas nõutust, aga kodune töö oli paraku tegemata, vähemalt suures osas. Kui vaadata hetkeseisu, siis enamiku elukutsete puhul, keda need liidud esindavad, on valmisolek sõltuvalt elukutsest 19%, 12%, 22%. Näiteks ehitise auditit tegevaid pädevaid inimesi on 863, pädevust tõendav kutse on neist 172-l ehk 20%-l, ehitusprojekti ekspertiisi tegevaid pädevaid isikuid on 1141, kutse on 206-l ehk 18%-l jne. Sisuliselt ei ole võimalik paari kuuga seda mahajäämust tasa teha. See ei oleks enam korralik kutse andmine, vaid lihtsalt dokumendi ostmine. Ma arvan, et see ei oleks kellegi huvides.

01:54 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh, austatud ettekandja! Teile rohkem küsimusi ei ole. Kas kolleegidel on soov avada läbirääkimised? Läbirääkimiste soovi ei ole. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 238 esimene lugemine lõpetada. Esimene lugemine on lõppenud. Määran eelnõu 238 muudatusettepanekute esitamise tähtjaks k.a 26. mai kell 17.

7. 01:14 Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse muutmise seaduse eelnõu (201 SE) esimene lugemine

01:54 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Tänane 11. päevakorrapunkt on Eesti Keskerakonna fraktsiooni algatatud Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse muutmise seaduse eelnõu 201 esimene lugemine. Ja ettekandjaks palun Riigikogu liikme Mihhail Stalnuhhini!

01:54 Mihhail Stalnuhhin

Härra juhataja! Lugupeetud kolleegid! Kehtiv Riigikogu kodu- ja töökorra seadus sätestab, et Vabariigi Presidendil, peaministril ja ministritel on õigus esineda Riigikogu istungil poliitilise avaldusega. Seaduse kommenteeritud väljaanne ütleb § 155 kohta, et poliitiline avaldus on Vabariigi Presidendi või valitsusliikme esinemine Riigikogu ees omal algatusel ja enda valitud teemal. Üldises korras on Riigikogu liikmel õigus esinenud ametiisikule esitada üks suuline küsimus. Vabariigi Presidendi, peaministri või ministrite poliitilise avalduse esitamise korral võib Riigikogu liikme küsimise õigust piirata. Kui tegu on poliitilise avaldusega, mis on esitatud omal initsiatiivil, ei tohiks see piirata Riigikogu liikme õigust küsimus esitada. Riigikogu liikmetele tuleks anda võimalus küsida ettekandjalt vähemalt üks suuline küsimus ka juhul, kui ettekandja esineb omal initsiatiivil esitatud poliitilise avaldusega Riigikogu ees. Seaduse kommenteeritud väljaanne ütleb, et Vabariigi Presidendi kõne Riigikogu uue koosseisu esimesel istungil on oma sisult sarnane poliitilise avaldusega, kuid avakõnele § 155 sätteid ei kohaldata. Samasugune on olukord siis, kui Vabariigi President avab oma kõnega Riigikogu sügisistungjärgu. Kuna eelnõu eesmärk on muuta omal initsiatiivil esitatud poliitilise avalduse esitamise regulatsiooni selliselt, et Riigikogu liikmel on õigus esitada kõnelejale vähemalt üks suuline küsimus, siis samasugune võimalus tuleks Riigikogu liikmetele ette näha ka Vabariigi Presidendi avakõne ja teiste kõnede puhul.

Kui peaminister, riigikontrolör, õiguskantsler, Riigikohtu esimees ja Eesti Panga president on kohustatud esinema Riigikogu ees ettekande või ülevaatega ja Riigikogu liikmel on õigus esitada neile suuline küsimus, siis ei ole õigustatud piirata Riigikogu liikme õigust küsimus esitada, kui ettekandjaks on Vabariigi President. Seda ma rõhutan stenogrammi huvides, et eelnõu sisu oleks selge. Lühidalt ütlen, et dialoog on alati parem kui monoloog ja tõendan seda sellega, et vastan teie rohkele küsimustele.

01:54 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh, lugupeetud ettekandja! Teile küsimusi ei ole. Nüüd palun ettekandjaks põhiseaduskomisjoni liikme Andre Seppa!

01:54 Andre Sepp

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Riigikogu põhiseaduskomisjon arutas eelnõu 201 oma 10. mai istungil. Annan lühidalt ülevaate arutelust. Eelnõu algataja esindaja tutvustas, nagu ta äsja ka siin puldis kõneles, komisjonile Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse muutmise seaduse eelnõu 201. Algataja lisas, et Vabariigi President peab aastaks kaks kõnet: uue aasta kõne ja Riigikogu sügisistungjärgu avakõne, millele järgneb arutelu selle üle, millest Vabariigi President konkreetselt rääkis ja mida ta võis mõelda. Niisugused probleemid lahendaks see, kui Riigikogu liikmel oleks võimalik esitada Vabariigi Presidendile küsimusi ja täpsustada tema öeldu mõtet. Just seda on eelnõu 201 mõeldud reguleerima.

Komisjon arutas, kuidas teistes riikides lood on. Peamiselt keskenduti Ameerika ja Venemaa ehk siis presidentaalsete riikide korrale. Komisjoni arutelu jätkuks tõdeti, et kui Eesti president on huvitatud küsimustele vastama, siis on see väga hea. Kuid selle eelnõu puhul oleks tegemist ülereguleerimisega, see muudaks avalduste tegemise sisuliselt Riigikogu infotunni jätkuks. Üks komisjoni liige märkis, et Riigikogu kodu- ja töökorra seadus vajaks põhjalikku ümbertegemist, nii tervikuna kui ka üksikosades, ning soovis teada, miks alustati muutmist just §-st 155, mis on küsija hinnangul praktikas üks kõige vähem vajalik paragrahv ja millega on kõige vähem probleeme. Algataja esindaja vastas, et millestki tuleks ju alustada.

Siiski leiti, et tegemist ei ole hea ettepanekuga. Kehtiv seadus ei näe ette võimalust, et president peab parlamentaarset debatti Riigikogu liikmetega. Seadus ei näe seda ette seetõttu, et põhiseaduse kohaselt ei ole Vabariigi Presendil sellist rolli, mis eeldaks parlamentaarse debati pidamist. See muudatus annaks parlamendile küll värvi juurde, kuid arvestades debatte, mida aeg-ajalt on ka Riigikogu saalis lähiminevikus peetud, devalveeriks see suure tõenäosusega ühel või teisel viisil nii parlamenti kui ka Vabariigi Presidendi institutsiooni, vähendades nende väärikust. Märgiti, et lähtekoht on see, et presidendi institutsioon ei saa sõltumata sellest, kes president parasjagu on, mingil juhul olla parlamendi poliitiline konkurent. Vaadati üle ka põhiseadus ja sedastati, et põhiseadusest tulenevalt ei ole president Riigikogu ees aruandekohustuslik.

Komisjon otsustas teha ettepaneku võtta eelnõu täiskogu päevakorda 17. maiks (konsensusel), teha ettepaneku eelnõu tagasi lükata (poolt 6, vastu 3, erapooletuid ei olnud) ning määrata ettekandjaks põhiseaduskomisjoni liige Andre Sepp (konsensusel). Aitäh!

01:54 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh, austatud ettekandja! Teile on ka küsimus. Mailis Reps, palun!

01:54 Mailis Reps

Aitäh, lugupeetud juhataja! Hea komisjonipoolne ettekandja Andre! Kas komisjonis jäi siis kõlama – ma saan aru, et hääletus lõppes seisuga 6 : 3 –, et kuus liiget olid veendunud, et järgmisel presidendil ei ole võimekust tulla siia Riigikokku ja vastata Riigikogu liikmete tarkadele küsimustele?

01:54 Andre Sepp

Kindlasti see nii ei olnud. Nagu ma oma kõnes väljendasin, olenemata sellest, kes konkreetselt on Eesti Vabariigi president, on ta põhiseadusega kaitstud institutsioon ja tal ei ole kohustust Riigikogu ees aru anda ega siin debatti pidada. Presidendi isikust see ei sõltu.

01:54 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh, austatud ettekandja! Teile rohkem küsimusi ei ole. Kas kolleegidel on soov avada läbirääkimised? Jüri Adams, Eesti Vabaerakonna fraktsioon, palun! Viis pluss kolm minutit.

01:54 Jüri Adams

Lugupeetud rahvaesindajad! Ma olen selle aasta jooksul siin pidevalt propageerinud ideed, et meil oleks vaja võimalikult kiiresti käivitada praeguse kodukorra läbivaatamine ja paremaks muutmine. Miks ma nii arvan, sellest ma olen siin päris palju rääkinud, aga kokku võttes on põhjus ikkagi selles, et ma puudusin siit saalist 12 aastat ja kui ma nüüd võrdlen praeguse kodukorra antud võimalusi ja neid, mis olid Riigikogu kodukorras 12 aastat tagasi, siis need on nagu öö ja päev. Allamäge minek on olnud kohutav. Riigikogu liikmete õigused on peaaegu ära lõigatud, asendatud fraktsioonide omadega ja suurel määral käib töö imiteerimine. Olen pidanud ka vabas mikrofonis hulga selleteemalisi lühikõnesid. Kui see sari lõpeb, siis ma loodan need avaldada mingisuguse eraldi brošüürina või raamatuna või panna netti üles, sellepärast et probleemid on liiga laialdased, et neid saaks paari sõnaga selgitada.

Eelmine ettekandja mind nimeliselt ei nimetanud, aga just mina küsisin komisjonis, mispärast Keskerakond alustab oma minu jaoks väga sümpaatset initsiatiivi paragrahvist, mis minu arvates on tõesti selline, mis ei ole meile praktikas kuigi oluline. Aga ma ühinen kõigi nendega, kes praegu mõtlevad sellele, milliseid parandusi on kodukorda vaja teha. Loodan, et ka nemad tulevad kaasa. Ent miks nad alustavad sellest? On igasuguseid muid küsimusi, kaasa arvatud, kes saab kõnet pidada millisel lugemisel ja kuidas saab muudatusettepanekuid hääletamisele panna. Need on hulga olulisemad. Aga Vabaerakonna fraktsioon ikkagi ei toeta järgneval hääletusel eelnõu menetlusest väljaarvamist. Me arvame, et on hea, kui selleteemalised eelnõud on menetluses. Kui Riigikogu juhatus jätab täitmata moraalise kohustuse käivitada kodukorra revisjon – ma arvan, et ta jätab selle täitmata –, siis tuleb meil endil seda teha, esitades kas või muudatusettepanekuid selle Keskerakonna eelnõu kohta. Lõpetuseks mõned märkused nimelt selle konkreetse paragrahvi kohta, mille muudatusi Keskerakond taotleb. See paragrahv ei ole eriti õnnestunud paragrahv Riigikogu kodukorras ja põhjus seisneb selles, et ühes paragrahvis on püütud anda normid kolme eri nähtuse kohta Riigikogus. Kõigepealt on väljakujunenud poliitilise traditsioonina olemas Vabariigi Presidendi avakõne, kui algab istungjärk. Ma arvan, et sellele kaunile poliitilisele traditsioonile ei ole vaja juurde pookida küsimuste esitamist, eriti arvestades seda, et nende aastatega on Riigikogus täiuslikult välja kujunenud pahatahtlike, solvavate, alandavate küsimuste esitamise tehnika ja päris kindlasti see ei sobi niisuguste kõnede puhul. Täpselt samamoodi ei sobiks näiteks anda võimalust mingisuguse kiriku õnnistamist läbi viivale piiskopile kiuslikke küsimusi esitada. Need ei ole asjad, mida sobib kokku panna.

Teine nähtus, mida too paragrahv hõlmab, on erakorralised poliitilised avaldused, mida võib teha peaminister või mõni minister. Ma arvan, et sellisel juhtumil võiks olla avalduse tegija otsustada, kas võib küsimusi esitada ja kui palju. Oleneb ju sellest, kui palju tal aega on ja mis on avalduse sisu. Arvatavasti oleks sel juhul vaja võimalust *ad hoc* täiendada päevakorda läbirääkimistega äsja kuulnud poliitilise avalduse teemal. 1920. aastate Eesti Riigikogus selline kord kehtis ja oli üsna tavaline, et kui peaminister oli oma avalduse teinud, siis järgnes mitu tundi läbirääkimisi ja võeti vastu isegi otsus, kuidas Riigikogu enamus äsja kuulnud avaldusse suhtub. Seda nimetati toonases poliitilises žargoonis üleminekuvormeliks. Ma ei tea, kust see termin on tulnud, aga nii seda nimetati.

Ja kolmas nähtus, mida see paragrahv hõlmab, on mitmesuguste riigiametnike regulaarselt toimuvad ettekanded oma tegevusvaldkonna kohta. Need on kas kord aastas või mõne ametniku puhul ka mitu korda aastas ja on ka selliseid, mis ei ole perioodilised. Nendega on omaette probleem. Te ju teate, et kui meil tavaliselt on küsimuste esitamise võimalus piiratud küsimuste arvuga, siis millegipärast on kodukorras kõikide nende ametnike puhul piirang ka ajaline. Oleks nagu mingisugune oluline põhjus, mispärast peab saama riigikontrolörile või õiguskantslerile või ükskõik kellele esitada küsimusi ainult 20 minuti jooksul ja mitte aja mõttes piiramatult, nii nagu meil kõikide teiste päevakorrapunktide puhul on. Siin puudub igasugune loogika ja võib-olla keegi oskab öelda, kuidas selline veider Riigikogu käte väänamine on kodukorda tekkinud. Riigiametnike regulaarsete, mitte erakorraliste ettekannete puhul peaks olema võimaldatud läbirääkimised täismahus, tegu on ju tähtsate päevakorrapunktidega. Ma loodan, et see Keskerakonna algatus annab meile piisavalt mõtlemisainet, et me kodukorra mõistlikuks tegemise töö käsile võtaksime. Selleks ei ole väga palju aega, järgmised Riigikogu valimised on õige pea.

01:54 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Eiki Nestor, Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon, palun!

01:54 Eiki Nestor

Ma tänan oma fraktsiooni võimaluse eest sõna võtta, kuna siin kõlasid sõnad "Riigikogu juhatus". Riigikogu juhatus on palunud põhiseaduskomisjonil tegelda kodu- ja töökorra seaduse muutmisega ja ma loodan, et see põhiseaduskomisjoni töö saab olema viljakas. Ma loodan, et kõik fraktsioonid on muudatusettepanekute tegemisel aktiivsed. Samas tahan siinjuures öelda kahte asja: selle seaduse heakskiitmiseks läheb vaja vähemalt 51 rahvasaadiku poolthäält ja nii ei õnnestu mitte kellelgi üksinda seda seadust kirjutada.

01:54 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Rohkem läbirääkimiste soove ei ole. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 201 esimesel lugemisel tagasi lükata ja me läheme selle ettepaneku hääletamise juurde.

Panen hääletusele juhtivkomisjoni ettepaneku eelnõu 201 esimesel lugemisel tagasi lükata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Poolt hääletas 46 Riigikogu liiget, vastu 29, erapooletuid ei olnud. Eelnõu on tagasi lükatud ja langeb menetlusest välja.

8. 01:34 Sunniviisilise töö konventsiooni 2014. aasta protokollil ratifitseerimise seaduse eelnõu (190 SE) teine lugemine**01:54 Aseesimees Helir-Valdor Seeder**

Tänane 12. päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud sunniviisilise töö konventsiooni 2014. aasta protokollil ratifitseerimise seaduse eelnõu 190 teine lugemine. Ettekandja on sotsiaalkomisjoni liige Vilja Toomast. Palun!

01:54 Vilja Toomast

Härra juhataja! Head kolleegid! Sunniviisilise töö konventsiooni 2014. aasta protokollil ratifitseerimise seaduse eelnõu 190 algatas Vabariigi Valitsus 7. märtsil k.a. Eelnõu esimene lugemine toimus 20. aprillil k.a. Muudatusettepanekute esitamise tähtjaks ehk 4. maiks kella 17.15-ks ühtegi muudatusettepanekut ei esitatud. Sotsiaalkomisjon valmistas eelnõu teiseks lugemiseks ette oma 9. mai istungil. Ka komisjon ei teinud ühtegi muudatusettepanekut, küll aga tegi ta järgmised menetluslikud otsused: teha ettepanek võtta eelnõu Riigikogu täiskogu istungi päevakorda 18. maiks k.a ja panna eelnõu teise lugemise lõpus lõpphääletusele. Aitäh!

01:54 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh, austatud ettekandja! Teile küsimusi ei ole.

01:54 Vilja Toomast

Ma tänan!

01:54 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Kas kolleegidel on soov avada läbirääkimised? Läbirääkimiste soovi ei ole. Muudatusettepanekuid eelnõu kohta ei laekunud. Juhtivkomisjoni ettepanek on panna eelnõu 190 lõpphääletusele ja me läheme lõpphääletuse juurde.

Panen hääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud sunniviisilise töö konventsiooni 2014. aasta protokollil ratifitseerimise seaduse eelnõu 190. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Poolt hääletas 49 Riigikogu liiget, vastu 7, erapooletuid ei olnud. Seadus on vastu võetud.

9. 01:38 Riikliku pensionikindlustuse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (199 SE) teine lugemine

01:54 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Tänane 13. päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud riikliku pensionikindlustuse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 199 teine lugemine. Ettekandja on sotsiaalkomisjoni aseesimees Monika Haukanõmm. Palun!

01:54 Monika Haukanõmm

Härja juhataja! Head Riigikogu liikmed! Head öötööd!

01:54 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Head Riigikogu liikmed, keskendumise ettekandjale!

01:54 Monika Haukanõmm

Tahan teile tutvustada ühte ütle mata head algatust. Nimelt, Vabariigi Valitsus algatas k.a 14. märtsil riikliku pensionikindlustuse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu. Esimene lugemine toimus rohkem kui kuu aega tagasi, juba 13. aprillil. Seega lubage mul hästi põgusalt sissejuhatuseks tutvustada selle eelnõu sisu, sest võib-olla te ei mäletagi seda enam. Selle muudatuse eesmärk on laiendada riiklike pensionide maksmist, seda küll teatud piirangutega, kõikidesse välisriikidesse. Kehtiva riigisisese õiguse kohaselt peab inimene riikliku pensioni saamiseks elama üldjuhul ikkagi Eestis. Riiklike pensione makstakse praegu väljapoole Eestit vaid Euroopa Liidu riikidesse ja Euroopa Vabakaubanduse Assotsiatsiooni riikidesse Euroopa Liidu määruste alusel ning nendesse riikidesse, kellega Eesti on sõlminud kahepoolseid sotsiaalkindlustuslepingud. Seega, eelnõu on väga õige ja vajalik, sest selle seadusega kaotatakse ära kaua aastaid püsinud diskrimineeriv olukord. Praegu kehtib meil elukohapiirang, selle eelnõu eesmärk on laiendada pensionide saamise õigus kõigile õigustatud isikutele.

Eelnõu peamine eesmärk on vanadusriski ja toitjakaotusriski realiseerumisel tagada pensioniõigused peaaegu kõigile nendelegi inimestele, kes on asunud elama väljapoole Eestit. Teadupärast on neid inimesi järjest rohkem. Olgu veel öeldud, et Eesti riik ekspordib praegu pensioni Eestist väljapoole 35 riiki. Euroopa Liidu liikmesriike on 27, Euroopa Vabakaubanduse Assotsiatsiooni liikmeid aga neli: Island, Liechtenstein, Norra ja Šveits. Ning lisaks on veel neli riiki, kellega on sõlmitud kahepoolne sotsiaalkindlustusleping: Moldova Vabariik, Kanada, Ukraina ja Venemaa Föderatsioon. Aga teadupärast on Eesti riik tunnustanud maailmas 195 riiki. Selle seaduseelnõu kohaselt me laiendame 160 võrra nende riikide hulka, kus Eesti inimesed, kellel on õigus vanaduspensionile, saavad oma pensioni kätte. Nii et meie inimesed võivad kolida, ma ei tea, Kambodžasse või ükskõik kuhu.

Aga tulen menetluse juurde, mis esimese ja teise lugemise vahel aset leidis. Muudatusettepanekute esitamise tähtjaks määrasime 27. aprilli kell 17.15. Selleks ajaks ei laekunud ühtegi muudatusettepanekut. Peale eelnõu esimese lugemise lõpetamist kogunes sotsiaalkomisjon eelnõu arutama ja teise lugemise ettevalmistamiseks kohtusime kolmel korral: 3., 9. ja 16. mail. Esimesel istungil otsustas komisjon esitada teise lugemise ettevalmistamise käigus eelnõu kohta kolm muudatusettepanekut. Arutelul osalesid Sotsiaalministeeriumi esindajad, sotsiaalkindlustuse osakonna peaspetsialist Liidia Soontak ning õigus- ja personaliosakonna õigusnõunik Susanna Jurs.

Tutvustan teile neid kolme muudatusettepanekut hästi põgusalt. Esimene muudatusettepanek on normitehniline ning sellel ma väga pikalt ei peatu. Muudatusettepanekuga nr 2 jäetakse eelnõust välja võimalus peatada pensioni maksmine ajutiselt aresti ajal, sest politseil ei ole võimalik andmevahetuse raames Sotsiaalkindlustusametit teavitada, et pensionär on arestimajas. Arest määratakse maksimaalselt 30 päevaks. Üldjuhul peatatakse pensioni maksmine asjaolude tekkimise kuule järgnenud kuu esimesest kuupäevast. See on tingitud sellest, et jooksva kuu pension makstakse välja kuu alguses, seega pensioni makstakse sisuliselt ette. Seega juhtudel, kus pension on isikule juba jooksva kuu eest välja makstud, pole õiguslikult võimalik pensioni maksmist peatada, kuna maksimaalne aresti pikkus ongi 30 päeva.

Muudatusettepanekuga nr 3 me täpsustasime terminoloogiat. Eelnõus kasutatakse terminit "vabaduskaotuslik karistus". Selle all mõeldakse nii aresti kui ka vangistust ja see muudatusettepanek

käsitleb pensioni peatamist isiku kadumise korral. Kriminaalmenetluse seadustiku § 140 kohaselt on aga korrektne kasutada sõna "vangistus". Nimelt, taga otsitakse vangistuse kandmisest kõrvalehoidjat ning taga saab otsida kohtuotsuse täitmisest kõrvale hoidvat süüdimõistetut, seega saab rääkida vaid vangistusest.

Olemegi jõudnud menetluslike otsuste ja ettepanekuteni. Sotsiaalkomisjon otsustas oma 9. mail toimunud istungil esitada eelnõu teiseks lugemiseks Riigikogu täiskogu päevakorda 18. maiks – täna on küll juba 19. mai – ja teha ettepaneku eelnõu teine lugemine lõpetada. Mõlemad otsused tehti konsensusega. 16. mail kiideti heaks eelnõu teise lugemise menetlusedokumendid ning otsustati juhul, kui teine lugemine lõpetatakse 18. mail, saata eelnõu kolmandale lugemisele 1. juuniks ja panna see lõpphääletusele. Kõik need kolm otsust olid samuti konsensuslikud. Eelnõu seadusena vastuvõtmiseks on nõutav Riigikogu koosseisu poolthääletenamus, kuna eelnõuga muudetakse ka kohtute seadust. Aitäh!

01:54 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh, austatud ettekandja! Teile küsimusi ei ole. Kas kolleegidel on soov avada läbirääkimised? Läbirääkimiste soovi ei ole. Eelnõu kohta on esitatud kolm muudatusettepanekut ja me vaatame need üheskoos läbi. Esimene muudatusettepanek, mille on esitanud sotsiaalkomisjon, juhtivkomisjoni seisukoht: arvestada täielikult. Teine muudatusettepanek, samuti sotsiaalkomisjoni esitatud, juhtivkomisjoni seisukoht: arvestada täielikult. Ka kolmas muudatusettepanek on sotsiaalkomisjonilt, juhtivkomisjoni seisukoht: arvestada täielikult. Muudatusettepanekud on läbi vaadatud. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 199 teine lugemine lõpetada. Teine lugemine on lõppenud.

10. 01:47 Isikut tõendavate dokumentide seaduse, krediidasutuste seaduse ning rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seaduse muutmise seaduse eelnõu (232 SE) esimene lugemine

01:54 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Läheme edasi. Täna 14. päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud isikut tõendavate dokumentide seaduse, krediidasutuste seaduse ning rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seaduse muutmise seaduse eelnõu 232 esimene lugemine. Ettekandja on siseminister Hanno Pevkur. Palun!

01:54 Siseminister Hanno Pevkur

Austatud juhataja ja veel üleval olevad Riigikogu liikmed! Mul on suur au ja rõõm tutvustada teile nii olulist eelnõu sellisel kellaajal nagu 1.47. Teie ees olev eelnõu lähtub eesmärgist lihtsustada digi-ID väljastamise õiguslikke aluseid ning soodustada e-residentidel digi-ID avalike teenuste kasutamist. Ma olen väga tänulik kõikidele nendele inimestele ja ühendustele, kes on aidanud seda eelnõu teha. Neid on nii avalikust kui erasektorist ja panus, mis on üheskoos antud selle eelnõu valmimisse, on olnud märkimisväärne. Informatsiooniks teile ütlen, et enam kui 10 000 inimest on teinud taotluse Eesti Vabariigi e-residendi staatuse saamiseks ja valdav enamik neist on ka e-residendi staatuse saanud. Meile on neid taotlusi tulnud lausa 127 riigist, kõige enam Soomest, Venemaalt, Ameerika Ühendriikidest, Ukrainast ja Itaaliast.

Kehtiv seadus seab e-residendi staatuse taotlemisele kaks põhitingimust. Üks eeldus on, et isikul on seos Eesti riigiga, ja teine eeldus on, et isikul on põhjendatud huvi kasutada Eesti e-teenuseid. Meil on Riigikogule ettepanek jätta sellest eeltingimuste loetelust välja põhimõte, et isiku seos Eesti riigiga tuleb leida esimese kontakti põhjal. Me leiame, et seda tuleb tõlgendada pigem laiemalt. Praegune nõue omada e-residendi staatuse taotlemise hetkel seost Eestiga ei ole meie hinnangul väga põhjendatud ja praktikas on see probleeme tekitanud. Seetõttu oleme leidnud, et otstarbekam on suunata ressurs, mis praegu läheb taotleja ja Eesti vahelise seose kontrollimisele, just täiendavaks isikute tausta kontrolliks ja järelkontrolliks.

Me teeme eelnõus ettepaneku luua ka võimalus anda e-residendi digi-ID taotlemise väljastamisega seotud ülesanne üle kas halduslepinguga või tsiviilõigusliku lepinguga. Teatavasti võetakse e-residendilt taotluse menetlemise käigus biomeetrilised andmed ning selleks on vajalik taotleja isiklik ilmutamine kas Politsei- ja Piirivalveameti teenindusse või Eesti välisesindusse. Samas, kui me vaatame, kust meile

taotlusi esitatakse, siis näeme, et välisesinduste võrgustik ei ole piisavalt lai ja e-residentsuse taotlejatel võib mõnedes maailma paikkondades olla ebamõistlikult keeruline või kulukas reisida lähimasse Eesti välisesindusse. Meil on ettepanek kasutada samasugust lähenemist nagu välismaalaste seaduses viisade väljastamise puhul: viisaid saab taotleda ka kohtades, kus asuvad kindlaks määratud halduslepinguga üleantud volitused saanud eraõiguslikud isikud.

Oluline osa eelnõu mahust sisaldab ka muudatusi, mis võimaldavad tulevikus nii Eesti elanikel kui ka e-residentidel avada pangakonto ilma pangakontoris minemata. Siinkohal peab muidugi rõhutama, et muudatustega teeme küll pangakonto avamise lihtsamaks ja kiiremaks, kuid me ei kaota ära turvalisuse nõudeid ja säilitame pankade hoolsuskohustuse. Kuna mõnda aega on juba olemas infotehnoloogilised lahendused, mille abil on võimalik inimest tuvastada ka distantisilt, siis on mõistlik, et me käime ajaga kaasas ja tegelikult võimaldame nii Eesti enda inimestel kui ka meie e-residentidel pangakontosidki avada distantisilt. Ma usun, et see samm on väga oluline tähis selleks, et e-residentsuse programmi arendada. Kindlasti annab see tõuke ka Eesti majandusele. Kui seaduses sätestatud tingimused on täidetud, ongi infotehnoloogiliste vahendite abil tuvastamine samaväärne kohapeal isiku tuvastamisega. Nimelt tehakse inimesega infotehnoloogilise lahenduse abil intervjuu ja pankadel on kohustus see ka salvestada. Inimese tuvastamiseks kasutatakse Eesti Vabariigi kodanike puhul Eesti Vabariigi isikutunnistust ja e-residentide puhul e-residendi digidokumenti.

Mis puudutab infotehnoloogilisi vahendeid, siis me anname rahandusministrile võimaluse täpsustada, kuidas peab olema tagatud andmesalvestuse nõuete täitmine, millised on need andmekandjad, kuhu salvestatakse, ja kuidas on kõike hiljem võimalik ka taasesitada. Samas üks oluline tähelepanek siin teile kõigile: neid nõudeid, mis me oleme kehtestanud, krediidiasutused võivad täita, aga pole kohustatud täitma. Krediidiasutusele jääb endiselt õigus otsustada, kas ta võimaldab pangakontot avada distantisilt või mitte. Kui peaks olema mingisugune kahtlus või risk, siis ei pea krediidiasutus seda võimaldama. Krediidiasutuste seaduses me teeme veel mõned muudatused, täpsustamaks ka pankade ja õiguskaitseasutuste vahelist suhtlust.

Sellega on eelnõu kolm põhilist teemaplokki läbi käidud ja ma väga loodan, et vaatamata hilisele kellaajale Riigikogu suur saal esimese lugemise täna lõpetab. Loodan ka, et Riigikogu menetleb seda eelnõu kiiresti ja me saame e-residentidele anda võimaluse paindlikumalt Eesti majandusruumis toimetada. Aitäh!

02:54 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh, lugupeetud minister! Teile küsimusi ei ole. Ja nüüd palun ettekandjaks rahanduskomisjoni esimehe Remo Holsmeri!

02:54 Remo Holsmer

Lugupeetud istungi juhataja! Head kolleegid! Teie ees on esimesel lugemisel isikut tõendavate dokumentide seaduse, krediidiasutuste seaduse ning rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seaduse muutmise seaduse eelnõu, mida just tutvustas siseminister Hanno Pevkur. Täpsustuseks olgu öeldud, et ühe kolmandiku osas ei ole see eelnõu rahanduskomisjoni teema, kahe kolmandiku osas, seaduste muutmise mõttes aga on. Selle plokki kohta, mis otseselt rahanduskomisjoni pädevuses ei ole, palus rahanduskomisjon arvamust põhiseaduskomisjonilt. Oleme neile saatnud sellesisulise kirja ja ootame ka põhiseaduskomisjoni suurt panust eelnõu menetlemisse.

Komisjon arutas eelnõu 9. mail ja nii nagu ka täna siin saalis, tutvustas seda siseminister Hanno Pevkur koos Siseministeeriumi ja Rahandusministeeriumi ametnikega. Ma arvan, et kõige olulisem sai siin juba ära mainitud. Täiendan ministrit vaid selgitusega, miks on oluline see muudatus, et pangad ei pea enam e-residenti füüsiliselt Eestisse kutsuma, et pangakonto avada. See on seni olnud suur takistus e-residendiks hakkamisel, et pangakonto avamine Eesti Vabariigis on olnud seotud sellega, et peab Eestisse kohale sõitma, kuigi e-residentsust on saanud taotleda väljaspool Eestit. See muudatus on kindlasti märgiline. Pank saab kliendi isikut tuvastada kas Skype'i või mõne muu infotehnoloogilise lahenduse abil. See on kõige olulisem eelnõus pakutud muudatus.

Lisaks arutasime komisjonis halduslepingu võimaldamist e-residendi digi-ID väljastamisel. Sellestki oli juba juttu. Praegu on välisesindustel viisade andmiseks sõlmitud lepingud eraettevõtetega ja analoogsed lepingud võiksid olla sõlmitud ka e-residendi digi-ID väljastamise kohta. Loomulikult tuleb arvestada kõiki nõudeid, muu hulgas vastutuse ja turvalisuse kohta. See lihtsustab asjaajamist ja e-residentsuse taotlemist väljaspool Eestit. Rääkisime sellest, kui suur huvi on e-residentsuse vastu, kui

palju on taotlusi esitatud. Kokku on Eesti Vabariigi e-residentsuse taotlusi üle 10 000, see protsess jätkub. Kui see eelnõu seadusena vastu võetakse, on see väga hea täiendus ja ajend, et üle maailma tekib meie e-residentsuse huvilisi juurde.

Me rääkisime komisjonis ka pangasaladuse laiendamisest. Eelnõus on mõned paragrahvid selle kohta, kuidas õiguskaitseorganid saavad teatud menetluste puhul pangast infot kätte. Seda osa me esimese ja teise lugemise vahel pangaliiduga veel täpsustame. Eelnõu on valitsuse saadetuna päris pikal kooskõlastusringil käinud, see on eri huvigruppidega kooskõlastatud ja saadud mõtteid on edasi arendatud.

Pika jutu kokkuvõtteks: komisjon otsustas konsensusega teha ettepaneku määrata muudatusettepanekute tähtajaks 1. juuni kell 17.15 ja esimene lugemine lõpetada. Täna tähelepanu eest!

02:54 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh, austatud ettekandja! Ka teile küsimusi ei ole. Kas kolleegidel on soov avada läbirääkimised? Läbirääkimiste soovi ei ole. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 232 esimene lugemine lõpetada. Esimene lugemine on lõppenud. Määrان eelnõu 232 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks k.a 1. juuni kell 17.15.

11. 01:59 Kaitseväge korralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu (231 SE) esimene lugemine

02:54 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Täna 15. päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud Kaitseväge korralduse seaduse muutmise seaduse eelnõu 231 esimene lugemine. Ettekandjaks palun kaitseminister Hannes Hanso!

02:54 Kaitseminister Hannes Hanso

Lugupeetavad! Ilusat varahommikut kõikidele! Nüüd natukene Kaitseväest ja Kaitseväge luuretegevusest. Selle eelnõu eesmärk, mida ma siin tutvustan, lähtub valitsuse tegevusprogrammist ja on seotud Kaitseväge luuretegevusega, mis tuleb viia vastavusse muutunud julgeolekuolukorraga. Me tahame jätkuvalt parandada info kogumist ja töötlemist ning seda võimekust, mida me loome Eesti sõjaliseks kaitseks. Need muudatused, mis eelnõus kirjas on, võimaldavad Kaitseväel suurendada inimallikaluure osatähtsust väljaspool Eesti Vabariigi territooriumi. Inimallikaluure võimaldab võrreldes muude teabe kogumise liikidega, näiteks signaalluure või piltluurega, koguda täiendavat informatsiooni ja nõnda parandada kogu luuretoodangu ja eelhoiatuste kvaliteeti. Eelhoiatused, nimetan ka ära, on meil praeguses olukorras erakordselt tähtsad.

Muudatustega võimaldatakse Kaitseväel väljaspool Eesti Vabariigi territooriumi tegutsemiseks kaasata isikut salajasse koostöösse ja teeselda eraõigusliku juriidilise isiku struktuuriüksust, organit või äriühingu filiaali. Praegu on Kaitseväel õigus teha nimetatud toiminguid ainult rahvusvahelise sõjalise operatsiooni piirkonnas. Teise muudatusena täiendatakse seadust variisiku kasutamise regulatsiooniga. Variisiku regulatsioon on vajalik, et tegevvalve ei peaks eraõigusliku juriidilise isiku teesklemisel nimetatud ettevõttes tegutsema oma nime all. Juriidilise isiku teesklemise edukus sõltub võimalusest variisiku kasutamise abil teesklemise fakti varjata.

Tsiviilkontroll Kaitseväge luuretegevuse üle loomulikult tuleb tagada ja on tagatud teenistusliku järelevalvega nii Kaitseministeeriumis kui ka sisekontrolli meetmetega Kaitseväes. Samuti tuleb Kaitseväge luurele lisanduvatest ülesannetest teavitada kaitseministrit. Seoses Kaitseväge toimingute piirkonna laiendamisega suurendatakse valitsuse esitatud eelnõu kohaselt Riigikogu julgeolekuasutuste järelevalve erikomisjoni õigusi, et tagada parlamentaarne järelevalve Kaitseväge toimingute üle. Riigikogu julgeolekuasutuste järelevalve erikomisjon saab juurde õiguse saada infot Kaitseväge luuretegevuse kohta, kutsuda välja isikuid, nõuda dokumente tutvumiseks ning pöörduda kahtluse korral uurimisametuse või ka õiguskantsleri poole. Ühesõnaga, selle seaduse vastuvõtmise korral saavad luurajad teha täiendavat tööd, et me kõik saaksime turvalisemalt elada. Aitäh!

02:54 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh, lugupeetud minister! Teile on ka küsimusi. Martin Helme, palun!

02:54 Martin Helme

Aitäh, härra asespiiker! Lugupeetud minister! Mis on see põhjus, miks tahetakse selle eelnõuga muuta sõjaväeluure järelevalve parlamentaarset korda? Kuni praeguse ajani on see järelevalve olnud riigikaitsekomisjoni pädevuses, nüüd tahetakse see teise komisjoni kätte anda. Mis see põhjus on?

02:54 Kaitseminister Hannes Hanso

Ei ole nii. Meil on erikomisjon, kes tegeleb luureasutuste – kaitsepolitsei, Teabeameti – järelevalvega. Kaitseväeluure järelevalve on uus valdkond. Ma arvan, et killustada sellise tundliku valdkonna järelevalvet eri komisjonide vahel ei ole mõtet. Riigikogus on selleks loodud spetsiaalne erikomisjon, kelle pädevus ja töömeetodid ongi paika pandud eesmärgiga teha järelevalvet salajast informatsiooni valdavate asutuste üle. Minu arvates on see, mis valitsus on ette pannud, igati mõistlik ja järgib praktikat, mida Riigikogus on kogu aeg luureasutuste üle järelevalvet teostades kasutatud.

02:54 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Mati Raidma, palun!

02:54 Mati Raidma

Aitäh! Ka minu küsimus puudutab parlamentaarset järelevalvet. Loen teie eelnõust, et seadusse võetakse üle julgeolekuasutuste seaduse § 36 lõiked 3, 5, 6 ja 7. Selle paragrahvi lõikes 1 räägitakse julgeolekuasutuste järelevalve komisjoni järelevalveülesannetest, mis on seotud põhiõiguste tagamise ja muu sellisega. See lõige on millegipärast välja jäänud. Kas see on tehniline viga või jäi see nimme välja? Minu küsimus on: mille järelevalvet see komisjon teostab, kui § 36 lõige 1 on välja jäetud?

02:54 Kaitseminister Hannes Hanso

Ma ei oska kommenteerida, mul ei ole tervet teksti praegu ees. Aga minu arusaama kohaselt on standardpraktika järelevalve tegemine julgeolekuasutuste töö üle. Kui te arvate, et midagi on välja jäänud, siis komisjoni töö käigus saab eelnõu kindlasti parandada ja selle lõigu eelnõusse lisada. Aga minu meelest on elementaarne, et julgeolekuasutuste tegevuse üle kontrolli teostatakse. Nagu ma ütlesin, teostatakse seda peale Riigikogu ka Kaitseministeeriumis ja sisekontrolli raames. Kõik põhiõigused peavad olema tagatud ja töö nendes küsimustes tõhus. Kui teile tundub, et midagi on eelnõust puudu, siis kontrollime selle üle. Täiesti võimalik, et tegevuse käigus on midagi välja jäänud.

02:54 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Mart Helme, palun!

02:54 Mart Helme

Aitäh, härra eesistuja! Lugupeetud minister! Mis alusel te liigitate sõjaväeluure julgeolekuasutuseks? See ei ole julgeolekuasutus, seda ei ole julgeolekuasutuste nimekirjas.

02:54 Kaitseminister Hannes Hanso

Kõik on õige: see ei ole julgeolekuasutus. Ent elu on näidanud, et nii kaitsepolitsei kui ka Teabeameti kontrolli näol on tegu täpselt samasuguse tegevusega, mida see komisjon tulevikus tegema hakkab.

02:54 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Jaak Madison, palun!

02:54 Jaak Madison

Aitäh, austatud istungi juhataja! Hea minister! Äkki te toote mõned näited, kus on seni tehtud vigu n-ö järelkontrolli teostamisel, nii et sõjaväeluure on vaja viia julgeolekuasutuste järelevalve erikomisjoni kontrolli alla? Mis need miinuskohad ja nõrkused on olnud? Millest see muudatus tuleneb, mis puudustest? Äkki seletate selle vähe pikemalt lahti?

02:54 Kaitseminister Hannes Hanso

Minu teada mingeid nõrkusi või vajakajäämisi selle asutuse töös olnud ei ole. Meie ettepanek tuleneb väga selgelt Riigikogu enda praktikast: on olemas spetsiaalne komisjon, kes peab seda tööd tegema. Erikomisjoni liikmeid on kõikidest teemadest, mis puudutavad näiteks Teabeametit, mis on samuti Kaitseministeeriumi haldusalas olev asutus, regulaarselt teavitatud. Ja meil on olnud väga efektiivne pikaajaline koostöö.

02:54 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Andres Herkel, palun!

02:54 Andres Herkel

Aitäh, härra juhataja! Austatud minister! Seletuskirja lugedes ma ühe erinevuse edasises sõjaväeluure regulatsioonis, mis puudutab julgeolekuasutuste järelevalve erikomisjoni, siiski leidsin. Nimelt, siin on öeldud nii, et erinevalt julgeolekuasutuste eelarvest ei aruta Riigikogu julgeolekuasutuste järelevalve komisjon kaitseväeluurega seotud eelarvet. Seda tegevust rahastatakse Kaitseväe eelarvest. See on arusaadav, aga kes siis seda arutab? Kas seda jääb arutama riigikaitsekomisjon? Ega see ei kuku kuhugi auku, kus seda üldse ei nähta?

02:55 Kaitseminister Hannes Hanso

Riigiteenistuslikku järelevalvet teeb meie enda asutus. Samuti on sisekontrolli meetmed kehtestatud Kaitseväes. Seetõttu ei oleks minu hinnangul mõtet järelevalvet eri komisjonide vahel killustada, seda tööd peaks tegema erikomisjon. Järelevalve saab teostatud vastavalt nendele protseduuridele, mis meil on kehtestatud, ja seda teemat eri komisjonide vahel ära jagada ei ole minu hinnangul mõtet. Tõepoolest, see eelarve on Kaitseväe eelarve sees ja loomulikult ei saa selle suurus ja jagunemine olla mingisuguse suure avaliku debati teema. See tegevus on väga tundlik ja delikaatne.

02:55 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Henn Põlluaas, palun!

02:55 Henn Põlluaas

Aitäh! Kui see järelevalve läheb riigikaitsekomisjonilt Riigikogu julgeolekuasutuste järelevalve komisjoni kätte, siis kas julgeolekuasutuste järelevalve komisjoni liikmetel on NATO saladustele juurdepääsu luba?

02:55 Kaitseminister Hannes Hanso

Minu teadmist mööda me räägime siin Eesti riigi saladustest. See tähendab seda, et kuna me räägime siin ka Eesti riigiasutuste tegevuse üle järelevalvest, siis peaks praegu olemas olevatest lubadest piisama, et seda tööd teha.

02:55 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh, austatud minister! Teile rohkem küsimusi ei ole. Palun ettekandeks kõnetooli riigikaitsekomisjoni liikme Ants Laaneotsa!

02:55 Ants Laaneots

Austatud Riigikogu istungi juhataja! Head kolleegid! Riigikaitsekomisjon arutas eelnõu enne esimesele lugemisele esitamist oma 9. mai istungil. Eelnõu algataja esindajana osalesid istungil kaitseminister Hannes Hanso, Kaitseministeeriumi ja Justiitsministeeriumi ametnikud ning Kaitseväe luurekeskuse ülem kolonelleitnant Kaupo Rosin.

Eelnõu eesmärk on korrastada sätteid, mis reguleerivad Kaitseväe luuretegevusega seotud õigusi. Muudatuste eesmärk on võimaldada Kaitseväl väljaspool Eesti Vabariigi territooriumi tegutsemiseks kaasata isikuid salajasse koostöösse ja teeselda eraõigusliku juriidilise isiku struktuuriüksust, organit või äriühingu filiaali. Miks on seda vaja? Praegu kehtiva Kaitseväe korralduse seaduse § 37 lõike 2 kohaselt on Kaitseväl õigus teha nimetatud toiminguid ainult rahvusvahelise sõjalise operatsiooni piirkonnas. Muudatustega likvideeritakse suur puudujääk Kaitseväe võimekuses, need võimaldavad Kaitseväl suurendada inimlikaluure osatähtsust ja niiviisi luureülesandeid märksa tulemuslikumalt täita. Seega

on alust kokkuvõtteks väita, et eelnõu annab Kaitseväele õiguse ja võimaluse senisest tõhusamalt koguda ja töödelda informatsiooni, mis on vajalik Eesti sõjaliseks kaitsmiseks.

Riigikaitsekomisjon toetas Kaitseministeeriumi ettepanekut, kuid diskussioon tekkis Kaitseministeeriumi poolt Kaitseväe korralduse seaduse § 42 lõikenäide 3 pakutud muudatuse üle, mille kohaselt, nagu te juba kuulsite, tahetakse järelevalve Kaitseväe ja kaitseväeluure üle teha Riigikogu julgeolekuasutuste järelevalve komisjoni ülesandeks. See erikomisjon loodi julgeolekuasutuste seaduse järgi ja on siiani funktsioneerinud kui Eesti Vabariigi julgeolekuasutuste üle kontrolli teostav organ. Tuletan teile ka meelde, et julgeolekuasutuste seaduse § 5 kohaselt on julgeolekuasutusteks Kaitsepolitseiamet ja Teabeamet – kaks ametit. Komisjon leidis, et Kaitsevägi ja tema struktuuriüksus ehk siis kaitseväeluure ei ole julgeolekuasutus, mistõttu Kaitseväele julgeolekuasutuste seadus ei laiene.

Kaitseväeluure tegevus erineb olemuslikult julgeolekuasutuste tegevusest. Kaitseväeluure ei teosta riigisisest luuret ja vastuluuret, tal puudub ka jälitusõigus. Kaitseväeluure eesmärk on koguda riigi sõjaliseks kaitsmiseks vajalikku teavet sõjaliste ohtude kohta. Seega keskendub sõjaväeluure eelkõige välistele riiki ohustavatele operatiiv- ja taktikalise tasandi sõjalistele teguritele, nagu potentsiaalse agressori sõjaväeüksused, nende suurus, paiknemine, valmisolek ja võimekus, relvastus, võimalik tegevus jne. Kaitseväeluure objektiks ei ole konkreetset isikut, vaid riigile sõjalist ohtu kujutavad tegurid tervikuna.

Kui me vaatame kontrolli Kaitseväe üle, siis Kaitseväe korralduse seaduse § 42 "Kaitseväeluure koordineerimine ja järelevalve" lõike 1 järgi koordineerib kaitseväeluure teostamist ja julgeolekuasutuste tegevust julgeolekuasutuste seaduse § 10 lõikes 1 nimetatud komisjon ehk Vabariigi Valitsuse julgeolekukomisjon. Mida see tähendab? See tähendab seda, et valitsuse kui täidesaatva institutsiooni kontroll Kaitseväe üle toimub selle komisjoni kaudu ja on realselt olemas. Riigikogu kontrolli ja järelevalvet Kaitseväe üle on Eesti taasiseseisvuse perioodil – ma rõhutan veel kord, kogu sellel perioodil – edukalt teostanud riigikaitsekomisjon. Ja eriti tihedalt on meie komisjon seda teinud viimase aasta jooksul. Selles töös on meid toetanud ka Riigikogu väliskomisjon.

Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 18 lõike 2 kohaselt valmistab riigikaitsekomisjon ette eelnõusid Riigikogu täiskogus arutamiseks, kontrollib Kaitseministeeriumi valitsemisalas täidesaatva riigivõimu teostamist ning täidab muid seaduse või Riigikogu otsusega talle pandud ülesandeid. Siin näiteid juba toodi. Riigieelarve seaduse eelnõusid arutades käsitleb komisjon detailselt lahti kirjutatud Kaitseministeeriumi valitsemisala eelarvet ja muidugi kohtume korrapäraselt Kaitseväe ja kaitseväeluure esindajatega, nii nagu meie huvid ja kontrollivajadus ette kirjutavad. Seega, rõhutan veel kord, seadusest tulenevalt on riigikaitsekomisjoni kohustus kontrollida ka Kaitseväe ja kaitseväeluure tegevusega seonduvat.

Komisjonis kujunes arvamus, et me ei vaja selleks tööks veel üht komisjoni, milleks oleks esitatud kohaselt julgeolekuasutuste järelevalve komisjon. Riigikogu liikme staatuse seaduse § 19 lõike 4 järgi teostatakse julgeolekukontroll iga Riigikogu liikme suhtes, kes on määratud riigikaitsekomisjoni liikmeks. Seda teeb kapo. Eeltoodust lähtuvalt on riigikaitsekomisjoni liikmetel juurdepääs nii riigisisesele kui ka NATO salastatud teabele. Seda õigust ei ole Riigikogu julgeolekuasutuste järelevalve komisjoni liikmetel. Neile antakse automaatselt juurdepääs ainult riigisaladusele, kuid nad ei läbi julgeolekukontrolli ja see kujutab endast juba potentsiaalselt mingil määral riski. NATO dokumentidele juurdepääsu luba nad ei saa.

Ma olen 20 aastat olnud Kaitseväes juhtivatel kohtadel ja tunnistan teile ausalt, et selle aja jooksul ma ei ole ühtegi korda järelevalvekomisjoni Kaitseväes näinud. Seda vist ei ole nähtud kogu taasiseseisvuspärioodi jooksul. Seda, et Riigikogu julgeolekuasutuste järelevalve komisjon ei ole Kaitseväes käinud ka sel aastal ja et selle liikmetel puudub juurdepääs NATO salastatud teabele, kinnitas selle komisjon esimees eile kohtumisel Riigikogu riigikaitsekomisjoniga.

Riigikaitsekomisjoni 9. mai istungil toimunud diskussiooni tulemusena kinnitati ühe vastuhäälega Kaitseministeeriumi eelnõu järgmine muudatusettepanek. Kaitseministri ettepanek eelnõu punkti 9 kohaselt puudutab Kaitseväe korralduse seaduse § 42, mida täiendatakse lõikega 3, mis kõlab järgmiselt: "Riigikogu julgeolekuasutuste järelevalve komisjonil on julgeolekuasutuste seaduse § 36 lõigetes 3 ja 5–7 sätestatud õigused ja kohustused järelevalveks Kaitseväe üle, kui Kaitsevägi väljaspool Eesti Vabariigi territooriumi tegutsemise eesmärgil isikuid küsitleb või varjatult jälgib, kaasab isikut salajasse koostöösse, kasutab variisikut või teeskleb eraõigusliku juriidilise isiku struktuuriüksust või organit või äriühingu filiaali." Meie ettepanek on asendada sõnad "julgeolekuasutuste järelevalve komisjonil" sõnaga "riigikaitsekomisjonil". See on ainuke parandus.

Komisjoni istungil otsustati teha Riigikogu juhatusel ettepanek lülitada arutluse all olev eelnõu esimeseks lugemiseks Riigikogu tänase istungi päevakorda, ettekandjaks määrati siinkõneleja. Lisaks otsustas riigikaitsekomisjon konsensusega teha Riigikogule ettepaneku eelnõu esimene lugemine lõpetada ning määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks k.a 27. mai kell 15. Täna!

02:55 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh, austatud ettekandja! Teile on üks küsimus. Palun, Marko Mihkelson!

02:55 Marko Mihkelson

Lugupeetud ettekandja! Mul on teile küsimus seoses komisjoni 9. mai istungil toimunud arutelu ja seal vastuvõetud otsusega. Hääletusel pooldas teie märgitud muudatusettepaneku tegemist kolm Reformierakonna liiget. Ma küsin praegu teilt kui Reformierakonna esindajalt, kas see on teie erakonna positsioon, kuigi see on vastuolus valitsuse esitatud eelnõus sätestatuga.

02:55 Ants Laaneots

Te ilmselt ei kuulnud, et seda ettepanekut pooldas terve riigikaitsekomisjon, välja arvatud üks inimene, üks komisjoni liige. Siin on riigikaitsekomisjoni aseesimees Mart Helme. Võite tema käest küsida, kas ma valetan või räägin õigust.

02:55 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh, lugupeetud ettekandja! Rohkem küsimusi teile ei ole. Kas kolleegidel on soov avada läbirääkimised? Läbirääkimiste soove ei ole. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 231 esimene lugemine lõpetada. Esimene lugemine on lõppenud. Määrin eelnõu 231 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks k.a 27. mai kell 15.

12. 02:21 Maapõueseaduse eelnõu (213 SE) esimene lugemine

02:54 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Head kolleegid, tänane viimane, 16. päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud maapõueseaduse eelnõu 213 esimene lugemine. Ettekandeks palun kõnepulti keskkonnaminister Marko Pomerantsi!

02:54 Keskkonnaminister Marko Pomerants

Tervist, lugupeetud eesistuja! Head Riigikogu liikmed! Tulen aitan teil kustutada tuled, aga enne seda üks eelnõu veel. Tegu on maapõueseaduse eelnõuga. Kehtiv maapõueseadus jõustus 1. aprillil 2005. aastal. See anti küll välja uue terviktekstina, kuid põhilahendustes tugineb see valdavalt 1994. aastal vastu võetud seadusele. Olustik, milles 1994. aasta seadus ette valmistati, erines tänasest mitmes olulises aspektis. Võtmeküsimused, millele 1994. aasta seaduses tähelepanu suunati, olid maavarade omandiküsimus, suhted äsja tekkinud maaomanikega ning riigi roll maavarade uurimisel ja kaevandamisel demokraatliku õigusriigi oludes. Nüüd, pärast kümme aasta möödumist, on aeg vastu võtta uus maapõueseadus, seadus, mille tekst on ühtlustatud teiste keskkonnanalaste õigusaktidega.

Uue maapõueseaduse eesmärk on tagada maapõue säästlik ja majanduslikult otstarbekas kasutamine ning seejuures tekkivate keskkonnahäiringute vähendamine võimalikult suures ulatuses. Selline lähenemine on kooskõlas keskkonnaseadustiku üldise eesmärgiga vähendada inimtegevusega kaasnevaid keskkonnahäiringuid. Samas on jäetud keskkonnahäiringute vähendamise kõrval ruumi ka keskkonnanalaste kaalutlustega konkureerivatele huvidele, sest inimühiskonna eksistents on paratamatult seotud teatud ebasoodsa keskkonnamõjuga. Peale selle on maapõueseaduses kavandatud mitu muudatust, mis aitavad korrastada ja piiritleda riigi rolli maapõue kasutamise korraldamisel. Toon selgituseks mõne näite.

Praegu on maardlad jaotatud üleriigilise tähtsusega maardlateks ja kohaliku tähtsusega maardlateks. Maardlate liigitamisega loodeti riigile anda tõhusamad hoovad üleriigilise tähtsusega maardlate kasutamise suunamiseks, kuid seaduse ülejäänud sätted ei ole selleks siiski sisulist võimalust andnud. Sõltumata sellest, kas loataotlus esitatakse maavara kaevandamiseks üleriigilise või kohaliku tähtsusega

maardlas, on toimingud samad. Erinev on ainult loa andja: Keskkonnaministeerium või Keskkonnaamet. Mõningad erisused võivad olla loa tähtjas ja korrastamiskomisjoni liikmete määramises, kuid põhimõtteliselt ei ole suunavat tähendust ühelgi selle seaduse sättel. Maardlate jaotamisest loobumine tähendab, et edaspidi sõltub selliste maavarade nagu liiv, kruus, ravitoimega järve- ja meremuda, turvas ja kvaternaari savi kuuluvus sellest, kelle omandis on maa. Muudatus maardlate liigituses tagab ka selgema töökorralduse ja efektiivsema otsustuskiiruse. Edaspidi hakkab andma kõiki uuringu- ja kaevandamislube Keskkonnaamet. See omakorda lihtsustab lubade andmise protsessi. Ministeerium saab pühenduda poliitika kujundamisele, lubade andmine jääb tervenisti ametile.

Samuti lihtsustub maavarade andmise üle arvestuse pidamine keskkonnaregistris. Otsustusõigus antakse Maa-ametile. Register kajastab füüsilises maailmas tuvastatud asjaolusid ja registripidaja kohustus on kontrollida, et uuringuaruanded, mis on kande aluseks, oleks koostatud kehtestatud korra kohaselt. Et menetlus kiiremaks ja läbipaistvamaks muuta, on seaduses sätestatud ka uuringu- ja kaevandamisloa üle otsustamise tähtaeg, milleks on üks aasta. Mõjuvatel põhjustel, nagu oodatust pikem kaasamisprotsess, täiendavate kooskõlastuste küsimise vajadus ja muud asjaolud, võib loa andja tähtaega pikendada. Keskkonnaseadustiku üldosa seadus sätestab loa andmiseks küll 90-päevase tähtaja, aga uuringu- ja kaevandusloa puhul ei ole võimalik sellest nõudest kinni pidada. Põhjuseks on menetluse keerukus ja paratamatud ooteajad menetluse käigus.

Mõnevõrra rangemaks, kuid tervikpildi saamise seisukohalt kindlasti mõjusamaks muudetakse kaevandamisloa taotlemise nõuded. Loa taotlemisel tuleb edaspidi kirja panna kaevandatud maa korrastamise täpsem tulemus, näiteks maa tehnilised ja bioloogilised tingimused, veerežiim, korrastamistöde eeldatav maksumus. Taotluse staadiumis aitab kaevandamise ja kaevandamisjärgse korrastamise põhjalik läbimõtlemine kaasa sellele, et pärast loa saamist hakatakse kohe kaevandama nõuetekohase korrastamise vajadusi arvestades. Samuti on edaspidi kohustus analüüsida põlevkivi, fosforiidi ja metallitoorme uuringu- ja kaevandamisloa taotluses tegevuse sotsiaal-majanduslikku mõju. Selline teave on aluseks kaevandamismõju ning loa andmiseks riigi huvide hindamisele.

Läbimõeldumaks ja suunatumaks muudetakse ka turba kaevandamine. Maapõueseaduse alusel nimetatakse alad, kus kaevandamine on nii majanduslikust kui ökoloogilisest aspektist aktsepteeritav. Sisuliselt on tegemist turba kaevandamist asukohaliselt suunava nimekirjaga, kuhu on kantud eelduslikult kaevandamiseks sobivad alad. Turba kaevandamist piirab endiselt Vabariigi Valitsuse kehtestatud turba kasutuse aastamäär ning taotlusi kaevandamisloa saamiseks menetletakse avatud menetluse korras.

Tõhusamaks muutuvad kaevise kasutamise reeglid, mida on seni kahetsusväärsetl kuritarvitatud, rajades tiike vaid kaevise saamise eesmärgil. Võrreldes kehtiva olukorraga peab maa omanik või kasutaja edaspidi alati esitama Keskkonnaametile teabe, mida kaevisega tehakse ja kus seda kasutatakse. Nii on võimalik ohjeldada tiigi rajamise sildi all kaevamist. Suurendatud on ka Keskkonnaameti õigusi, andes talle võimaluse kaevandamis- ja kasutusloa andmisest keelduda, kui tegelikkuses on tegevuse eesmärk kaevandamine. Olulise leevendusena on maapõueseadusesse lisatud võimalus rajada riigile olulisi objekte ka maardlatele. Alternatiivse asukoha puudumisel võib edaspidi lubada maardlale püstitada ülekaaluka avaliku huviga ehitisi ning riigikaitseülesannete täitmiseks olulisi ehitisi, samuti tehnovõrke ja -rajatisi. Juhul kui alternatiivse asukoha kasutamine kahjustaks mõnda teist sama kaalukat avalikku hüve või oleks ülemäära kulukas, tuleks lubada rajada ehitisi maavara peale. Maapõueseadusega muudetakse ka teisi seadusi, neist enim just keskkonnatasude seadust. Keskkonnatasude seaduses kavandatakse muudatused on valdavalt seotud maapõueseaduse muudatustega, millega kaotatakse maardlate jaotus üleriigilise tähtsusega ja kohaliku tähtsusega maardlateks, kuna kehtiva keskkonnatasude seaduse alusel tugineb sellele jaotusele ka keskkonnatasu jaotamine kohaliku eelarve ja riigieelarve vahel. Senise jaotuse kaotamisel muudetakse ka keskkonnatasude seaduses sätestatud kohaliku omavalitsuse üksusele keskkonnatasudest laekuvate tulude jaotust. Riikliku tähtsusega maavara puhul laekub tasu sarnaselt senise üleriigilise tähtsusega maardla regulatsiooniga 25% ulatuses 2016. aasta määrast. Ülejäänud maavarade puhul, mis kuuluvad riigile maaomandi kaudu, laekub kohalikule omavalitsusele 81% 2016. aasta määrast. Kohalikele omavalitsustele laekuv kaevandamisõiguse tasu kasvab 3% aastas. Peale selle ei arvestata seda laekumist edaspidi tasandusfondi valemis kohaliku omavalitsuse tuluna, mistõttu laekub raha kulude katteallikatele lisaks just kohaliku häiringu kompenseerimiseks.

Teise suurema muudatusena liidetakse maapõueseadusesse kaevandamisseaduse sätted, et reguleerida valdkonda tervikuna ühes seaduses ning vältida dubleerimist. Algselt sisalduski

kaevandamise tehnoloogilise protsessiga seonduv, eelkõige ohutusnõudeid sisaldav regulatsioon maapõueseaduses. Kaevandamisseaduse väljatöötamise põhjus oli vajadus kiiremini edasi liikuda kaevandamisel töötajate ohutust reguleerivate Euroopa Liidu direktiivide ülevõtmisega. Praegu pole sisulist põhjust, miks kaevandamisohutust ja kaevandamisõigust käsitlev regulatsioon peaks eraldi seadustes asetsema.

Lühidalt: uue maapõueseaduse eesmärk on maapõueõigust lihtsustada, ajakohastada ning ülejäänud keskkonnaõigusega ühtlustada. Seetõttu, austatud Riigikogu, palun teil eelnõu toetada!

02:54 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh, lugupeetud minister! Teile on küsimusi. Valeri Korb, palun!

02:54 Valeri Korb

Aitäh! Lugupeetud härra minister! Maapõueseadus on seadus, mis ei muutu igal aastal, vaid üks kord kümne aasta jooksul. Väga tore, et täna sel päeval kaevandamismäär 20 miljonit üle ei vaidle keegi, nagu me möödunud kord asja arutades siin saalis rohelistega vaidlesime. Aga mis puutub sellesse turgu, siis meil on kaks põhilist tegijat: Viru Keemia Grupp ja Eesti Energia. Ent see jaotus, mis nende vahel praegu on, pole minu meelest kõige paremini paika pandud. Viru Keemia Grupi võimalused on kaevandada põlevkivi viis miljonit tonni, aga seadus lubab ainult kolm ja pool tonni. Minu küsimus ongi: kas te leiate, et need suurte ettevõtetele kehtestatud reeglid on täna sel päeval õiglaselt määratud või tuleks midagi teha? Viru Keemia Grupil oleks tõesti võimalik kasutada ära kõik oma võimalused ja kaevandada viis miljonit tonni.

02:54 Keskkonnaminister Marko Pomerants

Aitüma! Viit miljonit ei julge lubada. Teatavasti põlevkivi kaevandamise õiguse jaotus ettevõtete vahel tuleneb 2008. aastast, kui see 20-miljoniline aastane kaevandamismäär seadusesse tekkis. Tegelikult oli siis kaevandamislubasid neljale ettevõttele kokku välja antud rohkem kui 20 miljoni tonni ulatuses. Ega siin väga elegantset lahendust ei ole, aga ka maapõueseaduse eelnõu puhul on plaanis kolm lugemist, võib-olla menetluse käigus me suudame veel lahendusi pakkuda.

02:54 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Andres Herkel, palun!

02:54 Andres Herkel

Aitäh, austatud juhataja! Austatud minister! Ma siin kiirelt sirvides ei leidnud, et kas või seletuskirjas oleks mainitud geoloogiateenistust. Ettevalmistatavas maapõue strateegias, nii palju kui ma aru saan, on juttu sellest, et seda valdkonda tuleks riiklikult reformida ja praegune geoloogiakeskus geoloogiateenistuseks muuta. Kuidas sellega lood on?

02:54 Keskkonnaminister Marko Pomerants

Aitüma küsimuse eest! Te ei leia seda isegi kehtivast seadusest, kui te väga hoolega uurite. See nimelt pole üldse maapõueseaduse teema. Mis ei tähenda seda, et meil ei võiks olla plaani geoloogiateenistus luua, aga see ei puutu maapõueseadusse. Sellekohaseks õigusaktiks on Vabariigi Valitsuse seadus või mingi muu õigusakt, mis määratleb selle asutuse asukoha tulevikus. Praegu käib meil töö selle nimel, et geoloogiateenistus tekiks osaühingu asemel riigiasutusena, ja käib arutelu ka selle üle, millise ministeeriumi haldusalas see võiks olla. Ma arvan, et veel selle aasta sees me saame selguse ja geoloogiateenistuse rolli meie riigi maapõuevaradega tegelemisel saab paika.

02:54 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Krista Aru, palun!

02:54 Krista Aru

Aitäh, härra juhataja! Austatud minister! Mul on kaks küsimust. Kuidas te hindate praegust seisust meie geoloogiavaldkonna spetsialistide vaatevinklist? Kui palju maapõueseadus geoloogiaspetsialistide võimalusi tööturul mõjutab?

02:54 Keskkonnaminister Marko Pomerants

Aitüma! Neid spetsialiste koolitatakse erinevate õppekavade alusel vähemasti kahes Eestimaa kõrgkoolis: Tartu Ülikoolis ühelt poolt ja Tallinna Tehnikaülikoolis teiselt poolt. Ma arvan, et spetsialistidega on nii, et neid on igas vanuses ja erineva ettevalmistusega. Riigi seisukohast võttes, kui nüüd see geoloogiateenistus oma funktsioonidega paika saab, siis selgubki, milliseid spetsialiste vaja on ja kui palju. Mingisugust traagikat ma lähiperspektiivis ei näe. Kindlasti, kui me selle riikliku geoloogiateenistuse moodustame, siis me peame suutma vastata ka teisele küsimusele: kui suur on rahahulk, millega riik hakkab oma tahet maapõue kasutamisel väljendama. Lihtne on teha mõni uus asutus – ma olen seda ka öelnud, et selle asutuse sildi raha ma leiaks juba praegu –, aga sellele teenistusele tuleb anda ka ülesanded ja raha nende ülesannete täitmiseks.

02:54 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Andres Herkel, palun!

02:54 Andres Herkel

Aitäh, austatud juhataja! Austatud minister! Geoloogina te olete selle probleemiga kindlasti palju paremini kursis kui mina, aga ma saan aru, et Eesti Geoloogia Selts on keskkonnakomisjonile saatnud ühe kirja. Nad viitavad eelnõu § 17 lõigetele 3 ja 4 ning leiavad, et Tartu Ülikooli bioloogiaosakonna lõpetajatele võib sealne kutsenõue mõjuda kitsendavalt. Kas te oskate seda kommenteerida? Milles see mure seisneb ja kuidas seda lahendada?

02:54 Keskkonnaminister Marko Pomerants

Aitüma! Tõepoolest, mitte ainult Eesti Geoloogia Selts, vaid teisedki ühendused on keskkonnakomisjonile ja Keskkonnaministeeriumile oma ettepanekuid saatnud. Mis puudutab § 17, siis seaduse algataja on küll jäänud selle juurde, et olemasolev lahendus, kuidas uurimistöö juhtimine peaks käima, on hea. Eesti Geoloogia Seltsi ettepanek oli midagi sellist, et põhimõtteliselt võiks üles lugeda need õppekavad, mis praegu kõrgkoolides kasutuses on. Aga kui me, nagu kolleeg Korb õigesti ütles, teeme seadust vähemasti kümneks aastaks, siis võib-olla ei ole adekvaatne lähtuda aastal 2016 Eesti kõrgkoolides praktiseeritavate õppekavade nimetustest.

02:54 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Valeri Korb, palun!

02:54 Valeri Korb

Aitäh! Lugupeetud härra minister! Kuna jutt läks kaadrile, geoloogidele, kes töötavad, siis mulle tuli meelde, et paar-kolm aastat tagasi Riigikontroll rääkis päris palju sellest, et markšneiderid teevad vähe tööd, me kasutame neid vähe. Me sisuliselt ei tea, mis meie maavaradega toimub, sellepärast et see ülevaade on väga kehv. Kuidas te mõtlete, kas see pilt on praegu samasugune ja kas me peame selles valdkonnas midagi tulevikus ette võtma?

02:55 Keskkonnaminister Marko Pomerants

Markšneidereid koolitatakse minu teada ühes kohas, milleks on Tallinna Tehnikaülikool. Ma pole selle valdkonnaga eriti kursis. Eeldan, et neid suudetakse ette valmistada nii palju, kui riigil vaja on. Lisaks markšneideritele, kes oma igapäevast tööd teevad, on aga juurde tulnud ka uued meetodid, näiteks aerokontroll, et saada ülevaadet kaevandamismahtudest, mis on maa pealt jälgitavad.

02:55 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh, austatud minister! Teile rohkem küsimusi ei ole. Nüüd palun ettekandeks kõnetooli keskkonnakomisjoni esimehe Rainer Vakra!

02:55 Rainer Vakra

Austatud aseesimees! Head kolleegid! Riigikogu keskkonnakomisjon on eelnõu arutanud kahel korral: kõigepealt 18. aprillil ja siis 2. mail. Kui 18. aprillil tutvustasid meile eelnõu keskkonnaminister ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi esindajad, siis teisel korral olid kaasatud huvigrupid:

Eesti Linnade Liit, Eesti Maaomavalitsuste Liit, Eesti Ehitusmaterjalide Tootjate Liit jt. Kõik nad on protokollis ilusti loetletud.

Mul on hea meel tõdeda, et härra minister on hästi meelde jättnud kõik küsimused ja probleemid, mis keskkonnakomisjonis tõstatati. Eelnenud paarikümne minuti jooksul kandis ta selle kõik ette. Ka komisjonis esitati küsimusi, mis puudutasid erinevat haridust. Loomulikult me oleme saanud juba neljalt sidusrühmalt teemakohaseid ettepanekuid – nii Eesti Energialt ja Eesti Geoloogia Seltsilt kui ka Keskkonnaõiguse Keskuselt ja VKG-lt. Esimese ja teise lugemise vahel on komisjonil vaja kõigi nende ettepanekutega tutvuda ja need läbi töötada.

Komisjon otsustas konsensusega teha ettepaneku eelnõu esimene lugemine lõpetada ja panna muudatusettepanekute tähtajaks 2. juuni 2016 kell 16. Aitäh!

02:55 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh, austatud ettekandja! Teile küsimusi ei ole. Andres Herkel, kas teil on protseduuriline küsimus? Palun!

02:55 Andres Herkel

Aitäh, härra juhataja! Mul on jah protseduuriline küsimus. Nädala päevakorra kinnitamisel ütles Martin Kukk meile dotseerivalt, et tööd tuleb teha. Ega te ei tea, kus ta nüüd on?

02:55 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Ei oska teile küll öelda, kus ta on. Ilmselt teeb tööd. Austatud ettekandja, teile küsimusi ei ole.

02:55 Rainer Vakra

Aitäh!

02:55 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Kas Riigikogu liikmetel on soov avada läbirääkimised? Tundub, et ei ole. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 213 esimene lugemine lõpetada. Esimene lugemine on lõppenud. Määrان eelnõu 213 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks k.a 2. juuni kell 16.

Head kolleegid, oleme tänase päevakorra läbi võtnud. Aitäh teile! Istung on lõppenud. Kohtume homme! (Hääl saalist.) Vabandust, väga õige ja oluline märkus stenogrammi jaoks: kohtume juba täna!

Istungi lõpp kell 02.41.

13. 23:35 Riigisaladuse ja salastatud välisteabe seaduse muutmise seaduse eelnõu (202 SE) esimene lugemine

23:52 Esimees Eiki Nestor

Alustame Vabariigi Valitsuse algatatud riigisaladuse ja salastatud välisteabe seaduse muutmise seaduse eelnõu 202 esimest lugemist. Algataja ettekandja kaitseminister Hannes Hanso, palun!

23:52 Kaitseminister Hannes Hanso

Lugupeetud Riigikogu liikmed! Olen teie ees riigisaladuse ja salastatud välisteabe seaduse muutmise seaduse eelnõuga. Eelnõuga luuakse võimalus anda salastatud välisteabe kaitse korraldamise ja kontrollimisega tegeleva riigi julgeoleku volitatud esindaja ülesanded Kaitseministeeriumilt Teabeametile. Praegu täidab neid ülesandeid Kaitseministeeriumi riigi julgeoleku volitatud esindaja osakond. Muudatuse eesmärk on korraldada salastatud teabe kaitsega seotud tegevus Kaitseministeeriumi valitsemisalas nii, et eri riigiasutused teeksid võimalikult vähe samu või sarnaseid teabe töötlemisega seotud toiminguid. Teine eesmärk on võtta Kaitseministeeriumilt ministeeriumi põhitegevusega otseselt mitte seotud riikliku inspeksiooni ülesanne ära. Ülesande Teabeametile andmiseks tehakse vajalikud muudatused riigisaladuse ja salastatud välisteabe seaduses. Eelnõu seadusena jõustudes muudab Vabariigi Valitsus riigisaladuse ja salastatud välisteabe kaitse korda, määrates funktsiooni täitjaks Teabeameti struktuuriüksuse.

Eelnõu koostajad kaalusid ka iseseisva valitsusasutuse moodustamist. See aga oleks risti vastupidine riigihalduse üldisele põhimõttele, mille järgi tuleks uute riigiasutuste loomisest võimaluse korral hoiduda. Riigi julgeoleku volitatud esindaja tegutseb ka edaspidi Kaitseministeeriumi valitsemisalas ning jääb sama sõltumatuks, kui ta praegu on, kuid saab olla selle asutuse koosseisus, kelle ülesannete hulka kuulub elektroonilise teabeturbe korraldamine, sh selle kontrollimine. Salastatud välisteabe kaitse ja elektrooniline teabeturve ehk infosüsteemides töödeldava salastatud teabe kaitse on omavahel väga tihedalt seotud valdkonnad. Samuti kontrollib Teabamet riigisaladuse kaitset meie välisesindustes ja väljaspool Eesti territooriumi asuvates Kaitseväe üksustes. Nii saab edaspidi hõlpsamalt ühendada teabekaitse nõuete kontrolle ja koolitusi, Kaitseministeerium saab aga rohkem keskenduda oma põhiülesannetele, mis tulenevad Vabariigi Valitsuse seadusest.

Sellise tehnilise muudatuse tegemiseks on paraku vaja muuta seadust, kuna Teabamet on riigisaladuse ja salastatud välisteabe seadusesse selge sõnaga sisse kirjutatud. Eelnõu järgi sõnastatakse seadus nii, et tulevikus sellise muudatusega Riigikogu poole enam pöörduma ei peaks ning ülesannet täitva valitsusasutuse saab määrata Vabariigi Valitsus. Selle valitsusasutuse õigused ja kohustused on loomulikult ka edaspidi määratud seaduse tasemel.

Seaduse jõustumise aeg on Vabariigi Valitsuse esitatud eelnõu järgi k.a 1. juuli, kuid oleme teinud põhiseaduskomisjonile ettepaneku lükata jõustumisaeg kuu võrra edasi ehk 1. augustini. See võimaldab Riigikogul eelnõu rahulikumalt menetleda ning annab ka Vabariigi Valitsusele ja asjassepuutuvatele asutustele võimaluse töökorralduslikud muudatused ilma liigse kiirustamiseta ära teha. Täna teid tähelepanu eest! Vastan küsimustele, kui neid on.

23:52 Esimees Eiki Nestor

Küsimustele ei saa vastata, keegi ei küsi midagi. Aitäh, härra minister! Põhiseaduskomisjonipoolne ettekandja on Andres Anvelt. Palun!

23:52 Andres Anvelt

Peaaegu tere ööd, lugupeetud kolleegid! Selle eelnõu arutelu põhiseaduskomisjonis toimus 21. aprillil ja kutsututena võtsid sellest lisaks komisjoni liikmetele osa Kaitseministeeriumi asekanstler Meelis Oidsalu, Kaitseministeeriumi õigusosakonna õigusloome jurist Peeter Papstel ja Teabameti õigusala juht Maili Mark. Ma ei hakka kordama, mida härra kaitseminister juba ette kandis. Komisjonis tutvustasid meile eelnõu sisu Kaitseministeeriumi ametnikud. Sellele järgnenud arutelul küsiti Teabameti ja ministeeriumi esindajatelt hulk küsimusi. Näiteks tunti huvi, kas see muudatus ei koorma liigselt Teabameti, kelle tegevus on põhiliselt suunatud välisluurele. Vastuseks toodi välja, et Teabametil on olnud ka üks teine väga oluline funktsioon, milleks on teabe kaitse elektroonilistes võrkudes. Nii et Teabametile sellise lisafunktsiooni andmine tegelikult täiendab tema senist tegevust. Samuti küsiti, kas tegu ei ole võimaliku huvide konfliktiga. Vastus kõlas, et pigem ei ole. Volitatud esindaja struktuuriüksus sisuliselt töötab inspeksioonina ja kui see on ministeeriumi koosseisus, siis ongi tema üle järelevalvet keerulisem teha kui siis, kui tegu on allasutusega, milleks on Teabamet. Küsiti, milline on analoogiliste struktuuride regulatsioon ja kuidas on asi korraldatud teistes NATO liikmesriikides. Ministeeriumi esindajad andsid teada, et NATO liikmesriikides on väga erinev praktika. Eri riikides on see erinevalt korraldatud: kus on see üksus välisministeeriumi, kus kaitseministeeriumi, kus välisluureameti, kus sisejulgeolekuameti juures. Ühest nõuet NATO poolt ei saagi olla ja lahendused ongi erinevad.

Kordan ka seda, et nagu minister ette kandis, ministeeriumi esindajad palusid komisjoni menetluse käigus muuta jõustumise tähtaega ja määrata selleks 1. juuli asemel 1. august. Tehti menetluslikud otsused: võtta eelnõu täiskogu päevakorda 11. maiks, mis seoses pikkade päevaste ja öiste istungitega on nihkunud tänasele, teha ettepanek esimene lugemine lõpetada, määrata muudatusettepanekute tähtjaks kümme tööpäeva ja ettekandjaks siinkõneleja. Kõik otsused langetati konsensusega.

23:52 Esimees Eiki Nestor

Kas komisjonipoolsele ettekandjale on küsimusi? Ei ole. Aitäh! Avan läbirääkimised. Läbirääkimiste soove ei ole. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 202 esimene lugemine lõpetada. Esimene lugemine on lõppenud. Määrati muudatusettepanekute esitamise tähtjaks 1. juuni kell 17.15.

14. 23:44 Riigikaitseseaduse § 13 muutmise seaduse eelnõu (209 SE) esimene lugemine

23:52 Esimees Eiki Nestor

Järgmine päevakorrapunkt on riigikaitsekomisjoni algatatud riigikaitseseaduse § 13 muutmise seaduse eelnõu 209 esimene lugemine. Algataja nimel ettekandja Jaanus Karilaid, palun!

23:52 Jaanus Karilaid

Head kolleegid! 2016. aasta 4. aprillil kohtus riigikaitsekomisjon president Toomas Hendrik Ilvesega. Sellel kohtumisel arutati muu hulgas riigikaitseseadusega seonduvat. Riigikaitseseaduse § 13 lõike 1 kohaselt võib Vabariigi Valitsus Eesti Vabariigi julgeolekut ähvardava suurenenud ohu korral ja kollektiivse enesekaitse operatsioonil osalemiseks otsustada oma korraldusega kõrgendada üldist kaitsevalmidust. Otsuse tegemisel lähtutakse ohuhinnangust. Sama paragrahvi lõike 2 kohaselt ... Kas sotsidel on siin mingi koosolek või? Sama paragrahvi lõike 2 kohaselt on Vabariigi Valitsusel kohustus teavitada kaitsevalmiduse kõrgendamise otsusest ja selle põhjustest viivitamata Riigikogu. Vabariigi Presidendi teavitamise kohustust §-s 13 sätestatud ei ole. Kuna Eesti Vabariigi põhiseaduse § 78 punkti 16 ja § 127 kohaselt on Eesti riigikaitse kõrgeim juht Vabariigi President, tuleb seaduses sätestada ka presidendi Eestis kaitsevalmiduse kõrgendamisest teavitamise kohustus.

Kaitsevalmiduse kõrgendamisele võivad järgneda erakorraline seisukord ja sõjaseisukord. Erakorralise seisukorra seaduse kohaselt teeb Riigikogule ettepaneku erakorraline seisukord välja kuulutada Vabariigi Valitsus või Vabariigi President. Kaitseväge kasutamise erakorralise seisukorra lahendamiseks otsustab Vabariigi Valitsus Vabariigi Presidendi nõusolekul. Lisaks sätestab põhiseaduse § 128, et Eesti Vabariigi vastu suunatud agressiooni korral kuulutab Vabariigi President välja sõjaseisukorra ja mobilisatsiooni. Seetõttu on väga oluline, et Eesti president kui riigikaitse kõrgeim juht oleks otsekohe informeeritud ka kaitsevalmiduse kõrgendamise otsusest.

Eeltoodust lähtuvalt algatas riigikaitsekomisjon tänavu 5. aprillil arutluse all oleva eelnõu. Otsuse langetas komisjon konsensusega. Seega on ettepanek täiendada riigikaitseseaduse § 13 lõiget 2 Vabariigi Valitsuse kohustusega teavitada kaitsevalmiduse kõrgendamise otsusest lisaks Riigikogule viivitamatult ka riigikaitse kõrgeimat juhti ehk Vabariigi Presidenti.

Vabariigi Valitsus arutas riigikaitsekomisjoni algatatud eelnõu oma 28. aprilli istungil ja otsustas seda ühehäälselt toetada. Enne eelnõu esimesele lugemisele esitamist arutas riigikaitsekomisjon seda oma 2. mai istungil ning otsustas konsensusega teha Riigikogu juhatusel ettepaneku lülitada arutluse all olev eelnõu esimeseks lugemiseks Riigikogu eelmise nädala päevakorda. Ettekandjaks määrati siinkõneleja. Lisaks otsustas riigikaitsekomisjon konsensusega teha Riigikogule ettepaneku eelnõu esimene lugemine lõpetada ning määrata muudatusettepanekute esitamise tähtjaks k.a 24. mai kell 17.15. Aitäh!

23:52 Esimees Eiki Nestor

Küsimused ettekandjale. Andres Ammas, palun!

23:52 Andres Ammas

Aitäh, lugupeetav eesistuja! Lugupeetav ettekandja! Loodan, et sa ei pahanda, kui ma küsin korraga kohe kaks küsimust. Esiteks, kui nüüd hakkab Vabariigi President saama kaitsevalmiduse kõrgendamise otsusest teada viivitamatult, siis kuidas ta seni seda teada sai? Ja teiseks, seletuskirjas on öeldud, et sellel eelnõul ei ole mingit mõju riigi julgeolekule ega välissuhetele. Kuidas sellest aru saada?

23:52 Jaanus Karilaid

Aitäh küsijale! Eriolukordi käsitletakse meil kolmeastmelisena: on kõrgendatud kaitsevalmiduse seisukord, erakorraline seisukord ja sõjaseisukord. Ja kuna sõjaseisukorra puhul on ka presidendil oma roll, siis on elementaarne, et kaitsevalmiduse kõrgendamisest presidenti teavitatakse. Miks see eelmisest riigikaitseseadusest välja jäi, tuleb küsida toleaeagselt seadusandjalt, aga antud juhul, tulles ka vastu presidendi soovile ja vaadates tervikpilti, on elementaarne, et kaitsevalmiduse kõrgendamisest presidenti teavitatakse.

23:52 Esimees Eiki Nestor

Rohkem küsimusi ei ole. Aitäh! Avan läbirääkimised. Läbirääkimiste soovi ei ole. Eelnõu 209 esimene lugemine on lõppenud. Määrán muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 24. mai kell 17.15.

15. 23:49 Veeseaduse § 17 täiendamise seaduse eelnõu (226 SE) esimene lugemine

23:52 Esimees Eiki Nestor

Nüüd alustame keskkonnakomisjoni algatatud veeseaduse § 17 täiendamise seaduse eelnõu 226 esimest lugemist. Algatajapoolne ettekandja on komisjoni esimees Rainer Vakra. Palun!

23:52 Rainer Vakra

Austatud juhataja! Head kolleegid! Keskkonnakomisjon otsustas 2016. aasta 18. aprilli istungil algatada veeseaduse § 17 täiendamise seaduse eelnõu tulenevalt meie enda, Riigikogu 2016. aasta 21. jaanuari otsusest toetada õiguskantsleri ettepanekut, mille ta tegi 1. detsembril 2015. Vastavalt Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse §-le 152 tegi Riigikogu esimees keskkonnakomisjonile ülesandeks algatada vastav seaduseelnõu. Nüüd ongi ettepanek täiendada veeseaduse § 17 lõikega 4¹: "Käesoleva paragrahvi lõikes 4 sätestatud kalade läbipääsu tagamise kohustuse täitmist võib Keskkonnaamet, arvestades kaaluka põhjuse olemasolu, leevendada vee-erikasutusloaga või vabastada paisu omaniku nimetatud kohustuse täitmisest." Komisjon tegi ka konsensuslikud menetluslikud otsused, sh määrates eelnõu muudatusettepanekute tähtajaks 25. mai 2016. aastal. Aitäh!

23:52 Esimees Eiki Nestor

Küsimused ettekandjale. Arno Sild, palun!

23:52 Arno Sild

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Lugupeetud ettekandja! Kas arutati täpsemalt, mida mõistetakse selle kaaluka põhjuse all?

23:52 Rainer Vakra

Loomulikult arutati, ja arutati pikalt. Kui me vaatame ajalukku, siis seda teemat on keskkonnakomisjonis käsitletud kahel korral. Kaalutusõigus antakse Keskkonnaametile just selleks, et neil oleks õigus kaaluda nii Muinsuskaitseameti kui ka Keskkonnaameti nõudeid, et leida lahendus, mis oleks kõigile osapooltele sobiv. Konkreetselt sellist kaalutuslusaluste loetelu me loomulikult seadusse ei kirjuta.

23:52 Esimees Eiki Nestor

Rohkem küsimusi ei ole. Aitäh! Avan läbirääkimised. Läbirääkimiste soove ei ole. Komisjoni ettepanekul on eelnõu 226 esimene lugemine lõpetatud. Määrán muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 25. mai kell 16.

16. 23:52 Arenguseire seaduse eelnõu (239 SE) esimene lugemine

23:52 Esimees Eiki Nestor

Järgmine päevakorrapunkt on majanduskomisjoni algatatud arenguseire seaduse eelnõu 239 esimene lugemine. Algatajate ettekandja Maris Lauri, palun!

00:52 Maris Lauri

Lugupeetud istungi juhataja! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Teie ees on arenguseire seaduse eelnõu. Eelnõu sisu on laiem kui arenguseire. Tegemist on eelnõuga, mis korraldab ümber seni Eesti Arengufondi ülesandeks olnud investeerimis- ja seiretegevused. Eelnõu esimene ja teine peatükk käsitlevad arenguseire sisu ja korraldust, kolmas peatükk räägib arengufondi tegevuse lõpetamisest ning neljandas peatükis, rakendussätete osas tehakse muudatusi ettevõtluse toetamise ja laenude

riikliku tagamise seaduses ning Riigikogu kodu- ja töökorra seaduses. Seadus peaks jõustuma Riigi Teatajas avaldamise päevale järgneval päeval, kuid tulenevalt arengufondi likvideerimise protsessist jõustuvad mõned seaduseelnõu osad 1. jaanuaril või 1. juulil 2017. aastal.

Nüüd teen lühikese ülevaate eelnõu algatamise põhjustest ja eelnõu sisust. Majanduskomisjon on viimase kaheteist kuu jooksul korduvalt arutanud Eesti Arengufondi tegevust ning jõudnud arusaamisele, et arengufond praegusel kujul peab oma tegevuse lõpetama.

Arengufond on oma kümme aastat kestnud tegevuse käigus mitmes valdkonnas olnud edukas. Eelkõige saab siin nimetada edukust riskiinvesteeringute ja iduettevõtete keskkonna arendamisel. Samas on arengufondi ka palju kritiseeritud, vahel õiglaselt, vahel ebaõiglaselt. Algaastate seiretegevus asendus pärast juhtkonna vahetust oluliselt vähem ambitsioonika tegevusega. Viimastel aastatel liikus tähelepanu liialt kitsastele valdkondadele, mis oleks pidanud olema eelkõige ministeeriumide tähelepanu all. Arengufond muutus paljus ministeeriumi tellimuste täitjaks. On olnud ka etteheiteid seire kvaliteedile ja raha kasutusele fondis. Siiski julgen väita, et arengufondis on inimesed oma tööd teinud kirega ja parimal võimalikul viisil.

Arutelude tulemusel jõudis majanduskomisjon arusaamisele, et oleks loogiline, kui riigiettevõtlust toetavad meetmed paikneksid ühel juhtimistasandil. See tähendab, et kui toetuste jagamine käib EAS-is ja garantiisid antakse ettevõtetele KredExist, mis mõlemad on Majandus- ja

Kommunikatsiooniministeeriumi haldusalas, täpsemalt ettevõtlusministri juhtida, siis peaks seda olema ka riigi investeerimistegevus. Arutelude tulemusena leiti ka, et kõige õigem oleks, kui investeerimistegevus liiguks selle kaudu, mida riik toetab, KredExisse. Investeeringute üleviimisel KredExisse jäaks arengufondi üksnes seireüksus. Tegemist oleks avalik-õigusliku asutusega, kus töötaks ehk kümnekond töötajat. Selline lähenemine ei tundu loogiline ega mõistlik, mistõttu moodustati komisjoni algatusel fraktsioonide esindajatest koosnev töörühm arenguseirega seotud küsimustele lahenduste leidmiseks. Töörühma vedas siinkõneleja ning selles osalesid Krista Aru, Urve Palo, Ken-Marti Vaher ja Mihhail Korb. Suur tänu neile sisuka koostöö eest!

Töörühmas leiti, et Eestile on oluline omada spetsiaalset organisatsiooni, mis riigi tasemel tegeleks arenguseirega. Mitmete arutelude tulemusena leiti töögrupis ja saadud järeldustega nõustus ka majanduskomisjon, et Eestis tuleks luua Riigikogu Kantselei alluvuses Arenguseire Keskus. Arenguseire Keskuse ülesanne on koostada pikaajalisi, rohkem kui kümne aasta pikkusi prognoose. Need tulevikuvaated peavad olema valdkondadeülesed ja käsitlema ühiskonna arengu erinevaid aspekte Eestis, kuid võtma arvesse ka maailmas toimuvat. See tähendab, et tuleb arvestada nii demograafiliste protsessidega kui ka teaduse ja tehnika võimaliku arenguga, keskkonnas toimuvaga jne. Tuleviku suhtes ei ole kunagi olemas sajaprotsendilist kindlust, seega tuleb koostada erinevaid stsenaariume ning jälgida, millised neist realiseeruvad, ning selle järgi oma käitumist kohandada.

Miks on selline tulevikku vaatamine oluline? Aga seetõttu, et see annab ühiskonnale võimaluse arutleda tuleviku üle, otsida ja leida lahendusi probleemidele, planeerida tegevusi, et kasutada ühiskonnas ja majanduses avanevaid võimalusi. Nagu öeldud, on Arenguseire Keskus oma põhitegevuses sõltumatu, tal on iseseisev eelarve ning otsustusõigus tegevuste planeerimisel ja läbiviimisel. Arenguseire Keskuse juurde moodustatakse viieliikmeline nõukoda, kuhu kuuluvad teadus- ja tehnoloogiavaldkonna tunnustatud asjatundjad. Nõukoda moodustatakse selleks, et tagada seire kõrge kvaliteet ja sõltumatus.

Majanduskomisjon otsustas oma 9. mai istungil algatada arenguseire seaduse eelnõu, määraes eelnõu ettekandjaks mind. Komisjon tegi ettepaneku võtta eelnõu täiskogu päevakorda 17. maiks ning esimene lugemine lõpetada. Samuti tegi komisjon ettepaneku määrata muudatusettepanekute tähtajaks viis tööpäeva. Kuna ettekanne lükkus edasi, siis võiks muudatusettepanekute tähtaeg olla 25. mai kell 17. Täna tähelepanu eest!

00:52 Esimees Eiki Nestor

Küsimused ettekandjale. Anne Sulling, palun!

00:52 Anne Sulling

Hea eesistuja! Hea ettekandja! Me teame, et Riigikogu ei ole kogu arengufondi tegevuse jooksul tellinud temalt ühtegi uurimistööd. Sellest tuleb ka mu küsimus. Millest selline valik, et Arenguseire Keskus tuua just Riigikogu juurde, kes ei ole talle seni tellimusi esitanud? Miks mitte viia teda näiteks täitevvõimu alla?

00:52 Maris Lauri

Täna küsimuse eest! Jah, on tõsiasi, et väga paljudes riikides on arenguseire või sellega sarnane tegevus täitevvõimu juhtida. Väga paljudes riikides on see aga erasektori kanda. Ent mõningates riikides on see parlamendi juures asuv üksus, näiteks Soomes. Me arutasime väga tõsiselt, mis on põhjused, miks võiks see paikneda just nimelt Riigikogu Kantselei juures. Me leidsime, et niimoodi on võimalik tagada poliitiline sõltumatus ja kõik Riigikogu fraktsioonid ja komisjonid oleksid sel juhul vähemalt pikas perspektiivis ühesuguses infoväljas, ühtmoodi võimalustega kursis. Jah, võib juhtuda, et see asi ei hakka tööle, nii nagu arengufond Riigikogult omale ülesandeid ei saanud. Kuid ma tõsiselt loodan, et selle süsteemi ülesehitamisel, mille me oleme ette pannud, hakkavad Riigikogu, selle fraktsioonid ja samuti avalikkus keskusega kõvasti koostööd tegema. Ma tõesti loodan, et Arenguseire Keskus hakkab tegema koostööd laiemalt ühiskonnaga, sh valitsuse ja ministeeriumide, Riigikantselei strateegiabürooga jne. On väga oluline, et sellesse töösse oleks kaasatud väga palju erinevaid osalisi.

00:52 Esimees Eiki Nestor

Aivar Kokk, palun!

00:52 Aivar Kokk

Aitäh, hea juhataja! Hea ettekandja! Mul on lihtne küsimus. Arengufond on aastaid tegutsenud. Kas oskate öelda, kui palju riik on arengufondi raha pannud, et selle tegevust toetada, ja kui palju me oleme kasu saanud sellest, et arengufond on aastaid tegutsenud?

00:53 Maris Lauri

Täna küsimuse eest! Arengufondi investeerimistegevus on olnud n-ö isefinantseeriv, ta ei ole saanud riigilt täiendavat finantseerimist peale esialgse kapitalisüsti. Mis puutub seiretegevusse, siis ma ei julge kõikide nende aastate jooksul kulunud täpset summat öelda. Selleks aastaks on riigieelarveline eraldis 770 000 eurot, eelmisel aastal oli mõnevõrra alla miljoni. Kui küsida, kas see tegevus on olnud otstarbekas ja mõistlik, siis kindlasti on teatud valdkondades tehtud kvaliteetseid töid. Võin kinnitada, et kui on soov saada kvaliteetset analüüsi või uuringut, siis see ongi suhteliselt kallis töö. Inimestel, kes selle valdkonnaga iga päev kokku ei puutu, on seda võib-olla raske mõista. Seirete majanduslikku kasu ei saa otseselt mõõta, see väljendub eelkõige otsustes, mis nende põhjal tehakse. Millised on olnud viimased tegevused arenguseires? Valmistati ette nutika spetsialiseerumise plaane, energiamajanduse arengukava, biomajanduse arengukava ja veel mõned. Kindlasti on tehtud olulisi asju, mis on andnud ainet mõtlemiseks ja tegutsemiseks.

00:53 Esimees Eiki Nestor

Priit Sibul, palun!

00:53 Priit Sibul

Aitäh, austatud Riigikogu esimees! Lugupeetud ettekandja! Mul on selline küsimus: kui palju on Arenguseire Keskusesse kavas luua alalisi töökohti ja kui palju peaks seal korraga töötama erinevaid seiremeeskondi? Kas meil on juba ettekujutus, kui palju valdkondlikke seireid võiks ühes aastas toimuda või on see puhtalt uue keskuse juhataja otsustada? Kas seaduseelnõu koostajatel on mingi ettekujutus keskuse töömahust?

00:53 Maris Lauri

Täna küsimuse eest! Nagu ma enne ütlesin, jäetakse Arenguseire Keskusele päris suur autonoomia oma tegevuse korraldamisel, kuid arvestades seda, milliseid ülesandeid neile pannakse, võiks seal alaliselt olla viis-kuus töötajat, kes siis vastavalt ülesande püstitusele toetaksid meeskondi, kes seireid teevad. Need seired võiksid olla valdavalt projektipõhised. Kuna ulatuslike seirete tegemiseks tuleb kaasata väga erinevaid spetsialiste, väga erinevate valdkondade inimesi, siis ei ole alust loota, et need inimesed tuleksid keskusse põhikohaga tööle. Neid võiks kaasata näiteks projektipõhiselt ajutiste lepingutega, võib-olla tuleb korraldada riigihankeid või kasutada teisi meetmeid. On väga erinevaid võimalusi, kuidas kaasamisprotsess ellu viia. Natuke õpetust saab ka sellest, kuidas arengufondis algusaastatel seiret tehti. Seire tegemisel üldiselt eeldatakse, et seitsme kuni kümne aasta jooksul

tehakse üks suur valdkondlik seire, mis hõlmab kõiki protsesse, ja edasi võidakse tulenevalt vajadusest käivitada detailsemaid seireid. Väga vabalt võib juhtuda, et sel aastal, kui see üksus tööle hakkab, on vaid ettevalmistavad tegevused. Järgmisel ja ülejärgmisel aastal tehakse eelkõige üks suur seire ja peale seda korraldatakse kaks-kolm väiksema ulatusega seiret. Võib-olla mõnel aastal on seireid vähem, mõnel aastal natuke rohkem, see oleneb kindlasti ülesannetest ja teemapüstitustest.

00:53 Esimees Eiki Nestor

Kadri Simson, palun!

00:53 Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud Maris Lauri! Ma kuulasin siin teie selgitusi, miks arengufond tuleb kinni panna ja luua mingi poolik asestruktuur Riigikogu juurde. Te mainisite ka seda, et Riigikogu juures oleks see uus struktuur poliitiliselt sõltumatu. Kas ei oleks lihtsam taastada arengufond ja selle esialgne mõte ning tagada fondi poliitiline tasakaalustatus nii, et arengufondi nõukogus oleks ka opositsiooni esindajaid? Riigikogu teadupärast ei koosne ainult koalitsiooni esindajatest. Nii kaua, kui mina mäletan, ehk viimasel üheksal aastal on siin Riigikogus opositsiooni esindajad nõukogu liikmeid valides alati maha hääletatud ja seetõttu on nõukogu koosseis olnud ilmselgelt ühekülgne. Arengufondile pole suudetud anda poliitiliselt selgeid suuniseid. Miks te loobusite sellest, et anda arengufondile tagasi esialgne mõte ja tagada tema poliitiline sõltumatus opositsiooni kaasamise abil?

00:53 Maris Lauri

Täna küsimuse eest! Arengufond oma praegusel kujul tegeleb kahe valdkonnaga: investeerimistegevusega ja seiretegevusega. Nagu ma ütlesin, on investeerimistegevus arukas viia täitevvõimu alluvusse. Selle tulemusena jääks seireüksus väga väikseks ja seda eraldi asutusena pidada ei oleks mõttekas. Sõltumatus tagatakse Arenguseire Keskuses sellega, et nõukotta, kes hakkab tegevust juhtima, ei saa kuuluda ei Riigikogu liikmed ega valitsusliikmed. Sinna on oodatud teadus- ja arendusvaldkonna, tehnika- ja tehnoloogiavaldkonna spetsialistid, ühiskonnas tunnustatud inimesed, kes tagavad ühelt poolt, et seire oleks kvaliteetne, teaduslikult põhjendatud ja läbimõeldult tehtud, ja teiselt poolt seda, et tegevus oleks tasakaalustatud selles mõttes, et ei tekiks poliitilisi mõjutusi. Jah, eelnõus on praegu märgitud, et ühe nõukoja liikme nimetab majanduskomisjon, aga majanduskomisjonil on võimalik tegevuskavasid mitte kinnitada, vaid teatud teemasid lihtsalt n-ö ära kuulata. Teatavasti on majanduskomisjonis esindatud ka opositsioon, nii et võimalus sõna sekka öelda saab neil kindlasti olema. Ma arvan, et väga suur väärtus on see, et ligipääs tehtud seirete tulemustele on kõikidel fraktsioonidel, kõikidel komisjonidel, kõikidel Riigikogu liikmetel täiesti ühesugune.

00:53 Esimees Eiki Nestor

Mihhail Korb, palun!

00:53 Mihhail Korb

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud ettekandja! Selleks et midagi ümber korraldada või midagi muuta, peaks midagi valesti toimima või üldse mitte toimima. Päris pikka aega oli arengufond majanduskomisjoni alluvuses. Kas te oskate nimetada mingit tööülesannet, mille majanduskomisjon arengufondi ette püstitas ja millega fond hakkama ei saanud, nii et teda ootab niisugune kurb saatus, et ta pannakse lihtsalt kinni?

00:53 Maris Lauri

Täna küsimuse eest! Minule teadaolevalt ei ole Riigikogu, sh majanduskomisjon, esitanud mitte ühtegi seireülesannet. Võib juhtuda – ma loodan, et seda ei juhtu, aga võib juhtuda –, et mitte ükski Riigikogu komisjon ega fraktsioon ei tee ka nüüd ühtegi ettepanekut eri- või n-ö spetsiifilisemate seirete korraldamiseks. Seepärast on olemas võimalus, et neid ettepanekuid võib teha ka nõukoda, lähtudes püstitatud eesmärkidest, ülesannetest, mis tuleb teha. Seireüksus ise võib neid ülesandeid tuletada, aga ettepanekuid võib esitada ka väljastpoolt. Valiku, milliseid seireid konkreetselt teha, teeb nõukoda ning

tutvustab seda kindlasti ka majanduskomisjonile. Viimase kaudu on võimalik infot saada ka Riigikogu fraktsioonidel ja komisjonidel. Kõik oleneb sellest, millised tööülesanded valitakse. Nõukoda seab need tähtsuse järjekorda.

00:53 Esimees Eiki Nestor

Priit Sibul, palun!

00:53 Priit Sibul

Aitäh, austatud Riigikogu esimees! Lugupeetud ettekandja! Ma tahan jätkata Anne Sullingu küsimuse teemal. Te olete olnud täitevvõimu esindaja, nüüd olete parlamendis. Üks põhjus, miks on parem, et seirekeskus on Riigikogu alluvuses, on teie sõnul see, et siis on ta poliitiliselt sõltumatu. Aga ma tean, et täitevvõimu juures olevad inimesed peavad mõistlikuks, et see oleks valitsuse juures olev asutus. Äkki te nimetate lisaks poliitilisele sõltumatusele veel mõned tugevamad argumendid, miks ta peaks meie alluvuses olema? Ja teine küsimus. Te avaldasite lootust, et fraktsioonid ja parlamendiliikmed hakkavad tegema seireettepanekuid. Riigikontroll küsib ka iga aasta fraktsioonidelt ettepanekuid, aga tavaliselt nendega ei arvestata. Kas siin ei või sama juhtuda?

00:53 Maris Lauri

Täna küsimuse eest! Ma vastan viimasele küsimusele kõigepealt. Võib tõesti juhtuda, et nõukoda ei kuula, mida Riigikogu pakub või soovib. Kõik tellimused peavad kindlasti olema väga hästi põhjendatud, peab olema veenvalt selgitatud, mida soovitakse teada saada, mis on uuringu eesmärk, mis probleemi tahetakse lahendada. Lihtsalt öelda, et ma tahaksin teada, mitu inimest järgmisel kümnendil Eestis sünnib – see ei ole arenguseire teema. See ei ole valdkond, millega peaks tegelema. Teemad peavad olema valdkondadeülesed ja kindlasti tuleb neid hästi põhjendada ja kaaluda. Ma loodan, et nõukoda kaalubki ja kui ta jätab mingi asja kõrvale, siis ka põhjendab seda või teeb lisaks üheaastasele kavale näiteks mitmeaastase mittesiduva plaani, et kui ühel aastal ei jõua, siis võib-olla järgmisel või ülejärgmisel aastal jõuab mingisuguseid asju töösse võtta.

Nüüd küsimus, kas keskus peab olema täitevvõimu või Riigikogu juures. See otsus, et üksus peab paiknema kindlasti Riigikogu juures, oli töögrupi kokkulepe. Kahtlematult on täitevvõimu juures olemisel teatud eelised, näiteks see, et seire tulemusi või soovitusi on võimalik kiiremini rakendada. Samas me leidsime töögrupis, et kui tekivad sellised ettepanekud, mida võiks ühe või teise probleemi lahendamiseks teha, siis neid saavad kõik fraktsioonid ja komisjonid oma tegevuse planeerimisel arvesse võtta. See oleks opositsiooni ja koalitsiooni n-ö ühine tegevusväli, ühine mõjuväli. On siisugune optimistlik lootus, et Riigikogus hakatakse tihedamalt omavahelist koostööd tegema.

00:53 Esimees Eiki Nestor

Andres Ammas, palun!

00:53 Andres Ammas

Aitäh, lugupeetav eesistuja! Lugupeetav ettekandja! Kunagi, kui arengufond loodi, räägiti palju Soome eeskujust Sitra näol. Kas sellele Arenguseire Keskusele Riigikogu juures on meile ka teada mingeid analooge mujalt maailmast? Kas mõne parlamendi juures töötab selline keskus edukalt, nii et võiksime selle heast praktikast juhinduda? Või on see meie lahendus unikaalne?

00:53 Maris Lauri

Täna! Ma juba osutasin, et teatud mõttes me oleme tõesti unikaalsed. Kui vaadata eri riikide praktikat, siis ei olegi standardset lahendust. Kui seirega üldse tegeldakse – pean märkima, et suuremas osas riikides sellega ei tegelda, seirega tegeldakse üldiselt vaid jõukamates või kiiremini arenevates riikides –, siis on see tihtipeale erasektori funktsioon või siis täitevvõimu juhtida. Seiret muidugi võib erineval viisil defineerida, aga see sisaldab kaht komponenti: need on pikaajalisus ja valdkondadeülesus. Väga paljudes riikides defineeritakse seda n-ö tehnoloogiakeskselt, mõningates osades võetakse sinna juurde mingisuguseid aspekte teadusarendusest või keskkonna säästmisest. Sellest tulenevalt ongi need

lahendused erinevad. Meil on endiselt teatud sarnasusi Soomega, aga korralduse mõttes on ideid nopitud ka Hollandist ja Rootsist. Sai palju loetud ja uuritud eri lahendusi ning nopitud parimaid praktikaid, mis võiks meilgi hästi toimida.

00:53 Esimees Eiki Nestor

Valeri Korb, palun!

00:53 Valeri Korb

Aitäh! Hea kolleeg! Mul on niisugune tehniline küsimus. Me oleme harjunud, et Eesti Arengufondi juhatuse esimees tuleb igal aastal siia pulti ja annab ülevaate sellest, millega arengufond tegeles. Nüüd me teeme Arenguseire Keskuse ja viime selle Riigikogu Kantselei alla. Mul on teile küsimus: kes hakkab aruannet tegema? Ja millega hakkavad tegelema need viis inimest?

00:53 Maris Lauri

See organisatsioon on säärane, et sellele üksusele valitakse kindlasti tegevjuht avaliku konkursi korras, mille kuulutab välja nõukoda. Nõukoda on see seltskond, kes tegevust juhib. Ta allub Riigikogu Kantseleile eelkõige administratiivküsimustes – mingid lepingud, ruumid, IT-lahendused jms, aga sisulises tegevuses on ta ikka nõukoja alluvuses. Mis puutub töödesse, mis nad teevad, siis seaduseelnõusse on kirjutatud kohustus tehtud töödest teavitada. Vähemalt üks kord aastas tuleb teha suur avalik kaasamisüritus ehk mingi konverentsitaoline üritus, kuhu oleks kutsutud – seda ei ole küll eelnõus kirjas – Riigikogu liikmed ja ka paljud teised.

Mispärast ei ole kirja pandud, et keskuse juht peab esinema siin Riigikogu saalis? Põhjus on see, et neil on kohustus esineda majanduskomisjonis. Ma loodan, et komisjon korraldab selleks avaliku istungi, kus tutvustatakse, mis töid on tehtud. Lihtsalt on tunne, et võib-olla kõikidele Riigikogu liikmetele ei paku see teema huvi. Aga teine asi on see, et kuna tegu on Riigikogu alluvuses oleva asutusega, mis on parlamendiga otse seotud, siis on komisjonidel ja fraktsioonidel alati õigus kutsuda keskuse esindajaid oma tegevust tutvustama. Ma loodan, et Riigikogu liikmed tunnevad tõesti selle keskuse tegevuse vastu huvi.

00:53 Esimees Eiki Nestor

Mihhail Korb, palun!

00:53 Mihhail Korb

Aitäh, lugupeetud juhataja! Austatud ettekandja, tänan teid eelmise vastuse eest! Aga selle eelmise vastuse peale ma küsin, kas poleks õigem selle asemel, et arengufond kinni panna, talle ülesandeid anda ja alles siis, kui nad ei saa nendega hakkama, asutus kinni panna.

00:53 Maris Lauri

Täna küsimuse eest! Ütleme nõnda, et arengufondiga on proovitud nii- ja naamoodi ja kahjuks on selline lugu, et arengufondil on väga paljude inimeste silmis negatiivne maine. Sinna on olnud võimatu juba mitme aasta vältel seaduse kohaselt konkursi korras juhti leida. Juht on nõukogu nimetatud, mitte konkursil valitud. Lihtsalt piisava kvalifikatsiooniga või piisava tasemega kandidaate ei ole leitud. Järjest keerulisemaks on osutunud ka inimeste kaasamine seal. On väga palju tõsiseid etteheiteid. Olen töötanud väga pikka aega erasektoris ja näinud, kuidas erasektoris asju tehakse. Ma tean, et aeg-ajalt on niimoodi, et isegi kui organisatsioonil või ettevõttel on minevikus olnud väga hea maine, aga kui ta on mingil ajal pikalt väga suurte probleemide käes vaevelnud, siis on targem alustada puhtalt lehelt, et maineprobleemid kaasa ei tuleks. Ma tuletan meelde, et aasta tagasi, kui majanduskomisjon otsis esindajat nõukogusse, siis mitu ettevõtlusorganisatsiooni keeldus oma esindajat nimetamast ja avaldas soovi, et see fond laiali saadetaks. Seda just põhjusel, et neil ei olnud enam usku arengufondi tegevusse.

00:53 Esimees Eiki Nestor

Aivar Kokk, palun!

00:53 Aivar Kokk

Aitäh, hea juhataja! Hea ettekandja! Me räägime kogu aeg riigireformist ja valitsemiskulude kokkuhoidmisest. See, mida sinu arvates peaks Arenguseire Keskus tegema hakkama, on ju tegelikult ministeeriumide töö. Viimaste aastatega on tekkinud tendents, et kui ministeeriumis midagi ei taheta teha, siis luuakse mingi uus kehand. Kui ma õigesti aru saan, siis majanduskomisjon saab omale ühe seirekeskuse ehk riigi toel mingi 700 000 kuni miljoni euro suuruse aastaeelarvega asutuse. Sealt võiks ju edasi minna: sotsiaalkomisjon saab sotsiaalseiresüsteemi või -keskuse, põhiseaduskomisjon saab järgmise. Ja jagaski niimoodi riigi raha laiali. Kas meil ikka on mõtet hoida üksust, mis ei ole kümme aastat toiminud nii, et me sellega rahul oleksime? Nüüd me asutame ühe komisjoni juurde mingi keskuse, mille puhul me kuigi selgelt ei tea, mida ta tegema hakkab.

00:53 Esimees Eiki Nestor

Aitäh, Aivar Kokk! Aeg on läbi.

00:53 Maris Lauri

Täna küsimuse eest! Ma vastaksin niimoodi. Kahtlematult on võimalik, et mõni uus organisatsioon ei õigusta end. Me arutasime töögrupis väga põhjalikult, kas meil on vaja arenguseiret. Ma rõhutan ka seda, et arenguseire on pikaajaline vaade ettepoole ja ka valdkondadeülene vaade. Ministeeriumid vaatavad üldjuhul üks-kaks aastat ette, teatud juhtudel võib-olla natuke kaugemale. Ainuke teema, mida analüüsides vaadatakse tõesti väga kaugemale ette, on pensionisüsteemi jätkusuutlikkus. Ülejäänud vaated on ikkagi lühiajalised, umbes viie aasta perspektiivis, haruharva pikemad. Ja vaadatakse alati kitsalt, spetsiifiliselt, ei vaadata laiemalt. Aga just seda on tegelikult vaja – et analüüsitaks asju komplekselt, omavahelistes seostes. See on meil praegu puudu.

Meie töögrupp leidis, et Eesti riigil on vaja, et kogu meie elu ei vaadataks n-ö eri lõigetes, et ei vaadataks näiteks sotsiaalküsimusi eraldi ja keskkonnaküsimusi eraldi, vaid vaadataks kõiki asju koos – majandus, sotsiaal- ja demograafiküsimused, keskkond –, kuidas need omavahel seostuvad, kuidas need üksteist mõjutavad. Ja kindlasti on vaja, et vaadataks kaugemale ette. Nagu ma ütlesin, me ei saa olla sada protsenti kindlad, et asi õnnestub. Me ei saa tegelikult mitte üheski asjas mitte kunagi sada protsenti kindlad olla. Ütlen seda kui majandusanalüütik, tõenäosuste põhjal ei saa nii olla. Aga me proovime. Ja kui tõesti juhtub nii – see selgub ilmselt paari aasta pärast –, et see lahendus ei tööta, siis on meil alati võimalik see keskus laiali saata. Aga me leidsime töögrupis, et me peaksime vähemalt üks kord veel proovima.

00:53 Esimees Eiki Nestor

Kadri Simson, palun!

00:53 Kadri Simson

Aitäh! Lugupeetud Maris Lauri! Kui arengufond Eestis loodi, siis võeti eeskujuks Soome Sitra, mis on loodud 1967. aastal. Seega järgmisel aastal täitub 50 aastat ja soomlased on seda alles hoidnud ka siis, kui majanduses mingit arengut ei ole, näiteks *lama* ajal. Eestis on arengufond nõrgestatud olnud, ideed kui sellist ei ole toetatud. Kas te olete minuga nõus, et arengufondile põhjustas väga tõsise tagasilöögi Andrus Ansipi otsus võtta neilt ära Telekomis aktsiad kui baas, millele toetudes nad said oma tegevust arendada?

00:53 Maris Lauri

Täna küsimuse eest! Ma ei ole teiega nõus. Arengufondi probleemidel on väga palju erinevaid põhjusi. Selliste organisatsioonide tegevus ei ebaõnnestu ühe otsuse mõjul või ühe ettevõtmise tõttu. Kui ma räägin mingitest põhjustest, mis on arengufondis mõjutanud just nimelt seire poolt, siis ma tahan rõhutada, et investeerimise pool on olnud edukas. See on täitnud oma eesmärgi. Aga aeg on edasi läinud ja nüüd on teised ülesandepüstitused. Seire osas oli esimene mõõdalask ehk see, et pärast juhtkonna vahetust ei keskendutud enam mitte arenguseirele, vaid konkreetsetele kitsastele valdkondadele, liiguti tegevuse fookusest eemale, hakati asju vaatama teistmoodi ja nii see laine hakkaski tasapisi rulluma. Tagajärjeks olidki need ebaõnnestumised.

Mis puutub teiste riikide edusse või ebaedusse, siis jah, soomlastel Sitra tegutseb edasi, aga kui otsustada arvamused põhjal, siis võib täheldada, et ka seal on rahulolematust kasvanud. Enam polda rahul kõigega, mida seal tehakse. Kõik see on olnud seotud sellega, kui suuri summasid saab

kasutada ning kuidas ja milliseid ülesandeid lahendatakse. Ka Soomes on seire natuke teistesse valdkondadesse nihkunud. Järgmisel nädalal kohtume loodetavasti Soome parlamendi esindajaga, kes ametnikuna valgustab, kuidas nemad pikaajalisi analüüse teevad. 8. juunil on Soomes sellel teemal konverents. Nii et me saame teada, kuidas teistes riikides seireid korraldatakse.

00:53 Esimees Eiki Nestor

Nüüd küsib Peeter Ernits. Palun!

00:54 Peeter Ernits

Aitäh, hea juhataja! Hea ettekandja! Ütelge, millise kõige olulisema ülesande te püstitaksite sellele nüüd Riigikogu Kantselei alluvusse tulevale keskusele. Mis ülesandel oleks tõeliselt jumet? Ma loodan, et need ei ole mingite idufirmade asjad.

00:54 Maris Lauri

Täna küsimuse eest! Arengufondi algusaastatel tehti väga ulatuslik seire, otsiti stsenaariume, milline võiks olla Eesti tulevik. Võib-olla te mäletate, nendel olid värvikad pealkirjad: "Lõuna-Soome" jne. Ma arvan, et praegu on viimane aeg teha üks suur seire Eesti arengu võimalustest. Kindlasti ei peaks see kandma selliseid pealkirju. Ja see on täiesti tegijate enda valida, mismoodi nad seda teevad ja kuidas protsessi käivitavad. Loodan, et nõukotta valitud või nimetatud isikud suudavad tagada, et see seire tehakse väga kvaliteetselt ja tõesti sisukalt, et pakkuda meile, kogu Eesti ühiskonnale vaadet, millised võiksid olla Eesti tulevikustsenaariumid, on neid siis kolm, neli või viis. Need võiksid olla kõige tõenäolisemad stsenaariumid. Ja siis me saaksime näha, kuhupoole me liigume, millised võiksid olla riskid meie ühiskonnas, millised võiksid olla võimalikud lahendused probleemide ületamiseks. Aga me näeksime ka seda, millised võimalused meil oleks.

Peale selle suure pildi saamist võiksid tulla juba spetsiifilisemad seired valdkondades, mille kohta me tahame saada rohkem ja täpsemat informatsiooni. On see siis näiteks – ma täiesti suvaliselt pakun –, kuidas mõjutab tehnoloogia meie elu praeguste keskealiste pensionipõlves ehk 20 aasta pärast. Tulevikus on pensionärid ilmselt natuke teistsuguste huvidega, kui nad on praegu. Lihtsalt tehnoloogia kasutamine on teistsugune. Kuidas see mõjutab näiteks vananemisprotsessi kogu ühiskonnas, võikski olla üks teema. Aga valikuid on väga palju, alates ka sellest, kuidas keskkonna arengud mõjutavad näiteks tööstust ja sotsiaalset arengut ühiskonnas. Ka selline seos võib olla, kuidas kliima soojenemine mõjutab üldist ühiskonna funktsioneerimist, mitte ainult majandust näiteks.

00:54 Esimees Eiki Nestor

Peeter Ernits, palun!

00:54 Peeter Ernits

Ma jätkan. Tore on muidugi uurida ja seirata, seda võib teha lõputult. Aga nagu ma kuulsin, vahepeal oli arengufond kaotanud oma näo, ei leitud isegi inimesi, kes tuleks seda juhtima. Nüüd ma küsin majanduskomisjonilt, kas meil on üldse nii palju ajusid, et me suudame küsida õigeid küsimusi. Niisama seirata kliima mõju hariduspoliitikale või mida iganes – ma arvan, see ei ole eesmärk. Ma ikkagi ootaks mingit suurt ülesannet, millel oleks jumet ja mida võiks arvestada. Kas meil üldse on potentsiaali mõnd sellist küsimust esitada?

00:54 Maris Lauri

Täna küsimast! Arenguseire Keskuse juurde tuleb nõukoda, kuhu peaks nimetatama oma ala tõsised spetsialistid. Sinna peaks kuuluma viis inimest ja ühe neist peaks nimetama Eesti Teaduste Akadeemia. Teine nimetaja on Rektori Nõukogu. Ma väga loodan, et mõlemad institutsioonid nimetavad sinna väga soliidse akadeemilise taustaga inimese, kes lisaks sellele, et ta oskab küsimusi püstitada – ma tunnistan, et ma ise ei oska häid küsimusi püstitada, eriti aga siin puldis neid kiiresti välja mõelda –, suudab oma organisatsioonile toetudes püstitatud ülesande ka täpselt sõnastada, et me sellest aru saaksime.

00:54 Esimees Eiki Nestor

Urve Tiidus, palun!

00:54 Urve Tiidus

Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud ettekandja! Mõneti napsas minu küsimuse ära Peeter Ernits, küsides selle kohta, kas meil on piisavalt tarku ja loovaid ja inspireerivaid inimesi sellesse keskusesse tööle panna. Aga ma vaidleksin talle vastu: ma ütlesin, et on muidugi. Loomulikult on! Me oleme selles mõttes ikkagi küllaltki võimekas riik. Aga milliseid isikuomadusi sinna inimesi valides eelistatakse? Ma saan aru, et on väga loovaid inimesi, on hästi informeeritud inimesi, väga kompetentseid inimesi mingites valdkondades. Kas on võimalik kuidagi kokku võtta? Te ütlesite küll, et oodatud on soliidse akadeemilise taustaga inimesed, aga mujal maailmas kavandavad tulevikustsenaariume paljus ka loovad inimesed.

00:54 Maris Lauri

Täna küsimast! Nõukotta ootaks selliseid avara visiooniga inimesi eri valdkondadest, sh ettevõtlusest, teadusest ja ühiskonnast laiemalt. Eraldi aga on väike alaline töötajate seltskond, kelle hulgas võiks olla inimesi, kes on analüütiku taustaga näiteks sotsiaal-majanduslikus valdkonnas või kes oskavad hästi projekte juhtida või on natuke praktilisema kogemusega. Ja siis on kindlasti inimesed, kes konkreetsetesse seiretesse kaasatakse. Nagu ma ütlesin, seire hakkab hõlmama väga paljusid valdkondi ja meil on kindlasti, olen nõus, väga andekaid inimesi, aga meid lihtsalt on arvuliselt vähe. See tähendab seda, et me ei saa võtta Tartu Ülikoolist või teaduste akadeemiast inimesi keskuse palgale, vaid peaksime eeldama, et need inimesed annavad oma panuse nende seirete analüüside koostamisse mingis teises vormis ja just selles valdkonnas, mida konkreetse seire jaoks vaja on. Nii annavad nad oma teadmistega panuse. Ma loodan, et ka nõukojas olevad inimesed suudavad seiresse tõmmata inimesi, kellel on kompetentsust ja teadmisi. Kindlasti see eeldab ka seda, et Arenguseire Keskuse tegevjuht on inimene, kes oskab leida kontakti õigete inimestega ja kaasata neid seiretegevusse.

00:54 Esimees Eiki Nestor

Arno Sild, palun!

00:54 Arno Sild

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Lugupeetud esineja! Kuidas me saame kindlad olla, et majanduskomisjon on seda uut keskust võimeline paremini juhtima kui senini arengufondi? Te ütlesite end lootvat, et nõukoja moodustamine päästab olukorra. Kas on alust arvata, et majanduskomisjoni võimekus suureneb ja see keskus hakkab tõesti tööle?

00:54 Maris Lauri

Täna küsimast! Arenguseire Keskuse puhul on tõesti kõige olulisem, kuidas hakkab organisatsioon sisemiselt tööle ja kuidas hakkab tööle nõukoda. Majanduskomisjoni roll on eelkõige olla ühenduslülid Arenguseire Keskuse ja Riigikogu liikmete vahel, et mingi side oleks olemas. Komisjon ei ole n-ö täielik omanik. Kui me praegu vaatame arengufondi, siis olles formaalselt Riigikogu alluvuses, on see väga suures osas tegelikult ettevõtlusministri juhtida. Samas on seal teatud tõrked. Üks põhjus, miks arengufond korralikult ei tööta, ongi see, et ta on nagu duaalse juhtimise all, mis tähendab seda, et vahel tundub, et juhti ei ole üldse, teinekord aga on juhte natuke liiga palju. See tekitab alati segadust. Nagu ma enne ütlesin, kõigis asjades ei saa lõpuni kindel olla. Aga ma loodan, et nõukotta valitud või nimetatud isikud tahavad seda tööd tõsiselt teha ja minuni on kaudseid teid pidi jõudnud informatsioon, et sellest ollakse huvitatud. Ma olen sellest rääkinud ka potentsiaalsete nõukoja liikmete nimetajatega, näiteks teaduste akadeemia ja Rektori Nõukogu mõningate liikmetega ning mul on tunne, et neil on siiski huvi ja tahtmine asju tõsiselt käima panna.

00:54 Esimees Eiki Nestor

Toomas Kivimägi, palun!

00:54 Toomas Kivimägi

Aitäh, härra juhataja! Mina tahan öösel pool üks avaldada tunnustust Maris Laurile selle ülimalt professionaalse ja väga põhjaliku eeltöö eest ning soovitada kõigile teistele Riigikogu liikmetele ka rohkem usku sellesse, et see töö, mida Maris on teinud, on ülimalt põhjalik. Mul küsimust ei olegi, tahtsin vaid kasutada erakordset võimalust Marisele pool üks öösel tänu avaldada.

00:54 Maris Lauri

Täna!

00:54 Esimees Eiki Nestor

Rohkem ettekandjale küsimusi ei ole. Aitäh! Avan läbirääkimised. Ken-Marti Vaher Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni nimel.

00:54 Ken-Marti Vaher

Lugupeetud Riigikogu juhataja! Austatud Riigikogu liikmed! Ma pean otsekoheselt ütlema, et mina annaks küll arenguseirele uue võimaluse. See on tõesti teine katse. Me peame möönma, et see katse kindlasti ei ole ilma riskideta, riske on päris mitmeid. Aga mulle tundub, et olles väike riik ja püüdes leida oma kohta keskkonnas, mis meid ümbritseb, on oluline, et meil tekiks säärane institutsioon, mis suudaks adekvaatselt ja kompetentselt sõnastada visioone ja arengusuundasid ning mingil määral ka ette näha tulevikuarenguid, et me suudaksime väikese riigina edukam olla.

Mida me parlamendina teha saame, seda me oleme paljuski selle eelnõu ettevalmistamisel juba teinud. Esiteks on püütud vigadest õppida. Meie töörühm on püüdnud luua keskkonda, et anda konstruktiivsele ja tõesti viljakale arenguseirele võimaluse kasvada. Minu arust on kolm kõige olulisemat edufaktorit, mis peaksid Arenguseire Keskusele iseloomulikud olema. Kui need edufaktorid on kas või mingilgi määral olemas ja nende mõju aja jooksul suureneb, siis ma arvan, et me oleme õigel teel.

Kõige esimene on piisav ressurss. Ilma piisava rahata ei ole võimalik – nii nagu täna on siin ka mõnes küsimuses kõlanud – motiveerida, innustada piisavat hulka andekaid inimesi mõtlema arenguseire peale ja Eesti riigi tulevikustsenaariumide peale ning andma oma panust selleks, et teatud suundumused ja trendid oleksid paremini läbi mõeldud ja toodud ka otsustajate laudade peale. Kui me siin hoiame kokku – ja see kokkuhoid ei oleks seejuures teab mis suur –, siis tõenäoliselt tulemust ei tule. See ressurss, mis on arengufondile eraldatud arenguseire läbiviimiseks, võiks olla selge lähtekoht ja eks aeg annab arutust, kas sellele on teatud lisa vaja või on võimalik selle summaga lähimate aastate jooksul hakkama saada.

Teine tegur on kindlasti tugev juht. Tugeva juhi leidmine on alati paras peavalu ja väga raske ülesanne eelkõige nõukojale, kes seda ülesannet lahendama hakkab. Paratamatult on Arenguseire Keskus juhi nägu. Juht komplekteerib meeskonna, suudab käivitada tööprotsessid ja hästi toimiva organisatsioonikultuuri, millest peaksid siis punguma need õied, mille vilju me loodetavasti saame kõik maitsta, ja mitte lühikest aega, vaid pigem pikema aja jooksul.

Kolmas tegur on autoriteetsus, eelkõige kompetentsist tulenev autoriteetsus, mida me oleme püüdnud sellesse eelnõusse sisse kirjutada. Nõukojas on viis liiget ja see on piisavalt väike arv, et suuta tagada nende inimeste selge motiveeritus ja heas mõttes avalik tähelepanu ja rambivalgus, et nad oleksid sellest tööst huvitatud. Teiseks võimaldab see siduda neid osapooli, kelle esindajad nõukoja moodustavad, olgu selleks Vabariigi President või Eesti Teaduste Akadeemia. Nad peavad aru saama, et see üks nende inimene, kes saab sinna määratud, ei ole määratud mitte lihtsalt *ex officio* või selleks, et täita kohta. Need inimesed peavad kindlasti suutma anda lisandväärtust ja vastutama ühiselt selle eest, et Arenguseire Keskus oleks edukas.

Palun kolm minutit lisaaega!

00:54 Esimees Eiki Nestor

Lisaaeg kolm minutit.

00:54 Ken-Marti Vaher

Seega, need kolm faktorit on minu arust koosmõjus väga olulised eeldused, et me saaksime rääkida mingistki edust Arenguseire Keskuse käivitamisel ja selle edasises töös.

Ma arvan, et see teine katse peaks olema õigustatud ka sellega, et loodetavasti me suudame ikkagi

tagada Arenguseire Keskuse asjaliku ja viljaka töö, säärase vaate Eesti riigi arengule, mida praegu ükski teine organisatsioon ega ka ükski teine võimuharu ei suuda anda. Need vaated, mida on püütud ühel või teisel ajahetkel kokku panna, on olnud siiski lühiajalised ja võrdlemisi kitsad. Aga nii nagu selle eelnõu menetlemisel on juba kõlanud, me räägime ikkagi ka teatud määral rahu ja piisava aja andmisest Arenguseire Keskuse juhile, nendele töötajatele ja ka lepingulistele partneritele, et nad looksid midagi sellist, mida siiani Eesti riigis eri organisatsioonid ja institutsioonid luua ei ole suutnud. See kõlab idealistlikult ja piisavalt kõrge sihina, aga ma arvan, et me peame andma väikse riigina võimaluse millegi sellise loomiseks eelkõige seetõttu, et tabada ära Eesti riigi konkurentsieelis võrreldes teiste riikidega ja selle konkurentsieelise eduka kasutamise faktorid. See on raske, aga veelgi raskem on kompetentselt seirata, kas me oleme õigel teel, ja teha sellest kompetentsest seirest tulenevaid õigeid järeldusi ja võimaluse korral suunamuudatusi, et luua paremaid eeldusi tulevikuks.

Viimase teemana puudutan arenguseire mõistet selles eelnõus. See on kirja pandud võrdlemisi laiaulatuslikult. Meil on ees Soome mudel Sitra näol, kes on oma teemasid fookustanud, tuues esile eelkõige kolm peamist suunda: esiteks, ühiskonnale jõu andmine ehk see, kuidas panna riik võimalikult efektiivselt maksumaksja raha abil toimima; teiseks, ressursside arukas kasutamine ja kolmandaks, jätkusuutlikku heaolu toetavad kogemused, üldse jätkusuutlik heaolu pikemas perspektiivis. Meie küsimus eelnõu menetluse jätkudes on loomulikult see, kas me seaduse ja parlamendi tasemel tahame seda Arenguseire Keskuse töösuunda natuke täpsustada või jätame selle nõukoja otsustada, nii et nõukoda annab selge suuna juhile ja tema meeskonnale.

Igal juhul, lugupeetud Riigikogu liikmed, ma arvan, et me võiksime jõudsalt edasi liikuda ja selle teise võimaluse anda. Loodetavasti võtame seekord arvesse ka vigu, mis siiaamaani tehtud on, ja suudame anda lisatõuke selleks, et Arenguseire Keskus on edaspidi edukas. Aitäh!

00:54 Esimees Eiki Nestor

Mihhail Korb Keskerakonna fraktsiooni nimel, palun!

00:54 Mihhail Korb

Lugupeetud istungi juhataja! Austatud kolleegid! Võtan ka hea meelega tänasest debatist osa. Kui parafraseerida ühte eesti kirjanduse tuntuimat lauset, siis tundub nii, et kui arenguseire seaduse eelnõu Riigikogu saali jõudis, oli arengufond juba lõpetanud. Kui me seda teame, miks Arno kooli hiljaks jäi, siis arengufondi lõpetamise põhjuseid pole minu arvates siiaamaani piisavalt analüüsitud. Arengufondi saatust on pikalt arutatud, kuid see arutelu on olnud teemal, mis hakkab seda fondi asendama, mitte teemal, miks arengufond viimasel ajal meie ootusi ei täitnud. Selle asemel et anda arengufondile sisu ja leida talle konkreetsed funktsioonid, on kusagil tagatoas tehtud otsus, et arengufond tuleb lihtsalt kinni panna. On tehtud otsus, et neid teadmisi ei ole meile vaja. Kui me oleks arengufondi saatuse üle arutlemise asemel panustanud probleemide lahendamisse, siis oleks arengufond kindlasti jõudnud uurida näiteks seda, kas keemiatööstusel on Eestis tulevikku või kuidas säilitada Ida-Virumaal töökohti või peatada väljaränne. Selle asemel aga ootas kogu organisatsioon otsust oma edasise saatuse kohta. Kas Eestile on arengufonditaolist organisatsiooni vaja? Mina olen kindel, et on vaja. Arengufond loodi Soome Sitra eeskujul ja oli ellu kutsutud organisatsioonina, mille ülesanne oli Eesti majanduse arengule kaasa aidata. Arengufondi kohustus oli jälgida majanduse maailmatrende ja nõustada poliitikuid, aga paistab, et mõned poliitikud teavad niigi hästi, kuidas Eesti majandus peab arenema ja majandusteadlaste nõu ei vaja. Sellepärast on meil ka head majandusnäitajad. Sisuliselt lõpetatakse selle eelnõuga ühe organisatsiooni tegevus ning luuakse Riigikogu Kantselei juures uus üksus nimega Arenguseire Keskus.

Mina ei ole kindel, et nimevahetus lahendab probleemid. Eesti Arengufondi seadus sätestab, et arengufondi kõrgeim juhtimisorgan on selle nõukogu. Nõukogu üheksast liikmest viis nimetab Riigikogu majanduskomisjoni ettepanekul. Neist viiest liikmest kaks on Riigikogu liikmed ning kolm ettevõtluse ja üldsuse esindajad. Lisaks nimetab Vabariigi Valitsus kaks nõukogu liiget Vabariigi Valitsuse liikmete hulgast. Arengufondi eesmärkide saavutamisele pole kaasa aidanud senine praktika, et juba mitmes koalitsioon järjest määratakse fondi nõukogusse Riigikogu liikmed ainult valitsuserakondade hulgast. Nõukogus on kokku neli koalitsioonierakonna liiget ning sellest ei ole piisanud organisatsiooni edukaks toimimiseks. See räägib valitsuskoalitsiooni saamatusest.

Lõpetan oma kõne meie fraktsiooni seisukoha kordamisega: arengufondi ei ole mõtet kerge käega likvideerida, vaid talle peab andma tagasi rolli, milleks ta sai loodud. Just tänu tugevatele

arengufondidele on arenenud sellised riigid nagu Jaapan, Soome, Taiwan ja Singapur. Nende riikide edulood ja edu saavutamise võtted võiksid olla eeskujuks ka meile. Keskerakonna fraktsioon teeb ettepaneku eelnõu esimesel lugemisel tagasi lükata. Kas võib tagasilükkamise ettepaneku teile üle anda? Tänan teid!

00:54 Esimees Eiki Nestor

Võib küll! Aga ma kuulasin seda etteastet ja, austatud Riigikogu, ma saan aru, et aeg on hiline, ent me arutame eelnõu 239. Juhin sellele teie tähelepanu. Krista Aru, palun!

00:54 Krista Aru

Austatud esimees! Lugupeetud rahvaesindajad! Mul tekkis hirmus kiusatus sõna võtta, kuulates siin kõiki neid eelnevaid kõnelejaid ja Mihhaili kõige lõpuks. Ja miks ma tahtsin sõna võtta? Kõigepealt sellepärast, et mulle meenus, et maikuus aastal 1919, seega väga ammu, arutas Asutav Kogu siin Toompea lossi Valges saalis seda, mida oleks Eesti riigil vaja. Oli raske aeg, raha ei olnud ja mida siis Asutav Kogu otsustas? Asutav Kogu otsustas, et riigil on vaja alati teada, kust ta tuleb, hoida oma pärandit ja säilitada austusväärset oma minevikku. Teiseks on alati vaja olla aus ja õiglane, hinnates olukordi, mis olevikus on. Kolmandaks aga tuleb teada, kuhu sa lähed, kuhu riik läheb. Tõsi, tollel ajal vaieldi kell kaks öösel kõige rohkem selle üle, millised on need raudteed, mis tuleks riigil kiiresti valmis ehitada, et teada, kuhu saab minna. Ja vaieldi ka selle üle, kuidas oma maavaradega, eelkõige põlevkiviga peaks kiiresti toimetama, kust peaks välislaenu saama, et oma põlevkivitööstus käima panna. Ja millest tunti puudust? Tunti puudust sellest, et ei osatud päris täpselt hinnata, kuidas teha väike Eesti heaks, õnnelikuks ja lisaks kõigele muule ka rikkaks riigiks.

Nüüd me oleme aastas 2016 ja meie ei tohiks kahelda selles, kas arenguseiret on vaja. Arenguseiret on vaja – on vaja pikaajalist ja on vaja ka sellist, mis pakub meile korraga lauale kolm-neli erinevat varianti sellest, kuidas saada rikkaks ja õnnelikuks ning teistega konkureerida. Meil endil peab olema pädevust, et suuta nende kolme-nelja variandi vahel valides otsustada, kas Arenguseire Keskust on vaja Riigikogu juurde. Jah, loomulikult on vaja. Meil ei ole mõtet siin täna öösel kell üks vaielda ja analüüsida, miks arengufondil lõpuks nii halvasti läks. Me ei lange ju selleni, et hakkame süüdistama eelmisi Riigikogu koosseise, et nad ei teinud oma tööd korralikult.

Meie ülesanne on kasutada ära Arenguseire Keskusega tekkiv võimalus. Meil ei ole vaja kahelda, kas seda on vaja. Riigikogu juures olles aitab see eelkõige meid endid. Meil ei ole vaja kahelda ka selles, kas keskusse on võimalik leida pädevaid inimesi. Arengufondi seireosa on tahtnud enda pädevusse saada nii Eesti Teaduste Akadeemia Süvauuringute Instituut kui ka mitmed teised organisatsioonid. See, et see on Riigikogu juures, on meie trump. Me peame oskama seda ära kasutada, nii et järgmine Riigikogu koosseis ei saaks öelda, et näete, oli see Arenguseire Keskus, aga ei olnud neist selle kasutajat. Eelkõige me peame praegu otsa vaatama nii komisjonides kui ka fraktsioonides iseendale, sest kõik me teame väga hästi, et on muutunud elukutsed, on muutunud maailm meie ümber. Me ei oska täna öelda, mida see muutumine tähendab pikemas perspektiivis, milliseid korrektiive peaks Eesti riik võib-olla juba praegu tegema. Vaat selleks kõigeks on meil vaja seda Arenguseire Keskust. Vabaerakonna fraktsiooni nimel toetan nii seda, et Arenguseire Keskus oma täielikumate ülesannetega oleks olemas, kui ka seda, et see hakkaks tööle siinsamas Riigikogu juures. Aitäh!

01:54 Esimees Eiki Nestor

Rohkem sõnavõttusoove ei ole, sulgen läbirääkimised. Majanduskomisjoni ettepanek on loomulikult enda algatatud eelnõu esimene lugemine lõpetada. Keskerakonna fraktsioon on teinud ettepaneku eelnõu 239 esimesel lugemisel tagasi lükata. Ja see on ettepanek, mis väärib hääletamist.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele Keskerakonna fraktsiooni ettepaneku arenguseire seaduse eelnõu 239 esimesel lugemisel tagasi lükata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Ettepaneku poolt on 22 Riigikogu liiget, vastu 51, erapooletuid ei ole. Ettepanek ei leidnud toetust. Eelnõu 239 esimene lugemine on lõppenud. Määratud ettepanekute esitamise tähtajaks 25. mai kell 17.